

บทที่ 3

ศึกษาเปรียบเทียบภาพสังคมอุดมคติในนวนิยาย

เรื่องอะ รมเดิร์น ยูโทเปีย เรื่องเมืองนิมิตร เรื่องวอลเคิน ฑู

ภาพสังคมอุดมคติเป็นสาร (Message) ที่สำคัญในนวนิยายแนวคิดสังคมอุดมคติที่ผู้เขียนต้องการสื่อถึงผู้อ่าน เพื่อแสดงรูปแบบของสังคมที่ตนพึงปรารถนา แต่นักเขียนเองก็มีเรื่องอัตวิสัยส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นภาพสังคมอุดมคติของนักเขียนแต่ละคนรวมทั้งวิถีทางปฏิบัติเพื่อสู่จุดมุ่งหมายย่อมอาจมีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันได้

การศึกษาเปรียบเทียบภาพสังคมอุดมคติจากนวนิยายหลายเรื่องจึงมีผลต่อการวิเคราะห์ความคิดพื้นฐานที่เป็นความปรารถนาร่วมกันในสังคม เช่น ความคิดเรื่องความเสมอภาคในสังคมที่ปรากฏในเรื่อง อะ รมเดิร์น ยูโทเปีย เมืองนิมิตร และ วอลเคิน ฑู เป็นต้น ส่วนข้อแตกต่างอื่น ๆ เป็นเรื่องของอัตวิสัย ซึ่งต้องศึกษาหาข้ออธิบายต่อไป

ภาพสังคมอุดมคติในเรื่อง อะ รมเดิร์น ยูโทเปีย

โลกยูโทเปียในจินตนาการของตัวละครผู้เล่าเรื่องเป็นดาวคู่แฝดของโลกจึงมีประวัติร่วมกัน สถานที่ที่ปรากฏบนโลกมีอยู่บนยูโทเปียด้วย แต่ชาวยูโทเปียได้พัฒนาโลกให้ก้าวหน้าไปมากกว่ายุคสมัยที่ปรากฏในเรื่องจะเป็นยุคสุดท้ายที่โลกทั้งสองโลกไม่มีประวัติร่วมกัน เพราะต่อไปในวันข้างหน้านั้นไม่ว่าเป็นสถานที่หรือผู้คนี่ปรากฏบนโลกจริงจะไม่มีตัวตนอยู่บนโลกยูโทเปียอีก ผู้เล่า (I) และเพื่อนของเขาได้พบชาวยูโทเปียและเล่าความจริงว่าเขาเป็นมนุษย์โลกแต่ไม่มีใครเชื่อ ทางสำนักจัดหางานของรัฐได้ส่งลายนิ้วมือของผู้เล่าและเพื่อนไปพิสูจน์หลักฐานว่าเป็นใคร จากนั้นเขาก็ได้รับอนุญาตให้ไปลอนดอนเพื่อพบกับคู่แฝดของเขาบนโลกยูโทเปียเพื่อจะได้ทราบเรื่องอย่างกระจ่างชัด เรื่องจบลงเมื่อเรื่องราวการดำเนินชีวิตของชาวยูโทเปียได้รับการบอกเล่าหมดสิ้น และได้เกิดการทะเลาะถกเถียงกันระหว่างผู้เล่าและเพื่อนของเขาผู้ยังยึดติดกับโลกเก่า ผู้เล่ากลับมารู้สึกตัวอีกครั้งบนเก้าอี้ตัวเดิมที่นั่งอยู่และรับรู้ถึงบรรยากาศส่วนวายุแห่งของโลกปัจจุบันที่เป็นจริง

เวลส์ได้เสนอภาพสังคมอุดมคติใน อะ โรมเติร์น ยูโทเปีย ด้วยมุมมองของตัวละครเอกในเรื่องผู้เป็นเจ้าของจินตนาการ เมื่อวิเคราะห์การเสนอภาพสังคมอุดมคติในเรื่องแล้วจะได้ภาพดังนี้

1. สังคมพลวัต

เวลส์ได้เสนอรูปแบบสังคมอุดมคติที่มีความเป็นพลวัต คือมีความเปลี่ยนแปลงตามกฎวิวัฒนาการ ซึ่งเป็นรูปแบบสำคัญของสังคมอุดมคติแบบใหม่ที่แตกต่างจากสังคมอุดมคติในสมัยแรก ๆ ที่เป็นสังคมที่มั่นคง สมบูรณ์แบบ

The Utopia of a modern dreamer must needs differ in one fundamental aspect from the Nowheres and Utopias men planned before Darwin quickened the thought of the world. Those were all perfect and static States, a balance of happiness won for ever against the forces of unrest and disorder that inhere in things... But the Modern Utopia must be not static, but kinetic, must shape not as a permanent state but as a hopeful stage, leading to a long ascent of stages. Nowadays we do not resist and overcome the great stream of things, but rather float upon it. We build now not citadels but ships of state.

(A Modern Utopia, p. 5)

สังคมพลวัตของเขาได้รับอิทธิพลจากกฎวิวัฒนาการของดาร์วิน จึงไม่เป็นสังคมแบบคงที่ตามแบบเก่าแต่มีการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมตามทฤษฎีผู้ที่เหมาะสมที่สุด จึงจะอยู่รอด (Survival of the Fittest)

ความคิดเรื่องสังคมมีความเป็นพลวัตทำให้สังคมอุดมคติเรื่อง อะ รม เดิร์น ยูโทเปีย ยังไม่ใช่สังคมที่สมบูรณ์แบบที่เดียว เราจะเห็นได้จากการมีความแตกต่างระหว่างชนชั้นของคนในยูโทเปีย ชนชั้นของยูโทเปียจัดประเภทตามลำดับของปัญญาและจิตใจ พวก Poietic เป็นชั้นที่ดีที่สุดมีปัญญาและความคิดสร้างสรรค์สูง พวก Kinetic เป็นชั้นที่เป็นนักปฏิบัติที่ขยันขันแข็ง แม้ว่าจะมีความคิดสร้างสรรค์น้อยกว่าประเภทแรกแต่ก็ยังทำงานในระดับบริหารของรัฐเพราะความคล่องแคล่วกระฉับกระเฉง ทั้งสองชนชั้นนี้จะมีโอกาสที่จะเข้าไปเป็นผู้ปกครองรัฐ ประเภทที่สามคือ พวก Dull เป็นชนชั้นสามัญที่ไม่ฉลาดปราศจากเรื่องจึงไม่มีโอกาสเป็นนักบริหาร และพวกสุดท้ายคือ Base ซึ่งจะไม่ได้วัดด้วยสติปัญญาดังที่กล่าวมาแล้วแต่พวกนี้เป็นพวกที่มีความบกพร่องในด้านศีลธรรม

เวลส์ ไม่ได้สร้างสังคมในยูโทเปียให้ประกอบด้วยคนที่ดีพร้อม แต่เขาก็ยังมีเสรีภาพให้กับคนพวกนี้ในอีกขอบเขตหนึ่ง เวลส์ถือว่าการที่สังคมยังมีคนที่ไม่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและศีลธรรมเป็นความล้มเหลวของรัฐ "Crime and bad lives are the measure of a State' failure," (*A Modern Utopia*, p. 144)

รัฐหรือสังคมของเวลส์จึงมีทั้ง พวกปัญญาอ่อน คนบ้า คนติดเหล้า อันธพาล

เวลส์ได้แสดงให้เห็นว่าสังคมอุดมคติของเขาเป็นสังคมพลวัตอย่างแท้จริงเมื่อเขาได้กล่าวถึงสังคมอุดมคติของเขาในเรื่อง Men like Gods (1923) ชาวยูโทเปียในเรื่องนี้มีพัฒนาการก้าวหน้ายิ่งกว่าชาวยูโทเปียในเรื่อง อะ รม เดิร์น ยูโทเปีย และไม่มีประวัติศาสตร์ร่วมกับชาวโลกมนุษย์อีกต่อไป

โลกของ Men Like Gods เป็นโลกที่พัฒนาไปมากกว่า อะ รม เดิร์น ยูโทเปีย แม้ว่าครั้งหนึ่งโลกของ Men Like Gods จะมียุคหนึ่งที่เรียกว่ายุคแห่งความวุ่นวาย มีการฆ่าฟันแก่งแย่งทำร้ายกัน มีความทุกข์จากการอดอาหารจากโรคภัย แต่ความทุกข์เหล่านี้ได้หมดสิ้นไปจากโลกยูโทเปีย ในเรื่อง Men Like Gods ด้วยความก้าวหน้าทางการศึกษา ทั้งที่เดิมเคยมียุคความสับสนวุ่นวายในโลกของเรา "The more he learned of that Last Age of Confusion the more it seemed to resemble the present time on earth." (p. 55) จะไม่มีอีกต่อไป

สภาพานโลกยูโทเปียใหม่พัฒนาไปเป็นสังคมนอนาธิปไตย (anarchism) คือไม่มีรัฐบาล
อีกต่อไป สังคมสงบสุขปราศจากความขัดแย้งจึงไม่มีนักกฎหมายหรือ ผู้พิพากษา ไม่มีกรรมสิทธิ์
ส่วนตัว ไม่มีผู้กระทำความผิด วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีช่วยส่งเสริมความสมบูรณ์พร้อมเหล่านี้
คำขวัญที่สำคัญของโลกยูโทเปียใน Men Like Gods คือ "Our education is our
government." (p. 64) การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ชาวยูโทเปียยึดถือและปฏิบัติซึ่งทำให้สังคม
พัฒนาไปได้เรื่อย ๆ ความก้าวหน้าของวิชาพันธุกรรมศาสตร์ช่วยขจัดความบกพร่องทางร่างกาย
และสติปัญญา มนุษย์ได้รับการพัฒนาทางร่างกายและจิตใจจนมีความดีงามเสมอกันหมด ดังนั้น จึง
ไม่มีชนชั้นในสังคม ไม่ว่าจะเป็น Poietic, Kinetic, Dull, หรือ Base ความมั่งคั่ง
ของมนุษย์ชาวยูโทเปียเทียบเสมอได้กับเทพเจ้ากรีก ดังที่ Mr. Barnstaple ได้บรรยายลักษณะ
ชาวยูโทเปียที่เขาได้พบ

"I fell bound to confess that whether we are to regard these two people who have apparently just blown themselves up here as Greek gods or as naked savages, seems to me to be altogether a question of individual taste. I admit a bias the Greek god - and goddess.

(Men Like Gods, pp.30-31)

เมื่อศึกษานวนิยายแนวคิดที่เกี่ยวกับสังคมอุดมคติของเวลส์ดังกล่าวแล้ว พบว่าเวลส์มี
ความเชื่อว่าสังคมต้องมีวิวัฒนาการดังเช่นที่เขาเสนอในงานเรื่อง อะโม่เดิร์น ยูโทเปีย
และ Men Like Gods

สังคมที่ไม่มีวิวัฒนาการทำให้มนุษย์หยุดพัฒนาด้านจิตใจเพราะความสงบสุข ความสะดวก
สบายมีมากเกินไป สำหรับเวลส์แล้วจะเป็นความเสื่อมของมนุษยชาติดังที่เขาเสนอในงาน
เจียนนวนิยายแนววิทยาศาสตร์เรื่อง The Time Machine(1895) เป็นเรื่องของผู้ที่
เรียกตนเองว่า Time Traveller ได้ประดิษฐ์ยานที่สามารถเดินทางผ่านมิติเวลาไปได้ทั้งใน

อดีตและอนาคต เขาได้เดินทางไปในอนาคตของโลกแปดแสนปีข้างหน้าและได้พบว่าโลกพัฒนาถึงจุดสูงสุดและมนุษย์หยุดพัฒนาตัวเองอีกต่อไป โลกขณะนั้นประกอบด้วยชน 2 เผ่า คือ มอร์ล็อก (Morlocks) เป็นเผ่ากินเนื้อ อาศัยอยู่ใต้ดิน พวกนี้กลัวแสงสว่างจะขึ้นมาบนผิวโลกเฉพาะเวลากลางคืนเพื่อจับพวกอีลอยด์กิน เนื่องจากสมัยนั้นสัตว์อื่นสูญพันธุ์หมดโลก อีลอยด์ (Eloi) เป็นมนุษย์อีกเผ่าพันธุ์หนึ่งอาศัยบนพื้นโลกซึ่งชนพวกนี้จะมีความสุขและไร้เดียงสาเหมือนเด็ก ๆ ไม่รู้ว่าใครเป็นศัตรู ไม่มีสมองจะคิดเพราะความสะดวกสบายของโลกมีมากเกินไปจึงไม่ต้องดิ้นรน

เวลส์ได้จินตนาการในปี ค.ศ. 802701 เป็นตัวอย่างของสังคมที่หยุดวิวัฒนาการ เมื่อมนุษย์พอใจกับความเจริญ สมองของมนุษย์จะหยุดทำงาน ในที่สุดเผ่าพันธุ์มนุษย์ย่อมต้องสูญไป ขณะที่โลกใน Men Like Gods แม้ว่าสังคมจะมีความเจริญ แต่มนุษย์ไม่ได้หยุดพัฒนาการเพียงเท่านั้น มนุษย์ถือการศึกษาเป็นคติสำคัญ การศึกษาจึงเป็นแรงผลักดันให้สังคมวิวัฒนาการต่อไป มนุษยชาติจึงไม่ต้องประสบยุคเสื่อม

จะเห็นได้จากการเสนอแนวคิดในงานทั้ง 3 เรื่องของเวลส์ เวลส์มีความเชื่อว่าสังคมต้องเป็นไปตามกฎวิวัฒนาการ สังคมใดที่หยุดการพัฒนาการย่อมเป็นสังคมที่เริ่มเสื่อม

รูปแบบสังคมอุดมคติของเวลส์จึงมีความแตกต่างจากสังคมอุดมคติในสมัยแรก ๆ อย่างที่เวลส์ได้อธิบายไว้ในต้นเรื่องว่า "But the modern Utopia must be not static, but kinetic, (A Modern Utopia, p.5)

นอกจากนี้เวลส์ยังได้แสดงทรรศนะว่าสังคมอุดมคติจะเกิดได้ก็ด้วยการกระทำของมนุษย์ มิใช่ปล่อยให้ตามยถากรรม เพราะธรรมชาติไม่อาจสร้างระบบสังคมที่ดีให้กับมนุษย์ได้เท่ากับที่มนุษย์สร้างไว้กันเอง

การเสนอความคิดนี้ผ่านข้อขัดแย้งระหว่างมนุษย์ชาวโลก กับนักเดินทางชาวยูโรเปียน บทชื่อ "The Voice of Nature" ชายหนุ่มชาวยูโรเปียนผู้นี้เป็นตัวแทนของผู้นิยมธรรมชาติ

ซึ่งผู้เล่าให้สมญาเขาว่าเป็นสาวกของธรรมชาติ (The apostle of Nature) ชายหนุ่มผู้นี้ จะปฏิเสธทุกอย่างที่เป็นวิทยาการ เขาไม่ยอมโดยสารพาหนะทุกชนิด แต่เดินทางด้วยเท้าเปล่า เขายกย่องธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญและหลีกเลี่ยงอารยธรรมของมนุษย์ ด้วยเห็นเป็นสิ่งจอมปลอม ลักษณะที่เวลส์บรรยายตัวละครตัวนี้ก็คือภาพของพวกบัพพาชน (Hippy) ชายหนุ่มผู้นี้มองเห็น ความเจริญที่ชาวยุโรปเปื้อยสร้างเป็นสิ่งทำลายธรรมชาติเหมือนกับเชื้อโรค "Why should we men play the part of bacteria upon the face of our Mother? (A Modern Utopia, p. 116)" และเขาตำหนิโลกของยุโรปเปื้อยว่ามีการควบคุมมากเกินไป สิ่งนั้นเป็นบ่อเกิดของความชั่วร้าย "The world, he held, was overmanaged, and that the root of all evil." (A Modern Utopia, p. 120)

ชายเจ้าของจินตนาการได้แย้งว่าโลกของยุโรปเปื้อยคืออยู่แล้ว เพราะโลกมนุษย์ที่เขา ประสบมาด้วยความวุ่นวายนานับการ เช่นปัญหาคนตายเพราะความอดอยาก มีการทำสงคราม มีความขัดแย้งระหว่างบุคคล

เวลส์ได้สร้างตัวละครชายหนุ่มผู้เป็นสาวกของธรรมชาติขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนของ บุคคลที่ไม่ยอมรับความก้าวหน้าทางวิทยาการและเขาก็ได้ให้ผู้เล่าเรื่องนี้เป็นกระบอกเสียงแทน เขาเพื่อเสนอว่า เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ที่จะต้องร่วมมือกันสร้างสังคมที่ดีกว่า ไม่ขับปล่อยไปตามโชคชะตาหรือความสับสนวุ่นวาย

"It is manifest this Utopia could not come about by chance and anarchy, but by co-ordinated effort and a community of design..."

(A Modern Utopia, p. 128)

ตัวละครฝ่ายปรักษคนสำคัญผู้คิดแย้งความคิดเรื่องโลกยุโรปเปื้อย ได้แก่ นักพฤกษศาสตร์ เวลส์บรรยายอุปนิสัยใจคอของเขาว่าเป็นคนใจแคบไม่ยอมรับว่าคนทุกเชื้อชาติมีความเป็นคนเท่า

เทียมกัน และสิ่งที่แสดงความคิดไร้สาระของเขามากก็คือการที่เขาไม่ยอมรับยูโทเปียเพราะผู้เล้าจินตนาการถึงภาพคู่แข่งของเขาว่าดีกว่าสภาพในโลกรปัจจุบัน ชายคนนี้ต้องการเพียงโลกที่เขาคุ้นเคยโดยไม่พยายามขจัดอคติเก่า ๆ ทิ้งไป ทั้ง ๆ ที่เขาก็ไม่ได้สร้างโลกเก่าที่เขาอยู่ให้ดีขึ้นแต่อย่างไรเลย เวลส์ได้วิจารณ์ลักษณะนี้ว่าเป็นพวกไม่มีความสุขกับชีวิต และคนพวกนี้คือพวกที่ทำให้โลกรปัจจุบันของเราหาความสุขไม่ได้เหมือนกับตกอยู่ในฝันร้าย

"And you know , he's not even a happy man with it all!"

และ

"The world dreams things like that," I say, "because it suffers from an indigestion of such people as you."

(A Modern Utopia, p. 365)

ถึงแม้ว่าจะมีคนเห็นแก่ตัว เช่นที่กล่าวมาบนโลก แต่อย่างไรก็ตามเวลส์ยังมีความเชื่อว่ามียุคทองอีกจำนวนมากที่พร้อมจะสละความสุขส่วนตัวเพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดีขึ้น เวลส์เรียก ยุคทองพวกนี้บนโลกยูโทเปียว่าเป็น "ซามูไร" และเขาก็เห็นว่าต้องมีซามูไรอยู่บนโลกมนุษย์ด้วย นี่เสียงในตอนท้ายเรื่องของเวลส์ได้ปลุกเร้าสำนึกของซามูไรบนโลกให้ตระหนักถึงความสำคัญของตน

"All of us who partake of the samurai would know ourselves and one another! "

(A Modern Utopia, p. 369)

ในตอนจะจบเรื่องมีตัวละครชาวโลกเป็นหญิงสาวออกมาเพียงฉากเดียวแต่ก็เป็นตัวแทนสำคัญของความหวังของเวลส์ว่าเธอเป็น "ซามูไร" บนโลกมนุษย์ดังบทบรรยายถึงหญิงสาวนั้นว่าเธอมีความฝันในแววดาแต่ภาพฝันนั้นไม่ใช่เพียงเพื่อตัวเอง "She has eyes that dream, surely no sensuous nor personal dream." (A Modern Utopia, p. 363)

บทดังกล่าวเป็นเหมือนบทสรุปสุดท้ายที่เวลส์ได้ให้ความหวังแก่ผู้อ่านว่าโลกยูโทเปียสามารถเป็นความจริงได้ ถ้ามนุษย์มีความมุ่งมั่นในสิ่งที่สำคัญมากกว่าเพียงความคิดหมกมุ่นในเรื่องโลกีย์สุขและเรื่องส่วนตัวเท่านั้น

2. ความคิดเรื่องรัฐโลก

ความคิดเรื่องรัฐโลกไม่ได้เป็นความคิดที่เพิ่งเกิดขึ้นในสมัยปัจจุบัน หากแต่เป็นความคิดที่เกิดขึ้นแล้วดังปรากฏในประวัติศาสตร์ เช่นการที่พระเจ้าอเล็กซานเดอร์ได้พยายามสร้างจักรวรรดิโลกโดยการทาสงครามเพื่อแสวงเมืองจีน หรือการขยายอำนาจของจักรวรรดิโรมันก็จัดเป็นความพยายามสร้างจักรวรรดิโลกเช่นกัน¹ แต่รัฐโลกเหล่านี้มีความแตกต่างจากรัฐโลกของเวลส์ ขณะที่รัฐโลกของยุคเก่าก่อนสร้างขึ้นโดยการแสวงหาอำนาจการปกครองซึ่งเป็นการกดขี่ชนชาติอื่น แต่รัฐโลกของเวลส์สร้างขึ้นเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความสงบสุขของชาวโลก

ดินแดนในเรื่อง อะ รัมเดิร์น ยูโทเปีย เป็นโลกที่มีรัฐบาลกลางเพียงแห่งเดียว เรียกว่ารัฐโลก รัฐสมาชิกคือประเทศต่าง ๆ ที่ได้รับอำนาจในการจัดดำเนินการภายในของตนเอง

เวลส์มีความหวังว่ารัฐโลกจะเป็นความจริงขึ้นมาได้ เขาได้สรุปไว้ในเรื่อง อะ รัมเดิร์น ยูโทเปีย ว่าแม้จะมีการเขียนเกี่ยวกับเรื่องยูโทเปียมากมายแต่พัฒนาการขั้นสุดท้ายของนักเขียนแนวยูโทเปียนี้ก็คือความปรารถนาอย่างเดียวกันที่จะสร้างรัฐโลกให้เกิดขึ้นบนโลกจริง ๆ ไม่บดบังให้เป็นเพียงความฝัน

There will be many Utopias. Each generation will have its new version of Utopia, a little more

¹จรรยา สุภาพ, หลักรัฐศาสตร์ (กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2522), หน้า 34.

certain and complete and real, with its problems lying closer and closer to the problems of the Thing in Being. Until at last from dreams Utopias will have come to be working drawings, and the whole world will be shaping the final World State, the fair and great and fruitful World State, that will only not be a Utopia because it will be this world.

(A Modern Utopia, p. 370)

ดูเหมือนว่าเวลส์จะเน้นความปรารถนาที่จะสร้างรัฐโลกอย่างจริงจังมากกว่าเป็นเพียงรัฐสมมุติในนวนิยาย เช่น เขาได้อ้างถึงในหนังสืออัตชีวประวัติของเขา (Autobiography) ว่าเรื่องสำคัญในความคิดของเขาก็คือ ทรรศนะเกี่ยวกับการมองความเจริญก้าวหน้าของโลกยุคใหม่และวิธีสร้างความสัมพันธ์ของมนุษย์ให้อยู่ในรูปของรัฐโลก

The development, the steady progressive growth of a modern version of the world and the way in which the planned reconstruction of human relationships in the form of the world-state become at last the frame and test of my activities.

(The Experiment of Autobiography, p. 505)

เมื่อวิเคราะห์ทรรศนะในการสร้างรัฐโลกของเวลส์ก็จะเห็นได้ถึงจุดประสงค์ว่าเขาต้องการสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวให้กับคนทั้งโลก รัฐโลกจะทำลายความคิดแบ่งแยกเป็นเชื้อชาติตั้งนั้นการที่เวลส์ปรารถนาให้รัฐโลกเป็นจุดหมายร่วมกันของนักสังคมนิยมคิดทั้งหลายก็คือความปรารถนาว่ามนุษย์จะมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเป็นจุดหมายร่วมเพื่อสันติสุขจะได้เกิดบนโลกอย่างแท้จริง

3. ระบบเศรษฐกิจ

เวลส์ได้เสนอปัญหาร่วมสมัยของเขาเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจว่าเงินเป็นสิ่งที่ไม่ดีเสียรภาพเนื่องจากไปผูกค้ำกับทองคำซึ่งเป็นการดำเนินนโยบายของนักการเมืองที่ต้องการให้ชาติของตนมีฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคงจึงทำทุกวิถีทางเพื่อให้ตนขายสินค้าได้มากจะได้มีทองคำสะสมอยู่มาก และเมื่อเงินผูกค้ำกับทองคำ ทองคำของชาติใดมีมาก ค่าของเงินก็มีมากด้วยทำให้มีอำนาจการซื้อสูง ข้อบกพร่องเหล่านี้อยู่ที่นโยบายของนักการเมือง

Few earthly economists have been able to disentangle themselves from patriotisms and politics, and their obsession has always been international trade. Here in Utopia the World State cuts that away from beneath their feet.

(A Modern Utopia, p. 80)

เวลส์เสนอแนวทางว่ารัฐโลกจะสามารถตัดปัญหาที่เกิดมาจากการค้าระหว่างประเทศได้ เพราะรัฐโลกจะทำให้เกิดการกระจายแรงงานไปได้ทั่วโลก เนื่องจากไม่มีขอบเขตของความเป็นชาติ ประชาชนสามารถเดินทางไปทั่วโลก ทำให้ไม่เกิดการขาดแคลนแรงงานบางแหล่งงาน หรือมีแรงงานสิ้นเกินไปในบางแหล่งงาน การว่าจ้างก็สามารถเคลื่อนไปได้ในพื้นที่ที่แรงงานถูกทำให้เกิดความเสมอภาคกัน

In a world without boundaries, with a population largely migratory and emancipated from locality, the price of the energy notes of these various local bodies would constantly tend to be uniform, because employment would constantly shift into the areas where energy was cheap.

(A Modern Utopia, p. 79)

เวลส์มองปัญหาความไม่แน่นอนของเสถียรภาพทางการเงินว่ามาจากนโยบายของ
 นักการเมือง เพราะสำหรับเวลส์แล้วเห็นว่าเงินเป็นสิ่งสำคัญในระบบเศรษฐกิจ ไม่มีระบบการ
 แลกเปลี่ยนสินค้าใดจะสะดวกสบายเท่ากับการใช้เงินที่สามารถพกพาไปได้สะดวกทำให้มนุษย์มี
 เสรีภาพส่วนตัวในการใช้จ่าย และยังเป็นแรงจูงใจในการทำงาน เงินจึงเป็นเสมือนน้ำหล่อ
 เลี้ยงสังคม

...,and I do not see how one can imagine anything
 at all worthy of being called a civilisation without it.
 It is the water of the body social, it distribute and
 receives, and renders growth and assimilation and
 movement and recovery possible.

(A Modern Utopia, p. 73)

จะเห็นได้ว่า เวลส์มีความคิดแตกต่างจากยูโทเปียของมอร์ที่ไม่ยอมรับการถือครอง
 กรรมสิทธิ์ส่วนตัวเลย ไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ขณะที่เวลส์มองเห็นความสำคัญของเงิน
 ในระบบเศรษฐกิจ และเขายังยอมรับให้บุคคลมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่หามาได้เป็นส่วนตัว เช่น
 มรดก เงินสะสมในฐานะกำไรแต่เงินเหล่านี้จะถูกเก็บภาษีอย่างแพงมาก

อย่างไรก็ตามกรรมสิทธิ์ในทรัพยากรธรรมชาติ เช่นที่ดิน เหมืองถ่านหินเป็นของรัฐ
 รวมทั้งกิจการที่เกี่ยวกับสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ถนน บ้านพัก เป็นต้น

เมื่อวิเคราะห์กรรมสิทธิ์ในการถือครองระหว่างรัฐและเอกชนแล้วจะเห็นได้ว่าเวลส์
 คำนึงถึงเสรีภาพส่วนบุคคลจึงยอมรับให้กรรมสิทธิ์ในผลพึงมีพึงได้ของเอกชน ส่วนทรัพยากร
 ธรรมชาตินั้นเวลส์เห็นว่าเป็นของส่วนรวม ไม่ได้มีผู้สร้างทำ ดังนั้นจึงไม่ควรให้เอกชนแสวง
 หากำไรส่วนตัว รัฐจึงเข้าดำเนินการเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างเสมอภาค และ
 ส่วนกิจการที่เป็นสาธารณูปภคนั้น รัฐก็เข้าดำเนินการด้วยเนื่องจากเป็นความสุขความสบาย
 ร่วมของทุกคนหน้าที่ของรัฐตามความหมายของเวลส์จึงไม่ได้มีเพื่อการปกครอง แต่เป็นองค์กร
 ที่ทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ให้ส่วนรวม

4. ระบบสังคม

เมื่อศึกษาเรื่อง อะ โรมเติร์น ยูโทเปีย แล้วจะพบว่าเวลส์ได้สร้างความสัมพันธ์ของ ส่วนต่าง ๆ ในสังคมออกเป็นดังนี้

4.1 ชนชั้นในสังคม

สังคมในยูโทเปียของเวลส์ในเรื่อง อะ โรมเติร์นยูโทเปีย ยังไม่เข้าสู่สังคม ที่พัฒนาการไปถึงจุดสูงสุด ประชาชนยังมีความแตกต่างในด้านสมองและจิตใจ เวลส์จึง แบ่งชนชั้นในสังคมของเขาด้วยลักษณะของสมองและจิตใจออกเป็น 4 ประเภท คือ Poietic , Kinetic , Dull และ Base

Poietic เป็นชนชั้นนักสร้างสรรค์ ได้แก่ พวกนักวิทยาศาสตร์ ศิลปิน นักปรัชญา พวกนี้เป็นบุคคลที่มีคุณค่ามากที่สุดของสังคม พวกที่รองลงมาแต่มีจำนวนมากกว่าพวก แรกคือชั้นของ Kinetic เป็นชั้นของนักธุรกิจมีความคล่องแคล่ว ฉลาด ขยันขันแข็ง แต่ ขาดความคิดสร้างสรรค์ ตัวอย่างของคนชั้นนี้ ได้แก่ นักบริหาร นักการเมือง นักเทศน์ นักแสดงที่เก่ง ๆ และช่างฝีมือ ส่วนชนชั้นที่ 3 คือ Dull ตามชื่อก็บอกเป็นนัยแล้วว่าเป็นพวกที่ สติปัญญาไม่ดี จะเป็นพวกที่รัฐควบคุมไม่ให้แต่งงานหรือแพร่พันธุ์ เพราะจะเป็นการสร้างพลเมือง ที่ไม่มีคุณภาพต่อไป ส่วนพวกสุดท้ายคือ Base พวกนี้จะเป็นพวกมีนิสัยดูร้ายมักเป็นฆาตกร ทางรัฐได้ปล่อยคนประเภทนี้ให้ใช้ชีวิตแยกออกจากสังคมโดยมี เกาะเฉพาะให้อยู่และปกครองกัน เอง

จะเห็นว่าเวลส์มิได้แบ่งชนชั้นคนตามแบบเศรษฐกิจดังที่ปฏิบัติกันในสังคมว่าเป็นชนชั้น สูง ชั้นกลาง หรือชั้นต่ำ เพราะสิ่งเหล่านั้นเป็นองค์ประกอบภายนอกที่ไม่ได้แบ่งนิสัยใจคอคนอย่าง แท้จริง แต่เวลส์มองคนที่คุณสมบัติในความเป็นคนของเขาจริง ๆ และจากทฤษฎีนี้ทำให้วิเคราะห์ ค่านิยมของเวลส์ได้ว่า เขาเห็นชนชั้นของนักปราชญ์เป็นชั้นสำคัญในสังคม เพราะถ้าขาดชนชั้นนี้ แล้วโลกจะขาดจินตนาการสร้างสรรค์ และสังคมจะหยุดนิ่งกับที่ไม่มีวิวัฒนาการ แต่ถ้าขาดนักปฏิบัติ เช่นชนชั้น Kinetic แล้ว สังคมก็ไม่สามารถอยู่ได้เช่นกัน นักปฏิบัติเหล่านี้จึงต้องเข้ามาเป็น ผู้ทำงานให้สังคม โดยมีนักปราชญ์เป็นผู้ชี้นำ สังคมของเวลส์จึงต้องประกอบด้วยชนทั้งสองชั้นนี้

เวลส์ได้ให้ความเห็นวิจารณ์สังคมอุดมคติสมัยก่อนว่าไม่อาจเชื่อมระหว่างความก้าวหน้าและความมั่นคงของรัฐให้เข้ากันได้ "The problem of combining progress with political stability had never been accomplished in Utopia before that time," (A Modern Utopia, p. 271)

พวกที่จะนำความก้าวหน้าคือ พวก Poietic และพวกสร้างเสถียรภาพให้รัฐด้วยการปฏิบัติคือ Kinetic สำหรับเวลส์แล้วเขาสามารถทำได้โดยให้ชนทั้ง 2 ชั้นนี้อยู่ในระดับบริหารประเทศ เวลส์ได้อ้างถึงหลักการบริหารรัฐตามที่ โอกุสต์ กงต์ (Auguste Comte 1798-1857) นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศสได้พูดถึงการบริหารรัฐว่าแบ่งเป็นจิตวิญญาณและวัตถุ "Comte's separation of the activities of a State into the spiritual and material does,..." (A Modern Utopia, p. 273) ผ่านจิตวิญญาณในการขึ้นาการปฏิบัติก็คือพวก Poietic ส่วนฝ่ายปฏิบัติจริง ๆ จัง ๆ ก็คือพวก Kinetic ชนทั้งสองชั้นจะได้รับการสนับสนุนให้บริหารรัฐในรูปแบบขององค์กรที่เรียกว่า "ซามูไร" เพื่อสร้างความสมดุลให้กับรัฐยูโทเปียของเขา

4.2 ชนชั้นปกครอง

ซามูไร (Samurai) เป็นชื่อของพวกอาสาสมัครที่ต้องการทำงานอย่างเสียสละเพื่อทำให้สังคมอยู่รอด

เวลส์ได้กล่าวถึงซามูไรว่าคล้ายชนชั้นปกครองของเพลโต

Tell me about these samurai, who remind me of Plato's guardians, who look like Knights Templars, who bear a name that recalls the swordsmen of Japan.

(A Modern Utopia, p. 277)

พวกชาวมูไรเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาของความวุ่นวายทางสังคมและการเมืองในประวัติศาสตร์ยุโรป ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เหมือนความวุ่นวายบนโลก ขณะนั้นได้มีการรวมตัวของชนชั้น Poietic และ Kinetic พวกนี้มีจิตใจดีงาม มีความคิดสร้างสรรค์เหมาะสมจะเป็นผู้นำโดยธรรมชาติ ลักษณะของ "ชาวมูไร" เป็นผู้ปกครองแบบเดียวกับ "guardian" ของเพลโต คือ เป็นนักปราชญ์และทรงคุณธรรม

การเป็นชาวมูไรไม่ได้เป็นโดยสืบทอดทางตระกูล ทั้งชายหญิงสามารถเป็นชาวมูไรได้ พวกเขาจะถูกฝึก ทดสอบและสั่งเกตอย่างใกล้ชิดในแต่ละปีโดย "Inner Council of Wisemen" ก่อนที่พวกเขาจะได้รับการแต่งตั้งในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ งานระดับบริหารจะอยู่ในมือของพวกชาวมูไร และเนื่องจากความรับผิดชอบในหน้าที่ของชาวมูไรมีสูง จึงต้องมีการคัดเลือกผู้ที่มีสติปัญญาดีมีศีลธรรม พวก Dull และ Base จึงไม่สามารถสอบผ่านการคัดเลือกโดยปริยาย

เวลส์ได้ตระหนักถึงว่า ถ้าชนชั้นปกครองเป็นผู้ขาดศีลธรรม เขาย่อมใช้อำนาจในทางที่หาผลประโยชน์ส่วนตัว เวลส์จึงสร้างกฎขึ้นควบคุมจิตใจของผู้ต้องการเป็นชาวมูไร ด้วยการทำให้เขาหักห้ามใจตนเอง

Pride may not be the noblest thing in the soul,
out it is the best King there , for all that

(A Modern Utopia, p.293)

ชาวมูไรจะต้องหักห้ามใจตนเองไม่ให้หลงไปในสิ่งฟุ่มเฟือยสะดวกสบาย ได้แก่ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ไม่มีคนรับใช้ ไม่อาบน้ำอุ่น ไม่หากำไรโดยการออกดอกเบีย จะเห็นได้ว่าข้อกำหนดเหล่านี้ชนชั้นทั่วไปในยุโรปมีเสรีภาพที่จะทำได้แต่ห้ามสำหรับชนชั้นปกครอง ทั้งนี้เป็นการมองของเวลส์ว่าความสะดวกสบาย ความฟุ่มเฟือยเป็นบ่อเกิดของความโลภและการแสวงหาอำนาจ ถ้าตัดความฟุ่มเฟือยเสียแล้วพวกที่ไม่ได้มีอุดมการณ์เพื่อการทำงานจริง ๆ ย่อมไม่อยาก

มาเป็นผู้ปกครองเพราะไม่มีผลประโยชน์ให้ และในทางกลับกันผู้ที่เต็มใจจริงจะเข้ามาทำงาน โดยที่ไม่มีผลประโยชน์ตอบแทนเลยนั้น ย่อมแสดงว่าคนผู้นั้นมีความเสียสละและตั้งใจจริงในการทำงาน เขาเหล่านี้จึงสมควรเป็นผู้ปกครองที่ดีของรัฐ

กฎอีกข้อที่ชาวมูไรต้องปฏิบัติคือการถือสันโดษ ทุกปีพวกชาวมูไรจะต้องออกแสวงบุญ เพียงลำพัง การออกแสวงบุญของเขาก็คือการใช้ชีวิตลำพังในป่าเป็นเวลา 1 สัปดาห์ เขาจะพบใครไม่ได้และไม่มีหนังสือ อาวุธ ปากกา กระดาษหรือเงิน เวลส์เชื่อว่าการเดินทางเพียงลำพังจะช่วยให้เราได้ขบคิดปัญหาให้คลี่คลาย และเป็นการฝึกจิตใจให้เข้มแข็ง อีกประการการเดินทางท่องเที่ยวยังเป็นการพักผ่อนหลีกหนีความจำเจซ้ำซาก ทำให้สดชื่นมีชีวิตชีวาพร้อมจะกลับมาทำงานได้ใหม่

ผู้แพศชาวยุโรปเปียของเจ้าของเสียงเล่าได้อธิบายให้ผู้เล่าฟังถึงประสบการณ์จากการกลับจากแสวงบุญของเขาเมื่อปีที่แล้ว

You come back physically clean - as though you had had your arteries and veins washed out. And your brain has been cleaned, too.

(A Modern Utopia, p. 309)

กฎข้อสุดท้ายของชาวมูไรคือห้ามแต่งงานกับคนนอกพวกชั้นชาวมูไร ยกเว้นคู่แต่งงานจะยอมมาถือกฎของชาวมูไร หรือมิฉะนั้นตัวเขาเองต้องละทิ้งความเป็นชาวมูไรเพื่อไปแต่งงาน เมื่อวิเคราะห์กฎนี้แล้วจะเห็นถึงว่าเวลส์ให้ความสำคัญกับครอบครัวมาก เพราะคู่สมรสอาจชักจูงใจให้อีกฝ่ายทุจริตหน้าที่ได้ง่าย - เวลส์จึงได้กำหนดให้ทั้งคู่ต้องมีอุดมการณ์เดียวกันคือเข้าเป็นพวกชาวมูไรด้วยกัน

จากภาพองค์กรของชาวมัวร์ที่เวลส์สร้างขึ้นเป็นชนชั้นปกครอง เมื่อวิเคราะห์ทฤษฎีที่เวลส์แสดงไว้แล้วจะพบว่าเวลส์กำหนดคุณสมบัติชนชั้นปกครองในอุดมคติของเขาว่าต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมและความเสียสละดังเช่น ภาพของพวกชาวมัวร์ที่เขาสร้างไว้นั่นเอง

4.3 สถานภาพของสตรี

เวลส์ได้อ้างถึงว่าระบบเศรษฐกิจแบบเดิมเป็นตัวกำหนดให้หญิงด้อยโอกาสกว่าผู้ชาย ผู้หญิงไม่สามารถหาเลี้ยงตัวเองได้ เธอจึงต้องเป็นฝ่ายพึ่งสามี ดังนั้นในการแต่งงานอาจมีหญิงอยู่จำนวนหนึ่งที่ล่อลวงผู้ชายเพื่อให้แต่งงานโดยเหตุผลทางเศรษฐกิจ

เวลส์ได้เสนอว่าผู้หญิงจะมีความเสมอภาคทางเศรษฐกิจได้เมื่อเธอมีเสรีภาพเท่ากับชาย "woman are to be as free as man" (*A Modern Utopia*, p.186) แต่เสรีภาพในที่นี้ก็หมายถึงเฉพาะด้านเศรษฐกิจ คือหญิงมีครรภ์จะได้รับเงินสวัสดิการจากรัฐเป็นค่าเลี้ยงดูตัวเธอและบุตร กฎหมายข้อนี้จะช่วยให้ผู้หญิงมีเสรีภาพในการเลือกคู่ครอง

ในลักษณะของการหย่าร้างถ้าหญิงเป็นฝ่ายผิด กฎหมายของยูโทเปียได้ลงโทษเธอหนักกว่าฝ่ายชายได้รับ เพราะถือว่าเป็นความผิดต่อสังคมด้วย รัฐจะยกเลิกค่าเลี้ยงดูเหมือนว่าฝ่ายหญิงจะได้รับความเสียหายมากกว่าในกรณีที่เธอผิด ขณะที่ฝ่ายชายผิดก็จะมีโทษเพียงว่าหญิงสามารถหย่าร้างได้ ความคิดในการหย่าร้างที่ฝ่ายชายเป็นผู้กระทำถือเป็นเพียงความผิดส่วนบุคคลไม่ใช่ต่อรัฐ (ดูข้อ 4.4)

ในกรณีเช่นนี้ดูเหมือนว่าความเสมอภาคที่แท้จริงระหว่างหญิงและชายไม่มี เนื่องจากธรรมชาติเป็นเครื่องกำหนด แต่เราต้องถือว่าเวลส์ให้ความเสมอภาคระหว่างสองเพศ เพราะไม่มีเรื่องของการกดขี่ เอาเปรียบ แต่กฎหมายการหย่าร้างกรณีหญิงเป็นฝ่ายผิดถือเป็นการมองในแง่บุคคล 2 คนที่ทำผิดต่อรัฐ ความผิดใดครมมีผลมากกว่าก็ต้องถูกลงโทษมากกว่า ในลักษณะนี้จึงเป็นการมองความรับผิดชอบต่อสังคมของบุคคล

4.4 การแต่งงานและการหย่าร้าง

ความสำคัญของการแต่งงานมีมากในโลกยูโทเปีย เพราะมิใช่เป็นการร่วมชีวิตของคนสองคนเท่านั้น แต่มีความสำคัญต่อคุณภาพของประชากรของชาวยูโทเปียด้วย

From the point of view of a statesman, marriage is the union of a man and woman in a manner so intimate as to involve the probability of offspring, and it is of primary importance to the State, First in order to secure good births, and secondly good home conditions,

(A Modern Utopia, p. 191)

ด้วยเหตุนี้รัฐจึงเข้าดำเนินการเพราะถือว่าเป็นความรับผิดชอบของรัฐที่จะสร้างพลเมืองที่ดี

รัฐได้กำหนดอายุของกลุ่มสมรสว่าฝ่ายชายอายุประมาณ 26-27 ปี ส่วนฝ่ายหญิงอายุประมาณ 21 ปี ทั้งคู่จะต้องไปที่ public office เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติ คู่แต่งงานต้องได้รับการรับรองว่าเหมาะสมกัน ต้องไม่มีโรคประจำตัวที่ร้ายแรง ไม่มีหนี้สิน ไม่เป็นผู้กระทำผิดกฎหมาย จากนั้นคู่สมรสจะจดทะเบียนตามกฎหมายและเลือกทำพิธีทางศาสนาที่ตนนับถือ ประโยชน์ของการทำตามกฎหมายคือ บุตรที่เกิดมารัฐจะรับรองว่าถูกต้องและเป็นผู้ออกค่าเลี้ยงดูให้การศึกษาจนกว่าจะเป็นผู้ใหญ่

สำหรับกรณีที่คู่สมรสไม่ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขการแต่งงานของรัฐ เมื่อบุตรเกิดมาต้องเลี้ยงดูเอง รัฐจะไม่ให้ความช่วยเหลือใดๆ ทั้งสิ้น สำหรับพวกที่รัฐไม่ต้องการให้แต่งงานก็ได้แก่ พวกเป็นโรคประจำตัวร้ายแรงหรือมีความบกพร่องทางศีลธรรม ทั้งนี้เพราะรัฐไม่ต้องการให้เกิดพลเมืองที่ไม่สมประกอบ ซึ่งจะเป็นปัญหาของรัฐต่อไป

จากเงื่อนไขดังกล่าวเราจะเห็นว่ารัฐมีนโยบายเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมและให้ผลตอบแทนต่อสมาชิกที่ปฏิบัติตาม แต่ขณะเดียวกันรัฐก็ให้เสรีภาพแก่บุคคลที่จะเลือกทำตามใจ ซึ่งถ้าการกระทำไม่อยู่ในเงื่อนไขที่ต้องการรัฐก็จะเพิกเฉยต่อบุคคลนั้น

ส่วนกฎหมายเรื่องการหย่าร้าง รัฐให้การแต่งงานเป็นระยะเวลาได้ถ้าการสมรสนั้นไร้บุตร แต่ในกรณีที่มีการนอกใจกันระหว่างคู่สมรส ความคิดของฝ่ายหญิงจะมีมากกว่าเพราะสภาพของแม่มีผลต่อการเลี้ยงดูบุตร ความคิดชอบของสตรีต่อสังคมในแง่นี้จึงมีมาก ความคิดของเธอจึงมีมากตามไปด้วย แต่ถ้าฝ่ายชายเป็นผู้ผิด ฝ่ายหญิงสามารถเรียกร้องการหย่าร้างได้โดยไม่เสียสิทธิสิ่งใดที่รัฐจะให้

จะเห็นว่ากฎหมายของยูโทเปียไม่ว่าจะเป็นการแต่งงานหรือหย่าร้าง มีเหตุผลสำคัญที่ร่วมกันคือป้องกันสังคมจากการกำเนิดที่ไม่สมประกอบ "The protection of the community from inferior births." (*A Modern Utopia*, p.195) ซึ่งจะมีผลเสียต่อสังคมโดยรวม

4.5 การคุมกำเนิด

เวลส์เห็นด้วยว่าการเพิ่มของประชากรอย่างไม่จำกัดจะทำให้ทรัพยากรไม่เพียงพอ และเด็กที่เกิดมาอย่างผิดปกติยังมีมด้อย เวลส์แสดงความเชื่อในความเจริญของวิทยาศาสตร์สามารถป้องกันไม่ให้เกิดทารกที่ไม่สมประกอบ

รัฐยูโทเปียของเวลส์ อาศัยความรู้เกี่ยวกับพันธุกรรมศาสตร์จึงมีการวางแผนครอบครัวเพื่อสร้างเงื่อนไขให้แน่ใจว่าสุขภาพของทารกจะแข็งแรงสมบูรณ์และอยู่ในครอบครัวที่มีความสุข เวลส์ได้มองไปถึงต้นเหตุคือการแต่งงานซึ่งต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของคู่สมรสในทางกายภาพด้วย

4.6 คัดค้านความคิดเรื่องชาตินิยม

เวลส์เป็นนักเขียนนวนิยายแนวสังคมอุดมคติที่คัดค้านความคิดชาตินิยม แนวความคิดที่ชัดเจนของเขาคือการตั้งจุดมุ่งหมายว่าโลกจะมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อยู่ภายใต้รัฐบาลเดียวกันที่เรียกว่ารัฐโลก มีความเสมอภาคทางวัฒนธรรม แนวความคิดเรื่องต่อต้านชาตินิยมปรากฏอยู่ในบทชื่อ "Race in Utopia"

เวลส์ได้วิจารณ์ความคิดชาตินิยมว่า เกิดมาจากการศึกษาสารานุกรมทางที่ผิด ได้แก่ การอ้างทฤษฎีดาร์วินเกี่ยวกับกฎว่าผู้ที่เหมาะสมที่สุดจึงอยู่รอด (Survival of the Fittest) เวลส์ได้กล่าวว่าความคิดผิด ๆ เช่นนี้เป็นสาเหตุให้มีชาติที่อ้างตนว่าเป็นเผ่าพันธุ์ที่ดีที่สุด

The first is to assume there is a best race, to define as well as one can that best race, and to regard all other races as material for extermination.

(A Modern Utopia, p. 344)

ช่วงที่เวลส์เขียนเรื่อง อะ รมเดิร์นยูโทเปีย เป็นเวลาที่ความคิดชาตินิยมกำลังแพร่หลาย มีความพยายามรวมคนเชื้อชาติเดียวกันเข้าอยู่ในรัฐเดียวกันหรือกลุ่มเดียวกัน เช่นกลุ่มชาตินิยมเยอรมนีและกลุ่มชาตินิยมสลาฟ ลัทธิชาตินิยมนี้มีส่วนทำให้เกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 ด้วย²

ศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดในการแบ่งแยกเชื้อชาติอีกศาสตร์คือการศึกษาของ Max Müller เขาได้ใช้ภาษาศาสตร์แบ่งแยกชาติพันธุ์ เป็นเคลติก (Keltic) ติวตุนิก (Teutonic) อินโด-ยูโรเปียน (Indo-European)

²ปรีชา ช้างขวัญยืน. ปรัชญาแห่งอุดมการณ์ทางการเมือง (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 300.

เวลส์ได้พยายามสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันบนโลกยูโทเปีย โดยมีภาษาโลกที่มีรากฐานมาจากทุกภาษา ทำให้ทุกภาคบนโลกสามารถสื่อสารเข้ากันได้ เวลส์ทำนายการที่จะยกภาษาของชาติใดชาติหนึ่งขึ้นเป็นภาษาโลกเพราะจะเป็นการยกชาติตนให้ยิ่งใหญ่ ภาษาในโลกยูโทเปียจึงมาจากการสังเคราะห์ทุกตระกูลภาษาในโลกจึงมีความเป็นสากลอย่างแท้จริง " I fancy it will be a coalesced language a synthesis of many." (A Modern Utopia, p. 22.)

นอกจากนี้เวลส์ได้ทำนายหนังสือประวัติศาสตร์ชื่อ Short History of the English people ของ J.R.Green ที่สอนให้มนุษย์เชื่อมั่นในความบริสุทธิ์ของเผ่าพันธุ์ตน เวลส์เรียกสิ่งเหล่านี้ว่าเป็นศาสตร์นอกคอก (bastard science) เพราะจะยิ่งนำมนุษย์ไปสู่ความหลงชาติ

And just now, the world is in a sort of delirium about race and the racial struggle.

(A Modern Utopia, p. 328)

เวลส์ได้อธิบายถึงหลักความเป็นจริงว่าโดยแท้ที่จริงมนุษย์ไม่อาจอ้างสายเลือดบริสุทธิ์ เพราะตั้งแต่โบราณก็มีการแต่งงานข้ามเชื้อชาติ มนุษย์จึงไม่อาจแยกชาติพันธุ์ของตนว่าบริสุทธิ์กว่าชาติพันธุ์อื่นและอ้างความเหนือกว่าที่จะครอบครองผู้อื่น

Whether there is a race so inferior I do not know, but certainly there is no race so superior as to be trusted with human charges.

(A Modern Utopia, p. 337)

เวลส์ได้อ้างถึงงานเขียนของ Doctor J. Deinker เรื่อง The Races of Man ที่แสดงให้เห็นประวัติศาสตร์ที่แท้จริงของมนุษย์ว่าไม่อาจแบ่งชาติได้อย่างแน่นอน แม้แต่ชาวอียิปต์ยังมีการแต่งงานกับชาติอื่น สายเลือดของมนุษย์จึงผสมกันทั่วโลก

สำหรับเวลส์แล้วเขาเห็นว่าการที่บางชาติถูกรังเกียจนั้น ไม่ได้มาจากสาเหตุของเชื้อชาติ แต่เป็นความแตกต่างทางวัฒนธรรม โลกยูโทเปียของเขาจึงสร้างความเสมอภาคทางวัฒนธรรมด้วย ผลคือไม่ว่าคนผิวขาว ผิวเหลือง หรือผิวดำ ต่างก็มีความเป็นคนที่พร้อมด้วยสติปัญญา มารยาท ศิลธรรมเสมอกัน จึงไม่มีอคติระหว่างเชื้อชาติ ความดีความเลวจะขึ้นอยู่กับตัวตนของแต่ละคน

เวลส์ได้ให้ตัวอย่างแสดงความเสมอภาคระหว่างบุคคลในวัฒนธรรมของโลกยูโทเปียได้แก่

And, indeed, coming along that terrace in Utopia, I see a little figure, a little bright-eyed, bearded man, inky black, frizzy haired, and clad in a white tunic and black hose, and with a mantle of lemon yellow wrapped about his shoulders. he walks, as most Utopians walk, as though he had reason to be proud of something, as though he had no reason to be afraid of anything in the world.

(A Modern Utopia, p. 340)

The Chinaman will speak the same language as his wife-whatever her race may be-he will wear costume of the common civilised fashion, he will have much the same education as his European rival, read the same literature, bow to the same traditions.

(A Modern Utopia, p. 342)

จะเห็นได้ว่าเวลส์คัดค้านลัทธิชาตินิยมเต็มที่ เวลส์พยายามสร้างความเสมอภาคทางสังคมทำให้เกิดขึ้น เขามองเห็นปัจจัยที่แท้จริงของความแตกต่างทางวัฒนธรรมและภาษา ดังนั้นสังคมอุดมคติของเขาจึงแก้ปัญหาที่จุดนี้ และเขาก็คาดหวังมนุษย์จะมีความเสมอภาคกันได้

4.7 เสรีภาพ

เสรีภาพคือความเป็นอิสระและเป็นไทแก่ตัว ในยูโทเปียนั้นแม้ว่าจะมีอิสระแก่ปัจเจกบุคคลอย่างมากจนกระทั่งเรียกได้ว่าเป็นพื้นฐานความคิดในข้อปฏิบัติของชาวยูโทเปียเลยก็ได้ แต่การมีอิสรภาพยังคงมีขอบเขตที่จะต้องไม่ทำความเดือดร้อนให้คนอื่น

เวลส์ได้ยกตัวอย่างขอบเขตของเสรีภาพมี 2 ประการ คือข้อห้ามและคำสั่ง ความแตกต่างคือข้อห้ามเป็นการจำกัดการกระทำแต่ก็ยังมีเสรีภาพเหลือให้เลือกกระทำได้ ขณะที่คำสั่งเป็นการจำกัดเสรีภาพโดยสิ้นเชิง

ในยูโทเปียของเวลส์มีแต่ข้อห้ามไม่มีคำสั่ง

But compulsion destroys freedom altogether. In this Utopia of ours there may be many prohibitions, but no indirect compulsions-

(A Modern Utopia, p. 34)

ในทฤษฎีนี้แสดงให้เห็นว่าเวลส์ไม่ต้องการรัฐเผด็จการ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่ปล่อยให้คนมีเสรีภาพได้ทุกอย่าง บุคคลต้องยอมเสียเสรีภาพบางอย่างเพื่อความคงอยู่ของสังคม สังคมยูโทเปียจึงต้องมีกฎหมายที่เป็นข้อห้าม แต่เขาก็ให้เสรีภาพกับผู้ที่ไม่ต้องการปฏิบัติตามข้อห้ามนี้ บุคคลสามารถกระทำได้ตามความพอใจแต่เมื่อไม่ยอมรับกติกาสังคม เขาจะไม่ได้ผลตอบแทนจากสังคมด้วย ซึ่งถ้าเขาคิดว่าเต็มใจจะถูกตัดขาดจากสังคมเขาก็เลือกได้ เช่นกฎหมายคนไม่สมประกอบมีบุตร แต่ถ้าเขาต้องการมี เขาก็ต้องรับผิดชอบเองโดยรัฐจะไม่เข้าไปให้ความช่วยเหลือ

นโยบายข้อดังกล่าวของเวลส์จึงลักษณะประสานประโยชน์ระหว่างรัฐและเอกชน เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดรัฐเผด็จการแต่ก็ไม่ทำให้เสรีภาพกับประชาชนมากจนกลายเป็นบ้านเมืองไม่มีชื่อ ไม่มีแบบ

รัฐของเวลส์เป็นรัฐที่คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง แม้แต่ข้อห้ามของรัฐ ก็มีเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนเอง เพราะเป็นการห้ามกระทำในสิ่งไร้ประโยชน์ เช่นการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย หรือการห้ามฆ่าคน

It follows, therefore, in a modern Utopia, which finds the final hope of the world in the evolving interplay of unique individualities, that the State will have effectually chipped away just all those spend thrift liberties that waste liberty, and not one liberty more, and so have attained the maximum general freedom.

(A Modern Utopia, pp. 33-34)

ดังได้กล่าวแล้วว่าเสรีภาพเป็นความคิดพื้นฐานของยูโทเปีย เวลส์ได้ให้ตัวอย่างเสรีภาพในยูโทเปียหลายประการ ได้แก่

คนในยูโทเปียสามารถเดินทางไปไหนก็ได้โดยเสรี ไม่มีพรมแดนเชื้อชาติมาถักกัน เวลส์เห็นว่าการเดินทางจะเป็นการลดความแออัดของบางส่วนของโลก และยังได้โลกทัศน์ที่กว้างขวางทำให้ไม่เกิดอคติ ไม่ใจแคบ ผู้ที่ต้องการอยู่อาศัยอย่างสันโดษก็สามารถปลูกบ้านแยกต่างหากอยู่ตามป่าเขาได้

อีกประการรัฐจะไม่จำกัดเสรีภาพในการถือครองทรัพย์สินส่วนตัว เช่นเงินที่ได้จากการทำงาน เพราะถือว่าเป็นของที่บุคคลหามาได้เอง ซึ่งความคิดเรื่องการไม่มีกรรมสิทธิ์ส่วนตัวของเวลส์ทำให้ อะ รม เดิร์น ยูโทเปีย แตกต่างจากนวนิยายแนวนี้ในสมัยก่อนหน้า เช่น สังคมของมอร์ที่ให้กรรมสิทธิ์ของทุกอย่างเป็นกรรมสิทธิ์ร่วม เพราะถือการครอบครองเป็นบ่อเกิดของความเห็นแก่ตัว

I'm quite convinced that you never get a fair distribution of goods or a satisfactory organization of human life, until you abolish property altogether. So long as it exists, the vast majority of the human race, and the vastly superior part of it, will inevitably go on labouring under a burden of poverty, hardship, and worry.³

สำหรับโลกยูโทเปียของเวลส์กรรมสิทธิ์ส่วนตัวถือเป็นเสรีภาพและเป็นแรงจูงใจ
ประชาชนในยูโทเปียของเวลส์จึงสามารถมีสิทธิ์ในการครอบครองของส่วนตัวซึ่งถือเป็นเสรีภาพ
อย่างหนึ่ง ได้แก่

A modern Utopian most assuredly must have a practically unqualified property in all those things that become, as it were, by possession, extensions and expressions of his personality; his clothing, his jewels, the tools of his employment, his books, the objects of art he may have bought or made, his personal weapons (if Utopia have need of such things,) insignia, and so forth.

(A Modern Utopia, pp. 92-93)

ไม่เพียงแต่ประชาชน จะมีสิทธิ์ส่วนตัวในทรัพย์สิน ถ้าเขาอยากเก็บจคร้านเขาก็เลือก
ได้ที่จะไม่ทำอะไรถ้าคิดว่าพอมีเงินเลี้ยงตัวได้ ตัวอย่างสำคัญของกรณีนี้ ได้แก่ นักเดินทางนาม
สาวกธรรมชาติ

³More, Thomas, Utopia, trans. Paul Turner (Great Britain: Penguin books, 1984), p. 66.

The existence of our blond bare-footed friend was evidence enough that in a modern Utopia a man will be free to be just as idle or uselessly busy as it pleases him, after he has earned the minimum wage.

(A Modern Utopia, pp. 153-154)

เวลส์ให้เสรีภาพอย่างทั่วถึงแม้กระทั่งบุคคลที่กระทำผิดในสังคม เช่น พวกฆาตกร นักหลอกหลวง เวลส์ไม่ได้จำกัดเสรีภาพของคนพวกนี้ไว้ในคุก เพราะเป็นความทรमानในการถูกจำกัดบริเวณแคบ ๆ แต่เวลส์ก็เห็นว่า เป็นธรรมชาติที่พวกนี้ไม่อาจอยู่รวมกันสังคมกับคนธรรมดา เพราะเขาจะเป็นผู้เบียดเบียนผู้อื่น เวลส์ได้พยพพวกนี้ไปสร้างสังคมต่างหากเป็นเกาะต่าง ๆ เช่น เกาะของพวกนักดื่ม (Island of Drink) เกาะของพวกนักหลอกหลวง (Island of incurable Cheate) ฯลฯ พวกนี้มีรัฐบาลที่ปกครองกันเองตามกฎหมายที่เขาพอใจ ความจริงการปล่อยเกาะก็เป็นการจำกัดพื้นที่ แต่ก็ยังมีอิสระมากกว่าคุก และพวกนักโทษปล่อยเกาะของเวลส์เหล่านี้ยังมีเสรีภาพในการปกครองตัวเองมากกว่าที่อื่นใดในโลกของนักโทษ

จากตัวอย่างที่ยกมาเป็นภาพสะท้อนให้เห็นว่าเสรีภาพเป็นความคิดพื้นฐานที่สำคัญของเวลส์อย่างแท้จริง

4.8 สวัสดิการสังคม

ระบบสังคมของเวลส์เอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่ของประชาชนในรูปการให้ความสะดวกสบายและความมั่นคงต่อชีวิตในรูปแบบของสวัสดิการของรัฐ

ตัวอย่างเช่น บุตรของคนงานจะได้รับเงินประกันเมื่อพ่อแม่ของเขาเสียชีวิต ประชาชนที่ได้รับการศึกษาดีโดยรัฐจะออกเงินเลี้ยงดูให้กระทั่งเป็นผู้ใหญ่

ในเรื่องเกี่ยวกับการทำงาน คนงานที่มีฝีมือสามารถต่อรองข้อเสนอการว่าจ้างกับเจ้าของกิจการ องค์การรัฐชื่อ "Common council of wage workers" จะทำหน้าที่แก้ไขข้อขัดแย้งทางแรงงาน

ชนชั้นกรรมกรผู้ต้องทุกข์ทนกับงานหนักที่นาเปื้อนไม่มีให้เห็นอีกต่อไป ด้วยการรื้อเครื่องจักรซึ่งเป็นผลความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์

สภาพแวดล้อมของชาวเมืองได้รับการจัดวางแผนผังให้สะอาด ถูกสุขอนามัย มีการแบ่งเขตเมืองออกจากโรงงาน เช่นเหมืองถ่านหินและโรงงานจะตั้งอยู่ภายนอกเมืองที่พุกอาศัย ทำให้ไม่ส่งควันและกลิ่นน่ารังเกียจปกคลุมเหนือเมืองที่สวยงาม

สวัสดิการทั้งหมดนี้รัฐเป็นผู้ออกกระเบียบให้ จะเห็นได้ว่าภาพของรัฐในอุดมคติของเวลส์มีความน่าอยู่ มีความมั่นคง ทั้งนี้เพราะรัฐบาลไม่ได้ใช้อำนาจเพื่อกดขี่ประชาชน แต่เป็นการใช้อำนาจเพื่อรักษาผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนส่วนรวมแต่ก็มีเสรีภาพให้กับปัจเจกชนด้วย

กล่าวโดยภาพรวมแล้ว สังคมอุดมคติของเวลส์เป็นสังคมที่มีเสรีภาพ แต่เสรีภาพของบุคคลต้องไม่กระทบกระเทือนต่อส่วนรวม รัฐจะทำหน้าที่เป็นผู้ปกป้องผลประโยชน์ให้แก่ประชาชน ผู้นำสังคมเป็นผู้ที่เสียสละเพื่อส่วนรวม โลกยูโทเปียมีภราดรภาพ ไม่มีการแบ่งเชื้อชาติ ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักอีกประการของโลกยูโทเปียคือการสังเคราะห์ทุกอย่างที่เป็นประโยชน์มาใช้ และถึงแม้ว่าสังคมอุดมคตินี้จะน่าอยู่เพียงไร แต่ก็ยังไม่ใช่สังคมที่สมบูรณ์แบบยังต้องมีวิวัฒนาการเพื่อก้าวไปสู่อะไรที่ดีกว่าเสมอ

ภาพสังคมอุดมคติในเรื่อง เมืองนิมิตร

ม.ร.ว. นิมิตรมงคล นวรัตน์ ได้เขียนเรื่อง เมืองนิมิตร ในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 นับเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การเสนอแนวคิดสังคมอุดมคติในช่วงดังกล่าวจึงน่าจะแสดงเจตนาส่วนหนึ่งของผู้เขียนที่ต้องการเสนอรูปแบบการสร้างสังคมใหม่ตามทรรศนะส่วนตัวของนักเขียน

เรื่อง เมืองนิมิตร เป็นการเสนอทัศนคติผ่านจากมุมมองของรุ่งตัวละครเอกในเรื่อง สภาพสังคมไทยที่ปรากฏในเรื่องเป็น 2 สมัย คือ สังคมไทยร่วมสมัยของรุ่งซึ่งเป็นสมัยของรัฐบาลพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นนายกรัฐมนตรี และหลวงพิบูลสงครามเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ส่วนสังคมอุดมคติของไทยในอนาคตเป็นเรื่องที่รุ่งตัวละครในเรื่องได้เสนอไว้อีกทอดหนึ่ง

ผู้เขียนไม่ได้เสนอภาพสังคมอุดมคติโดยตรงแต่ให้รุ่งตัวละครของเขาเป็นผู้เขียน "นิมิตรมงคล" ใต้พื้นฐานเกี่ยวกับสภาพชีวิตของรุ่งให้ผู้อ่านได้ทราบว่ารุ่งเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อยใน กระทรวงธรรมการ ชีวิตของรุ่งได้พลิกผันไปเนื่องจากอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง รุ่งไม่พอใจกับหลักการบางอย่างของผู้เปลี่ยนแปลงการปกครอง เขาถูกจับครั้งแรกเพราะได้ปราศรัยโจมตีรัฐบาล รุ่งมีคู่รักชื่อสมส่วน เมื่อรุ่งติดคุกสมส่วนได้จดหมายบอกมาว่ามีคู่นักใหม่ซึ่งทำให้รุ่งเสียใจในตอนแรก แต่ต่อมารุ่งก็ทำใจได้ รุ่งติดคุกในฐานะนักโทษการเมืองอยู่ถึง 5 ปี จึงได้รับการอภัยโทษ เมื่อออกจากคุกเขาจึงทราบว่าสมส่วนคู่รักเก่าเป็นวัณโรคและกำลังจะตาย เธอยังไม่ได้แต่งงานเนื่องจากโรคติดต่อที่น่ารังเกียจ รุ่งได้ไปพบและอภิเษกให้สมส่วนเป็นครั้งสุดท้าย เธอจึงตายอย่างสงบ

รุ่งไม่ต้องการรับราชการอีก แต่พอไปทำงานกับพ่อค้าชาวอินเดียก็รู้สึกตัวว่าไม่อาจเป็นพ่อค้าได้ รุ่งจึงเปลี่ยนมาเขียนบทความลงหนังสือพิมพ์ ช่วงนี้รุ่งได้พบกับหญิงคนใหม่ชื่อ อุไรวรรณ แต่ต่อมาอุไรวรรณก็ทำให้รุ่งผิดหวังเพราะเธอต้องการเกียรติยศ ขณะนั้นรุ่งเขียนหนังสือแสดงภาพสังคมอุดมคติชื่อ The Sight of Future Siam มีสำนักพิมพ์แห่งหนึ่งต้องการพิมพ์จำหน่ายแต่ปรากฏว่ายังไม่ทันพิมพ์ รุ่งถูกสันติบาลจับในข้อหาเขียนหนังสือเล่มนี้ซึ่งรัฐบาลถือว่าเป็นปฏิปักษ์ ผู้เขียนไม่ได้กล่าวถึงวาระสุดท้ายของรุ่งอย่างชัดเจน นอกจากบอกว่ารุ่งอาจถูกจำคุก หรือถูกยิงเป้า แต่ในตอนจบก็ได้ลงท้ายเป็นนัยว่า "รุ่งอาลาผู้อ่านไปสู่ความตายภาวนาอยู่อย่างเดียวว่า ขอให้ชาติไทยพ้นจากยุคทมิฬเสียโดยเร็ว"

ภาพสังคมอุดมคติโดยความจริงแล้วไม่ได้มาจากความเพ้อฝันส่วน ๆ แต่เป็นผลสะท้อนจากปัญหาสังคมร่วมสมัยด้วยส่วนหนึ่ง ดังนั้นเมื่อศึกษาภาพสังคมที่ ปรากฏในเรื่องแล้วสามารถสรุปประเด็นมาได้ดังนี้คือ

1. การจัดระบบการปกครอง

ผู้เขียนเห็นว่าปัญหาสังคมในขณะนั้นคือความคิดเกี่ยวกับลัทธิชาตินิยม ซึ่งเป็นปัญหาเดียวกับที่เวลส์มองเห็นในสังคมร่วมสมัยของเขา ม.ร.ว. นิมิตรมงคล ได้ให้รัฐวิจารณ์พวกลัทธิชาตินิยมตามลักษณะทางจิตวิทยาว่า

"นี่เป็นแนวคิดซึ่งมักร่วมกันในคนจ๋าพวกที่เราเรียกว่า "นักการเมือง" คนพวกนี้ได้มีความรักเข้าไปจนเกินเหตุ อยู่ในสภาพที่นักจิตวิทยาเรียกว่า "Elation" ซึ่งเป็นสภาพวิกลจริตอย่างอ่อนๆ พวกเขาซึ่งโดยมากเป็นคนที่เห็นแก่ตัวอย่างรุนแรงและปรารถนาความเป็นใหญ่เหนือผู้อื่นอย่างรุนแรงจนลืมตัวเอง และยอมตัวเป็นทาสของชาติ..."

(เมืองนิมิตร, หน้า 17)

ในสังคมอุดมคติของผู้เขียนจึงต้องขจัดลัทธิชาตินิยมซึ่งเป็นบ่อเกิดของความเห็นแก่ตัวออกไป รัฐได้ใช้การเปรียบเทียบทางชีววิทยาให้เห็นว่าที่มนุษย์คือญาติกันทั้งโลกจึงไม่ควรแบ่งแยกกัน ดังเช่น

บทความที่รัฐเขียนชื่อ "ชีวิตน้อย ๆ ในเนื้อของเรา"
 "ชีวิตก็คือการประกอบขึ้นเป็นสิ่งเดียวกันจากสิ่งหลายสิ่งซึ่งต่างก็ทำหน้าที่การงานเพื่อส่วนรวม จุลินทรีย์เป็นชีวิตโดยมีลักษณะดังกล่าวนี้ ตัวเราตัวท่านก็เป็นชีวิตโดยก่อรูปขึ้นด้วยจุลินทรีย์ที่ทำงานประสานกัน ชาติไทยก็เป็นชีวิตโดยความปลงใจของคนไทยที่จะทำงานร่วมกันเป็นองค์ภาพแห่งรัฐประเทศ..."

(เมืองนิมิตร, หน้า 196-197)

หรือในบทความเรื่อง "กายเราที่เป็นอมร" ได้อธิบายว่าพ่อแม่ได้ถ่ายทอดเซลล์ไปยังลูก เกิดเป็นชีวิตใหม่ เมื่อแต่ละครอบครัวมาแต่งงานกันจึงกลายเป็นญาติกันทั่วโลก ดังที่ปรากฏในเรื่อง

"...มนุษย์ในสกุลเดียวกันก็คือเลือดเนื้อก้อนเดียวกันและชีวิตเดียวกัน
ด้วย เมื่อคนสกุลหนึ่งแต่งงานกับคนในอีกสกุลหนึ่ง บุตรซึ่งเกิดขึ้นก็เป็นผลรวมของ
เนื้อก้อนใหญ่สองก้อนและชีวิตาหม่สองชีวิต โดยเหตุมนุษย์ได้แต่งงานกันโดยไม่ว่า
เลือกชาติ ภาษา ฉะนั้นมนุษย์ในปัจจุบันจึงเป็นโลหิตสายเดียวกันทั้งนั้น..."

(เมืองนิมิต, หน้า 200)

ความคิดนี้ปรากฏในเรื่อง อะ โมเดิร์น ยูโทเปีย ด้วย

Save for a few isolated pools of savage
humanity, there is probably no pure race in the whole
world. The great continental populations are all complex
mixtures of numerous and fluctuating types.

(A Modern Utopia, p. 331)

จะเห็นว่าทั้งเวลส์ และม.ร.ว.นิมิตรมงคล ได้ใ้มน้ำวใจให้คนรักกันและจัด
ความคิดแบ่งเชื้อชาติ ความคิดร่วมกันในเรื่องการจำกัดทิศทางเชื้อชาติของนักเขียนทั้งสอง
โดยยกเหตุผลของภราดรภาพระหว่างมนุษย์ทั่วโลกได้นำไปสู่การสร้างระบบการปกครองที่สำคัญ
เหมือนกันคือ ยกเลิกความเป็นชาติ ทั้งโลกจะมีรัฐบาลเพียงแห่งเดียวที่เรียกว่ารัฐโลกตาม
แนวความคิดของเวลส์ ม.ร.ว.นิมิตรมงคลได้ให้ความหวังเดียวกันกับที่เวลส์หวังจะเห็นรัฐโลก

"...ไม่ต้องสงสัยเลยว่าไม่ช้าโลกทั้งโลกจะปกครองโดยรัฐบาล
เดียวกันและดำเนินเศรษฐกิจในระเบียบเดียวกัน ซึ่งจะเป็ญุคาหม่านประวัติ
โลกโดยเป็นการตั้งต้นที่มนุษย์จะได้ลิ้มรสความสมบูรณ์พูนสุข อันไม่เคยปรากฏมา
แต่ก่อนเลย"

(เมืองนิมิต, หน้า 202)

นอกจากความคิดเรื่องรัฐโลกที่เป็นสากลแล้ว ม.ร.ว.นิมิตรมงคล ก็ได้เสนอแนวคิด
เรื่องภาษาโลกด้วย

"...สวีตเซอร์แลนด์เป็นแหล่งชุมชนของพวกถือลัทธิโลกนิยมมานานกว่า 30 ปีแล้ว องค์การโลกทางปกครองและทางเศรษฐกิจได้เข้าประชุมที่นี้รวมทั้ง การคิดภาษาที่ชาวโลกจะใช้เป็นภาษากลาง..."

(เมืองนิมิตร, หน้า 176)

ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างว่ากรรมกรไทยจะต้องเรียนรู้ภาษาของโลก ซึ่งได้มีผู้คิดขึ้นแล้ว เช่นภาษาเบสิกอิงลิชคิดโดยปรพเซอร์ ซี.เค.ออกเคิน แต่วัตถุประสงค์ของนิมิตรมงคลต่าง จากเวลส์ในส่วนสำคัญ คือ ในเมืองเมืองนิมิตรกล่าวถึงการเรียนรู้ภาษาโลกเพื่อประโยชน์ ผลเมืองไทยจะได้มีความรู้เท่าเทียมกับต่างชาติ และการนำภาษาโลกมาอ้างถึงเป็นลักษณะการ อ้างถึงทางวิชาการที่มีผู้คิดค้นไว้ ส่วนในเรื่อง อะ รีมเดิร์น ยูทเปีย มีจุดประสงค์หลักคือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อไม่ให้เกิดความแตกแยกว่าภาษาใดสำคัญกว่าภาษาใดและการ นำมาใช้ในลักษณะการสังเคราะห์ก็เป็นการคิดตามใจผู้เขียนไม่ได้อ้างแบบเป็นวิชาการ

จะเห็นได้ว่าแนวความคิดในการจัดระบบการปกครองของ ม.ร.ว. นิมิตรมงคล มี ส่วนคล้ายคลึงกันกับเวลส์คือ เลิกการแบ่งแยกเชื้อชาติและสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันซึ่ง เป็นปฏิกริยาต่อต้าน ที่นักเขียนทั้ง 2 ท่านนี้มีต่อลัทธิชาตินิยม

2. การจัดระบบเศรษฐกิจ

ผู้เขียนได้เสนอปัญหาเศรษฐกิจของสังคมร่วมสมัยว่ามาจากความเห็นแก่ตัว หรือลัทธิ ชาตินิยมซึ่งเป็นปัญหาร่วมกันกับระบบการปกครอง

ผลของลัทธิชาตินิยมทำให้แต่ละชาติไม่ร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ ดังเช่น นโยบาย ไทยทา-ไทยใช้ ทำให้ไทยต้องใช้ของคุณภาพต่ำแต่ราคาสูง และรัฐบาลก็ตั้งกำแพงภาษีไว้เพื่อ ป้องกันการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ผลคือแต่ละประเทศต่างโต้ตอบกันด้วยการขึ้นกำแพง ภาษีซึ่งกันและกัน ทำให้สินค้าที่แพงเกินไปไม่สามารถขายได้ มีการแข่งขันเพื่อค้ากำไร มีการ ทาลายผลผลิตที่มากเกินไปเพื่อคุมราคาสินค้า ผลคือ

"พลโลกกึ่งหนึ่งจึงหิวแสบสาบเมื่ออีกกึ่งหนึ่งมีกินอย่างอุดม ยุโรปภาค
ตะวันออกอดหิวในเมื่อชาวภาคตะวันตกตอนกลางเอาข้าวโพดมาเผาเป็นเชื้อเพลิง
ชาวเอเชียไม่มีอาหารพอกิน ในเมื่ออเมริกากำลังหาตลาดจำหน่ายอาหาร"

(เมืองนิมิตร, หน้า 178)

นอกจากนี้ความเห็นแก่ตัวทำให้พ่อค้าคนกลางเช่น นายชัลวาน พ่อค้าชาวอินเดียไม่ได้
ปฏิบัติตามทฤษฎีของพ่อค้าคนกลางซึ่งมีหน้าที่เจรจาให้คนขายคนซื้อตกลงกันโดยคนกลางจะได้กำไร
ตามสมควร แต่นายชัลวานได้ใช้เล่ห์เหลี่ยมในการเอาเปรียบลูกค้าเพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไร
อย่างไม่ถูกทางของคลองธรรม รุ่งไม่อาจปฏิบัติอย่างนั้นได้ เขาจึงไม่สามารถเป็นพ่อค้าได้

ปัญหาทางเศรษฐกิจที่ผู้เขียนกล่าวถึงล้วนมีสาเหตุมาจากความเห็นแก่ตัว ส่วนระบบ
เศรษฐกิจที่รุ่งกล่าวถึงในสังคมอุดมคติของเขาเป็นเศรษฐกิจที่กำหนดโดยรัฐบาลโลก ที่ดำเนิน
นโยบายการเมืองเศรษฐกิจด้วยระบบเดียวกันไม่มีการแบ่งเชื้อชาติ

เวลส์และม.ร.ว. นิมิตรมงคล มีความเห็นร่วมกันว่าการสร้างรัฐบาลโลกที่มีอำนาจรวม
ในการจัดการทางเศรษฐกิจด้วย ม.ร.ว. นิมิตรมงคลได้จินตนาการให้เศรษฐกิจในอนาคตอยู่ใน
อำนาจขององค์การเศรษฐกิจ ซึ่งเปรียบได้กับรัฐโลกของเวลส์ (World State) องค์การ
เศรษฐกิจในเรื่องเมืองนิมิตรตั้งขึ้นเป็นองค์การนานาชาติ โดยทุกชาติละทิ้งความลำเอียงเข้า
ข้างชาติตน องค์การเศรษฐกิจจะเป็นผู้กำหนดพื้นที่การผลิตสินค้าตามความเหมาะสมของภูมิประ
เทศและกำหนดราคาการขนส่งทุกระยะทั่วโลก ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความยุติธรรมที่จะให้ชาติต่าง ๆ
มีการครองชีพระดับเดียวกัน ส่วนรัฐบาลท้องถิ่นหรือประเทศต่าง ๆ ในความหมายปัจจุบันจะ
เป็นผู้จัดการเกี่ยวกับนโยบายเศรษฐกิจภายในประเทศ รัฐบาลท้องถิ่นของ ม.ร.ว. นิมิตรมงคล
ก็เช่นเดียวกับที่ อะ รัม เดิร์น ยูโรปเปีย มีรัฐบาลท้องถิ่น (the local administration)
แต่ความแตกต่างระหว่างรัฐบาลโลกและรัฐบาลท้องถิ่นของเวลส์และม.ร.ว. นิมิตรมงคล คือ
เวลส์ได้กำหนดให้รัฐบาลโลกของเขาทำหน้าที่ให้สวัสดิการสังคม เช่น บำรุงรักษาถนน ที่พัก
และรัฐบาลท้องถิ่นเป็นผู้หารายได้ รัฐจึงมีความเป็นสังคมนิยมในการเข้าควบคุมกิจการรัฐ

ส่วนองค์การเศรษฐกิจโลกใน เมืองนิมิต เป็นเพียงผู้วางนโยบายให้โลก การควบคุม
นโยบายภายในเป็นของรัฐบาลท้องถิ่น แต่สิ่งที่เหมือนกันคือการรวมตัวเป็นรัฐเศรษฐกิจโลก
หรือองค์การเศรษฐกิจโลก สามารถกำหนดนโยบายวางแผนเศรษฐกิจให้ประชากรทั้งโลกได้รับ
ความสมบูรณ์สุขเสมอทั่วกัน

ในด้านความคิดทางเศรษฐกิจนั้น ม.ร.ว. นิมิตรมงคล ได้รับอิทธิพลจากเวลส์ด้วยส่วน
หนึ่ง ดังที่กล่าวถึง

"...ท่านเวลส์เป็นมหาอาจารย์ของรุ่งแต่อาจารย์ผู้สอนวิชาแก่รุ่ง
โดยทางหนังสือที่ท่านเขียนเท่านั้น รุ่งเสียตายที่ท่านไม่ได้เป็นโปรเฟสเซอร์ใน
มหาวิทยาลัยลอนดอน ซึ่งทำให้เขามีโอกาสได้ศึกษาจากท่านโดยตรงเมื่อเขาเป็น
นิสิตท่านเวลส์ได้เป็นนักเขียนชั้นมหาวิทยาลัยขึ้นแล้ว..."

(เมืองนิมิต, หน้า 164)

เวลส์ได้เสนอมูลเหตุของความไม่สมดุลของเศรษฐกิจโลกเนื่องมาจากความเห็นแก่ตัว
ของแต่ละชาติในเรื่อง The Work, Wealth and Happiness of Mankind (1931)
โดยคัดลอกข้อความของ โปรเฟสเซอร์ เรย์มอนด์ ฟอสติก (Raymond D. Fosdick) ชื่อ
The Old Savage in the New Civilization ว่าความยุ่งยากจากเศรษฐกิจ
ปัจจุบันมาจากการไม่ร่วมมือกันของนานาชาติ เช่น การตั้งกำแพงภาษีไว้มาก สิ่งฟอสติก
ต้องการคือการร่วมมือกันของนานาชาติ⁴

ม.ร.ว. นิมิตรมงคล ได้ตัดข้อความจาก The Old Savage in the New
Civilization เป็นบทเดียวกับที่เวลส์ได้คัดลอกมาใน เรื่องรุ่งได้พบข้อความในหนังสือของโปร
เฟสเซอร์ เรย์มอนด์ ฟอสติก ชื่อ The Old Savage in the New Civilization
ซึ่งกล่าวถึงปัญหาเศรษฐกิจในโลก และเรื่องประชากรโลกกับการบริโภคอาหาร

⁴Wells, H.G. ,The Work, Wealth and Happiness of Mankind

(New York : Country life Press, 1931), pp.209-210

ข้อที่กล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ม.ร.ว.นิมิตรมงคล มีความเห็นพ้องกับเวลส์ว่า
 ทรศนะของฟอสติกเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ผลของความคิดนี้คือ อะ รมเติร์น ยูโทเปีย ต้องสร้างรัฐ
 โลก และ เมืองนิมิตร ต้องสร้างองค์การโลกเพื่อเป็นองค์การระหว่างประเทศ

อีกประการ ม.ร.ว.นิมิตรมงคล ได้อ้างถึงความคิดของเวลส์ในการหลีกเลี่ยงการใช้
 ทองคำเป็นมาตรฐานผูกค่าของเงิน

"และที่ท่านเวลส์อีกนั่นแหละที่ได้กล่าวด้วยอันจับใจจริงดังนี้ "ข้าพเจ้า
 เข้าใจว่าเมื่อเลิกใช้ทองคำเป็นมาตรฐานโดยทองคำทั้งหมดไปกองอยู่ในคลัง
 ของอเมริกาแล้ว โลกคงคิดหาวิธีใหม่ในการแลกเปลี่ยนสินค้าและแรงงาน
 เพราะแม้ไม่มีทองคำเราก็ยังมีมือ มีสมอง มีพื้นแผ่นดินและมีวัตถุติดอยู่ตามเดิม
 พวกเรายังคลาไ่วนเวียนกันแต่สืบในเรื่องเศรษฐกิจ เพราะพวกที่ตั้งตัวเป็น
 ผู้นำทางความคิดเห็นนั้น โดยมากเป็นเพียงพวกชอบพูด และชอบใช้อวด
 มากกว่าพวกชอบใช้ความคิด"

(เมืองนิมิตร, หน้า 175-176)

เวลส์ได้กล่าวถึงผลเสียของการผูกค่าเงินกับทองคำในบทชื่อ "Utopian
 Economics" ของเรื่อง อะ รมเติร์น ยูโทเปีย ว่าตั้งแต่มีการคิดเอาค่าของเงินไปผูกกับ
 ค่าของทองคำทำให้เกิดปัญหาเงินไม่เสถียรภาพในการใช้แลกเปลี่ยน เวลส์จึงเสนอให้ใช้ค่า
 แรงงานคนเป็นตัวกำหนดมูลค่าการแลกเปลี่ยนสินค้า

"...and the scheme that Utopia was now discussing
 was the application of this idea of energy as the
 standard of value to the entire Utopian coinage."

(A Modern Utopia, p.78)

เศรษฐกิจของยูโทเปียจะไม่ประสบปัญหาว่าสินค้าตัวใดจะแพงหรือถูกมากในระบบการ
 คิดค่าจ้างแรงงาน เนื่องจากตัวแปรคือแรงงานในแหล่งต่าง ๆ มีเท่ากัน ทั้งนี้เพราะรัฐโลก

ไม่มีขอบเขตของเชื้อชาติและคนสามารถเดินทางได้ทั่ว แรงงานคนจะกระจายอยู่ทั่วทุกแห่งอย่าง
สมดุลงlobal การว่าจ้างจึงไม่อาจคราคาหรือขึ้นราคาต่ำจ้าง ดังนั้นเมื่อระบบการแลกเปลี่ยน
ขึ้นอยู่กับค่าแรงงานที่เสมอกันจึงมีราคาการแลกเปลี่ยนเสมอกันด้วย

ส่วนเรื่อง เมืองนิมิตร์ ได้วางมาตรการระบบเศรษฐกิจในอนาคตจะไม่ผูกอำนาจเงิน
ไว้กับทองคำ

"ทุก ๆ ประเทศเลิกใช้ทองคำเป็นมาตรฐานและถือเอาจำนวนผลิต
ผลทั่วโลกเป็นมาตรฐานแทน ถ้าจำนวนผลิตผลสูงขึ้น ธนบัตรซึ่งใช้เหมือนกันทุก
ประเทศก็จะต้องเพิ่มมากขึ้น หรือถ้าจำนวนผลิตผลน้อยลง ก็ลดจำนวนธนบัตร
เพื่อรักษาราคาสินค้าให้คงที่ ..."

(เมืองนิมิตร์, หน้า 182)

ม.ร.ว. นิมิตรมงคล มีความเห็นพ้องกับเวลส์หลายประการ แม้แต่การถือกรรมสิทธิ์
ส่วนตัวที่นักสังคมนิยมคิดส่วนใหญ่มักคัดค้าน แต่ ม.ร.ว. นิมิตรมงคล กลับเห็นว่ากรรมสิทธิ์ส่วนตัว
มิได้เป็นบ่อเกิดความชั่วร้ายเสมอไป ถ้าเราได้มีการจัดระบบเศรษฐกิจที่ดี เช่น กรรมสิทธิ์
เรื่องเงินเป็นต้น

"สูงไม่เลื่อมล้าสิทธิเศรษฐกิจของคาร์ล มาร์ค ที่จะเลิกล้มกรรมสิทธิ์ใน
ทรัพย์สินส่วนตัว ถึงแม้เขาเห็นพ้องด้วยตามที่เลนินประกาศว่า เงินคือเสนียด
แห่งอำนาจแต่เงินอาจเปลี่ยนความหมายไปได้ภายใต้ระบบเศรษฐกิจใหม่...
เงินก็เป็นสิ่งมีประโยชน์แก่มนุษยชาติมันจะเหมือนกับโลหิตในกายเราที่นำเอา
อาหารไปจ่ายเลี้ยงร่างกายทั่วทุกชิ้นส่วน "

(เมืองนิมิตร์, หน้า 180-182)

ทว่ากรการใช้เงินก็มีข้อจำกัดว่าไม่ช้เพื่อกำไร มิฉะนั้นก็จะเป็นแรงจูงใจให้เกิดการคดโกง
ได้ เงินในความหมายการไร้ของเรื่อง เมืองนิมิตร์ จึงมีความหมายในแง่การแลกเปลี่ยน
ไม่ใช่อการสะสม

แนวความคิดดังกล่าวเช่นเดียวกับในเรื่อง อะ รมเดิร์น ยูโทเปีย ที่ไม่ตัดกรรมสิทธิ์ ส่วนตัวทั้งหมด แต่ก็ไม่ใช่การสะสมกรรมสิทธิ์มากมาย รัฐอนุญาตให้เท่าที่พอจำเป็นเพื่อความ สะดวกในการทำสิ่งต่าง ๆ "But with a certain small property, a man is free to do many thing." (A Modern Utopia, p.91)

เวลาได้เปรียบความสำคัญของเงินในการใช้จ่ายแลกเปลี่ยนเหมือนกับน้ำที่หล่อเลี้ยงสังคม Money, did you but use it right, is a good thing in life, a necessary thing in civilised humun life, as complicated, indeed, for its purposes, but as natural a growth as the bones in a man's wrist, and I do not see how one can imagine anything at all worthy of being called a civilisation without it. It is the water of the body social, it distributes and receives, and renders growth and assimilation and movement and recovery possible.

(A Modern Utopia, p. 73)

3. การจัดระบบสังคม

3.1 ชนชั้นในสังคม

ในเรื่อง เมืองนิมิตร์ ยังเป็นสังคมที่มีความแตกต่างทางชนชั้น แต่จะไม่ได้แบ่งคนตาม ชนชั้นทางเศรษฐกิจ ม.ร.ว.นิมิตร์มงคล มีความเห็นเช่นเดียวกับเวลส์ที่มองคนด้วยแก่นแท้ของ จิตใจมิใช่วัดที่ฐานะทางสังคม "เมื่อเรารู้ว่ามนุษย์เกิดมาไม่เท่ากัน หากเราจึงไม่แบ่งชั้น วรรณะตามความสูงต่ำทางกายหรือใจ" (เมืองนิมิตร์, หน้า 212)

การแบ่งชนชั้นในเรื่อง เมืองนิมิตร์ มีความน่าเชื่อถือ พิสูจน์ได้ง่ายกว่าการ แบ่งชนชั้นในเรื่อง อะ รมเดิร์น ยูโทเปีย เพราะ ม.ร.ว.นิมิตร์มงคล ได้ใช้วิชาจิตวิทยาช่วย ในการแยกประเภทจิตใจออกเป็นชั้นของพวกอินทรเวท และเอ๊กทรเวท

"พวกอินทรเวททำงานเพื่ออุดมคติเมื่อเห็นผลของงานที่ตนทำก็ชื่นใจ
จึงพยายามทำงานให้ได้ผลดีที่สุด ส่วนพวกเอ๊กซทรเวททำงานเพื่อความ
สรรเสริญ เขาจึงพยายามแสดงฝีมืออย่างเต็มที่..."

(เมืองนิมิตร, หน้า 215)

สังคมอุดมคติของ เมืองนิมิตร จะมีนักจิตวิทยาเป็นผู้ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูทารก
โดยขั้นแรกเขาสามารถแบ่งบุคคลเป็นอินทรเวท และเอ๊กซทรเวทด้วยเครื่องมือของ
ปรอพอสเซอร์แมคดูกัส⁵ ที่เป็นแผ่นกระดาษมีภาพลูกบาศก์ การมองเห็นจังหวะและความถี่ของ
ลูกบาศก์พลิกไปมาจะบอกได้ว่าใครเป็นอินทรเวท หรือเอ๊กซทรเวท

ขั้นตอนต่อมาคือ

"...ต่อจากนั้นก็เป็นที่ของปีเฮวีเอริสต์ที่จะจัดการอบรมสร้าง
นิสัยของทารก โดยคำนึงความสามารถประจำตัวของทารกเอง กับความต้องการ
ของรัฐในทางเศรษฐกิจอีกอย่างหนึ่ง ถ้าสยามต้องการข้าวมากทารกไทยจะต้อง
ถูกอบรมสร้างนิสัยให้เป็นชาวนาเป็นส่วนมาก ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ รัฐจึง
สามารถจัดหางานที่เหมาะสมแก่คนทุกคนได้..."

(เมืองนิมิตร, หน้า 222-223)

พื้นฐานการนำความคิดเรื่องศาสตร์พฤติกรรมนิยมเป็นการได้รับอิทธิพลของลัทธิ
พฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ในตอนต้นศตวรรษที่ 20 เจ้าของลัทธินี้คือนักจิตวิทยาชาว
อเมริกันชื่อ วัตสัน (John B. Watson, 1878-1958) ตามลัทธิพฤติกรรมนิยมนี้ นักจิตวิทยา
สามารถศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์โดยการสังเกตพฤติกรรม⁶

⁵การแบ่งประเภทบุคลิกภาพของบุคคลออกเป็น 2 ประเภท คือ บุคคลประเภท
ชอบสังคม (Extrovert) บุคคลประเภทเก็บตัว (Introvert) มาจากทฤษฎีบุคลิกภาพ
(Theories of Personality) ของ จุง (Carl G. Jung ค.ศ. 1875-1961) นักจิตวิทยา
ชาวสวิส: สุชา จันทรเอน . จิตวิทยาทั่วไป (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์, 2531), หน้า 96.

⁶ชัยพร วิชชาวุธ. มูลสารจิตวิทยา (กรุงเทพ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2525), หน้า 16.

ข้อสังเกตพฤติกรรมของนักพฤติกรรมนิยมทำให้ได้พบสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง คือการเรียนรู้ของมนุษย์ ผู้ที่ศึกษาปัญหาได้อย่างละเอียดเป็นคนแรกคือพาฟลอฟ (Pavlov 1849-1936) นักสรีรวิทยาชาวรัสเซีย โดยการทดลองกับสุนัข สุนัขจะเกิดการเรียนรู้เมื่อสิ้นกระดิ่งแล้วเอาผงเนื้อใส่ปากสุนัข สุนัขจะหลั่งน้ำลายออกมา เมื่อทำเช่นนี้หลาย ๆ ครั้ง แม้ภายหลังสิ้นกระดิ่งอย่างเดียว สุนัขก็จะหลั่งน้ำลายออกมาได้⁷

ม.ร.ว. นิมิตรมงคลได้ใช้วิธีการของแมคดูกัล วัดสัน และพาฟลอฟมารวมกัน โดยผู้เขียนได้วิจารณ์ว่าวิธีการอบรมของวัดสัน และการเรียนรู้ตามแบบพาฟลอฟทำให้สามารถสร้างนิสัยทากรให้เป็นไปตามต้องการได้ ด้วยการวางเงื่อนไขตามทฤษฎีการเรียนรู้ "รวมความว่า พวกปีเซฟวิเออริสต์สามารถทำให้ทารกกลัวสิ่งใดและรักสิ่งใด โดยขนาดมากหรือน้อยเพียงใดก็ได้ทั้งสิ้น" (เมืองนิมิตร, หน้า 222) แต่การจะสร้างนิสัยคนให้เป็นอย่างไรนั้น ต้องดูพื้นฐานนิสัยเดิมด้วยซึ่งวัดสันไม่ได้กล่าวถึง ม.ร.ว. นิมิตรมงคลจึงได้ใช้วิธีการแบ่งประเภทคนของแมคดูกัลเป็นเบื้องต้น

จะเห็นได้ว่าผู้เขียนเรื่อง เมืองนิมิตรพยายามอ้างหลักวิชาการมาใช้ในการสร้างสังคม เพื่อให้รู้สึกว่าเป็นไปได้ไม่ใช่ว่าความคิดเลื่อนลอย

ในการแบ่งชนชั้นคนเช่นนี้ได้สะท้อนทัศนคติของผู้เขียนกับงานอาชีพในสังคมด้วย ผู้เขียนเห็นว่ามนุษย์มีคุณค่าเท่ากัน อาชีพไม่ว่าชกฏเกณฑ์ที่จะแบ่งชนชั้น ทุกอาชีพมีความสำคัญในสังคม แต่ละคนก็มีความถนัดคนละด้าน แม้แต่อาชีพกรรมกรก็เป็นอาชีพที่มีเกียรติ

กรรมกรในอุดมคติของผู้เขียนมีศักดิ์ศรี ความสมบูรณ์พร้อมด้วยสติปัญญาเท่าเทียมกับคนทั่วไป

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 155.

"แม้แต่ผู้ที่มีอาชีพเป็นกรรมกร ก็ต้องได้ผ่านการศึกษามาแล้วเป็นเวลา 17 ปี กรรมกรจึงเป็นผู้มีการศึกษาดี กรรมกรไทยนอกจากเรียนรู้ภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศอีกบางภาษาแล้ว เขาจะต้องเรียนรู้ภาษาของโลกซึ่งขณะนี้ก็ได้มีผู้คิดขึ้นแล้ว ...กรรมกรที่ถึงพร้อมด้วยการศึกษาเช่นนี้แหละจึงควรถูกได้รับความนับถือให้ปกครองตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตย"

(เมืองนิมิตร, หน้า 225)

3.2 การแต่งงาน

ผู้เขียนให้ความสำคัญกับการมีครอบครัวมาก เขาเห็นว่าคนเราไม่ควรจะแต่งงาน เพราะองค์ประกอบภายนอก ด้วยการดูเงินทอง หรือเกียรติยศ แต่ควรดูคุณสมบัติทางสมองและกายเพื่อว่า "เป็นความรักแห่งอุดมคติเพราะการสมรสระหว่างคู่ครองที่มีคุณภาพ เต็มกันคนละอย่างก็คือหนทางแห่งความเจริญสูงสุดของมนุษยชาติ" (เมืองนิมิตร, หน้า 137)

จะเห็นได้ว่าการแต่งงานในเรื่องเมืองนิมิตรมีการมองในแง่ของชีววิทยา เกี่ยวกับความรู้ทางพันธุกรรมศาสตร์ เรื่องการถ่ายทอดลักษณะจากบรรพบุรุษไปสู่ลูกหลาน การที่พ่อแม่มีความเด่นทางใดก็จะได้ถ่ายทอดไปยังลักษณะของลูกหลานด้วย ความรักและการแต่งงานในเรื่องนี้จึงไม่ใช่เพียงการมองตามความพอใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานอารมณ์ของมนุษย์ แต่ต้องคิดถึงการสืบทอดเผ่าพันธุ์ที่มีคุณภาพ ความรักดังกล่าวจึงเป็นความรักแห่งอุดมคติตามที่ผู้เขียนกล่าว

3.3 การศึกษา

ระยะเวลาการศึกษาในเรื่อง เมืองนิมิตร แบ่งออกเป็น 3 ระยะตามวัย คือ วัยอนุบาล 5 ปี วัยสามัญศึกษา 8 ปี และวัยอาชีวศึกษา 4 ปี

ในชั้นอนุบาล พวกปีเฮวิเออริสต์จะจัดสร้างนิสัยให้เหมาะกับทารก เช่น ทารกที่มีประสาทกล้ามเนื้อไว พวกปีเฮวิเออริสต์จะจัดการสร้างนิสัยชอบทานา ทาสวน ชอบขับจี่รถยนต์ หรือชอบเดินเครื่องจักร ส่วนทารกที่มีเส้นประสาทความรู้สึกรว้างจะถูกจัดสร้างนิสัย

ช่างปั้น ช่างเขียน ช่างก่อสร้าง นักประพันธ์ นักวิทยาศาสตร์ จากนั้นจึงเข้าเรียนในโรงเรียน
สามัญศึกษา ใครถนัดจะเป็นอะไร ก็เรียนหนักไปจนสาครที่ต่องำใช้งาน จากนั้นก็เข้าสู่อการศึกษ
ชั้นอาชีวศึกษา จะเป็นโรงเรียนอาชีพซึ่งสอนในการปฏิบัติมากกว่าตำรา

ดูเหมือนการศึกษาตามแนวนเมืองนิมิตรจะเน้นหนักด้านการสร้างบุคคล เพื่อสนับสนุน
อาชีพซึ่งเป็นไปตามความมุ่งหมายที่ผู้เขียนได้เสนอว่า "การปฏิบัติทางสังคมต้องประกอบด้วยการ
ปฏิบัติทางเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงพวกอินทรเวทและเอ๊กทรเวท" (เมืองนิมิตร, หน้า 214)

รูปแบบการศึกษาจึงไม่เพียงเป็นการสร้างศักดิ์ศรีให้กับบุคคลแต่ยังเป็นกรอบสร้าง
บุคคลตามที่สังคมปรารถนา ซึ่งแนวคิดนี้มีส่วนคล้ายคลึงกับเรื่อง Brave New World ของ
ฮักซ์เลย์ (Aldous Huxley) ที่เขียนขึ้นปี ค.ศ.1932 เรื่องกล่าวถึงสมัยเมื่อความเจริญทาง
วิทยาศาสตร์เข้าแทนที่ธรรมชาติ มนุษย์ถูกสร้างในห้องทดลอง และถูกแบ่งเป็นระดับชั้นต่าง ๆ
ชนชั้นต่าง ๆ จะได้รับการอบรมจากปีเฮวีเอริสต์ให้มีความชอบในสิ่งที่รัฐกำหนด วิถีชีวิตของ
แต่ละชนชั้นจะดำเนินตามแบบแผนของตนตั้งแต่เกิดจนตาย

แนวคิดเรื่องการฝึกอบรมนิสัยของปีเฮวีเอริสต์ เป็นอิทธิพลร่วมทางความคิดที่นัก
เขียนมีต่อจิตวิทยาฝ่ายพฤติกรรมนิยม แต่ขณะที่ ม.ร.ว.นิมิตรมวงคลมองในแง่ความเป็นไปได้ใน
การเข้าประชชนเพื่ออบรมบุคคล ฮักซ์เลย์กลับเขียนล้อเลียนนักจิตวิทยาที่ใช้ศาสตร์ในการควบคุม
พฤติกรรมมนุษย์ "Watson is also Huxley's backhanded tribute to the founder
of behaviourism in psychology, and therefore a key influence in the
new society."⁸

⁸Kumar, Krishan, Utopia and Anti-Utopia in Modern Times
(New York: Basil Blackwell, 1987), p. 243.

3.4 การทำงาน

ม.ร.ว.นิมิตรมงคล เชื่อว่าธรรมชาติมนุษย์ต้องการทำงาน แม้แต่พวก Idle Class คือพวกนอนกินอยู่กับบ้านเพราะมีเงินเหลือเพื่อ อยู่เฉย ๆ นานเข้าก็เบื่อก็ต้องหากิจกรรมทำ

ผู้เขียนได้คัดลอกคำพูดของเวลส์มาว่า

ท่าน เอช จี เวลส์ นักประชาคมวิทยา ผู้สนใจอนาคตของโลกได้
ให้แนวพิจารณาไว้ว่า "รัฐที่สมบูรณ์ต้องรองรับด้วยชนทั้งปวงซึ่งต่างก็มีพื้นฐานอยู่ใน
รัฐนั้น ชนเหล่านี้ย่อมมีงานที่รัฐมอบให้โดยเฉพาะตัวทุกรายไป เขาทั้งหลายต้อง
แน่ใจว่าไม่มีภัยแก่ตน ถ้าหากตนทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จไปโดยควร เขา
ทั้งหลายต้องมีความเชื่อตัวเองว่าในหน้าที่ของตนนั้น ตนเป็นผู้ทำงานได้ดีกว่า
ผู้อื่น ฉะนั้นไม่จำเป็นต้องมีนายมาสั่งสอนหรือควบคุมเลย..."

(เมืองนิมิตร, หน้า 164)

ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อในพลังการทำงานของมนุษย์ การที่ส่งเสริมให้
มนุษย์ได้แสดงความสามารถในการทำงานเต็มความสามารถ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐในเมืองนิมิตร
เช่นถ้ามีคนว่างงาน รัฐจะต้องสอบสวนให้รู้เหตุผล ถ้าเขาถูกออกจางานเพราะกระทำผิด เขา
จะต้องถูกลงโทษตัดนิสัยแล้วส่งตัวกลับไปทำงานตามเดิม ถ้าเขาออกจางานเพราะหย่อนความ
สามารถหรือเกียจคร้าน รัฐจะต้องหางานอื่นให้ทำ

ความสำคัญของการทำงานตามธรรมชาติของ ม.ร.ว.นิมิตรมงคล นอกจากจะถือเป็น
สัญชาตญาณของมนุษย์แล้ว ที่สำคัญยิ่งเป็นการสร้างศักดิ์ศรีให้มนุษย์มีความภาคภูมิใจในตนเอง รัฐ
ที่ดีจึงต้องสร้างงานให้ประชาชน

คนทุกคนย่อมฉลาดเยี่ยมยอดในงานคนละอย่างในรัฐที่มีระบียบ

เศรษฐกิจดีจะต้องมีจำนวนชนิดของงานมากเท่ากับจำนวนคนนี้เป็นหนทางเดียว

เท่านั้นที่จะทำให้คนทุกคนได้รับความนับถือเท่าเทียมกันหมด

(เมืองนิมิตร, หน้า 211)

3.5 สวัสดิการสังคม

ม.ร.ว. นิมิตรมงคล ได้ยกตัวอย่างปัญหาของกรรมกรว่า

"...เวลาภรรยาคลอดบุตรเงินในคลังออมสินก็หมดไป นับแต่นั้นก็ไม่มีอะไรประกันความปลอดภัย ถ้าบุตรของเขาเองล้มป่วยจะเอาเงินที่ไหนเป็นค่ายาและเขาจะต้องวิตกอยู่เสมอว่าถ้าเขาเสียชีวิตลงด้วยโรคปัจจุบัน ลูกเมียของเขามิต้องกลายเป็นคนอนาถาไปทันทีหรือคนสามัญชนเหล่านี้แม้แต่ที่ทำงานขยันขันแข็งก็ไม่ได้รับสัญญาจากรัฐอย่างใด พอที่จะเชื่อได้ว่าชีวิตของตนจะปลอดภัย"

(เมืองนิมิตร, หน้า 166-167)

ผู้เขียนมองปัญหาของสังคมร่วมสมัยว่าส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดความรับผิดชอบของรัฐ การที่ผู้เขียนเสนอให้รัฐเข้ามามีส่วนในการรับผิดชอบดูแลกรรมกรแสดงให้เห็นความเป็นสังคมนิยมของผู้เขียนด้วย เพราะในระบบเสรีนิยมอย่างแท้ ๆ แล้วรัฐจะไม่ยื่นมือมายุ่งเกี่ยวปล่อยให้เศรษฐกิจดำเนินไปตามครรลองของตนซึ่งเท่ากับปล่อยให้นายทุนเอาเปรียบกรรมกร

ในการสร้างสังคมอุดมคติในเรื่อง เมืองนิมิตร ผู้เขียนแสดงให้เห็นหน้าที่ส่วนหนึ่งของรัฐคือการให้หลักประกันความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน นอกเหนือจากหน้าที่ให้หลักประกันการงานอาชีพ การรักษาพยาบาล การเกิดและการตายแล้ว หน้าที่ของรัฐยังมีอีกคือ

"รัฐต้องสามารถป้องกันอุบัติเหตุทั้งมวลได้ เช่นมิให้เกิดอุทกภัย อัคคีภัย โจรภัย โรคระบาด และมิให้เกิดภัยอันมาจากการปกครอง จลาจล และสงคราม "

(เมืองนิมิตร, หน้า 166)

รัฐของเมืองนิมิตรจึงเป็นรัฐที่ให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพคนในรัฐสมกับเป็นรัฐในอุดมคติที่พึงปรารถนา

กล่าวโดยสรุปทั้งหมดจะเห็นภาพรวมของสังคมอุดมคติในเรื่อง เมืองนิมิตร ว่าผู้เขียนปรารถนาสังคมที่มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนทั้งโลก ไม่มีการแบ่งเชื้อชาติเช่นเดียวกับสังคมอุดมคติของ เวลส์ ที่เป็นโลกของภราดรภาพ หน้าที่ของรัฐบาลคือการคุ้มครองดูแลประชาชนให้ปลอดภัย มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน และที่สำคัญอีกประการคือมีการนำศาสตร์ทางจิตวิทยา และ เศรษฐศาสตร์มาช่วยในการสร้างสังคมให้ดีขึ้น

ภาพสังคมอุดมคติใน วอลเติน ทู

สกินเนอร์ได้เสนอภาพสังคมอุดมคติผ่านตัวละครสำคัญ 2 คน คือ บัวร์ริส (Burris) ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 และเฟรเซอร์ (Frazier) เป็นผู้ค้นพบและวางแผนสร้างสังคมวอลเติน ทู การเปิดเรื่องเริ่มที่บัวร์ริสซึ่งเป็นครูสอนจิตวิทยาและเคยเรียนระดับมหาวิทยาลัยร่วมกับเฟรเซอร์ บัวร์ริสได้รับอิทธิพลความคิดเรื่องการสร้างสังคมอุดมคติจากเฟรเซอร์และบัวร์ริสได้คุยกันเล่น ๆ ว่านักเรียนของเขาฟังเมื่อนานมาแล้วอยู่ต่อมา โรเจอร์ (Rogers) ศิษย์เก่าของบัวร์ริสได้พา สตีฟ เจมนิค (Steve Jamnik) มาพบบัวร์ริสทั้งคู่เพิ่งกลับจากสงครามและรู้สึกเบื่อหน่ายสังคมปัจจุบัน สตีฟเคยอ่านพบบทความของเฟรเซอร์เกี่ยวกับสังคมอุดมคติ ส่วนโรเจอร์ก็จำได้ว่าบัวร์ริสเคยพูดถึงสังคมดังกล่าว บัวร์ริสยอมรับว่าได้รับความคิดมาจากเฟรเซอร์แต่เขาไม่ได้พบเฟรเซอร์มานานแล้ว บัวร์ริสเห็นว่าลูกศิษย์ของเขาต้องการจะพบเฟรเซอร์จึงได้ค้นที่อยู่และจดหมายติดต่อไป เฟรเซอร์ตอบกลับมาให้บัวร์ริสพาพรรคพวกไปเยี่ยมชมวอลเติน ทู ได้ ในการไปครั้งนี้มีคู่รักของโรเจอร์และสตีฟไปด้วยพร้อมตัวละครที่สำคัญอีกตัวคือ คาสเทิล (Castle) ซึ่งเป็นอาจารย์สอนวิชาปรัชญาร่วมวิทยาลัยกับบัวร์ริส ภาพสังคมวอลเติน ทู ถ่ายทอดจากบทสนทนาระหว่างเฟรเซอร์และคณะผู้มาเยี่ยมชมของเขา ซึ่งปรากฏในรูปแบบการอธิบายการโต้เถียง การกล่าวแก้อ้อสงสัย ทรรศนะของบัวร์ริสมีส่วนสำคัญในการสร้างภาพสังคมด้วย แม้ในขั้นต้นเขาจะแสดงตัวเป็นผู้ไม่เชื่อถือสังคมอุดมคตินี้ แต่ภายหลังบัวร์ริสก็ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกวอลเติน ทู

จากบทสนทนาของเฟรเซอร์และมุมมองของบัวร์ริสนี้ สามารถวิเคราะห์ให้เห็นภาพสังคมอุดมคติในวอลเติน ทู คือ

1. รูปแบบสังคม

สกินเนอร์มีความเห็นว่ารัฐที่ดีจะเกิดขึ้นได้ด้วยการทดลองกระทำ "An efficient state culture must be discovered by experimentation." (Walden Two, p.195)

ด้วยความเห็นว่าการทดลองเป็นสิ่งจำเป็นนี้เอง สกินเนอร์จึงได้ชื่นชมวิธีการของธอโร (Henry David Thoreau , 1817-1862) นักเขียนอเมริกันผู้ได้บันทึกอัตชีวประวัติของเขาเป็นความเรียงเกี่ยวกับการใช้ชีวิตเพียงลำพังกับธรรมชาติที่ วอลเด็น สกินเนอร์เห็นว่า สังคมอุดมคติของเขาก็เป็นการทดลองเช่นกัน และสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องยุ่งเกี่ยวกับการเมืองของรัฐ เหตุนี้เขาจึงตั้งชื่อวอลเด็น ฑู ตามอิทธิพลที่ได้รับจากธอโร

"We chose our name in honor of Thoreau's experiment, which was in many ways like our own. It was an experiment in living , and it sprang from a similar doctrine of our relation to the state.

(Walden Two, p. 223)

สกินเนอร์มีความเห็นเช่นเดียวกับเวลส์และ ม.ร.ว.นิมิตรมงคลว่า เราไม่อาจสร้างสังคมอุดมคติให้เกิดเป็นจริงได้ในระบบการเมือง ผู้เขียนได้ให้เพอร์เซอร์ตัวละครสำคัญผู้ค้นพบวอลเด็น ฑู แสดงจุดมุ่งหมายการสร้าง วอลเด็น ฑู ด้วยการเขียนบทความลงในหนังสือวารสารวิทยาศาสตร์ว่า

Political action was of no use in building a better world, and men of good will had better turn to other measures as soon as possible.

(Walden Two, p. 14)

ดูเหมือนว่าจะเป็นประเพณีของนักเขียนแนวสังคมนิยมที่จะไม่เห็นด้วยกับระบบการเมืองร่วมสมัย ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลว่ายังไม่มีรัฐบาลที่สมบูรณ์แบบพอที่จะสร้างความสงบสุขให้ได้อย่างแท้จริง จึงเป็นเหตุให้นักเขียนต้องสร้างภาพสังคมนิยมขึ้นมา สำหรับสกินเนอร์แล้วเขาสร้างสังคมนิยมที่มีรากฐานมาจากวิทยาศาสตร์คือมีการทดลองกระทำ สกินเนอร์เห็นว่าจะเป็นวิธีทางสร้างสังคมนิยมได้โดยไม่ต้องต่อสู้ล้มล้างรัฐบาล ไม่ไปบังคับเปลี่ยนแปลงใคร แต่สร้างโลกของตนเองไว้ได้อย่างมีความสุข

ด้วยความคิดว่าสังคมนิยม วอลเต้น ฟู ไม่ได้ไปบังคับเปลี่ยนแปลงใครให้มารับหลักการของตน แต่เป็นโลกส่วนตัวที่อยู่อย่างสงบ ความสัมพันธ์ของ วอลเต้น ฟู กับโลกภายนอกจึงมีการติดต่อกัน มิได้แยกตัวเป็นเกาะโดดเดี่ยวเช่น ยูโทเปีย ของมอร์ มิได้เกิดขึ้นในดาวดวงอื่นเช่นของเวลส์ และได้เป็นจินตนาการถึงเหตุการณ์ในอนาคต เช่น เมืองนิมิตร์ แต่ วอลเต้น ฟู เป็นชุมชนเล็ก ๆ ที่เกิดร่วมสมัย มีขอบเขตแน่นอนว่าเป็นชุมชนหนึ่งในประเทศอเมริกา ชาว วอลเต้น ฟู ยังมีการติดต่อกับโลกภายนอก มีความรับผิดชอบต่อประเทศ

สิ่งที่แสดงให้เห็นว่าสังคมนิยม วอลเต้น ฟู มีการติดต่อกับโลกภายนอกคือมีหน้าที่เสียภาษีให้ประเทศอเมริกา ไปเลือกตั้งประธานาธิบดีตามวาระมีการรับส่งสื่อสารจากภายนอก เช่น วรรณคดี ภาพยนต์ ศิลปะ หรือบางครั้งคนในชุมชนก็ออกไปเที่ยวนอก วอลเต้น ฟู เพราะสกินเนอร์สร้างสังคมของเขาเป็นของนักวิทยาศาสตร์ จึงไม่มีการชวนเชื่อว่าสังคมนิยม วอลเต้น ฟู ดีอย่างไร แต่ให้คนได้เรียนรู้เองจากการเห็นสภาพความบกพร่องของสังคมนิยมภายนอก

กิจกรรมของสมาชิก วอลเต้น ฟู จะเป็นไปเพื่อสนับสนุนความเป็นสังคมนิยมวิทยาศาสตร์ซึ่งอาศัยการทดลองและสังเกต และจะเริ่มทดลองตั้งแต่เรื่องเล็ก ๆ เช่นกิจกรรมเกี่ยวกับครัวเรือน จนกระทั่งเรื่องใหญ่ คือแผนการสร้างสังคมนิยม วอลเต้น ฟู

ด้วยเหตุนี้สมาชิก วอลเต้น ฟู จึงมีกิจกรรมที่ค่อนข้างแปลกและดูไร้สาระ สำหรับความคิดของคาสเติลผู้ทำหน้าที่เป็นตัวละครฝ่ายปรักษ์ เช่นการวิเคราะห์วีธีบริการเครื่องดื่ม

จะมีคนทบทวนที่จดบันทึกว่ากาแพทที่บริการหกเท่าไร แล้วนำมาวิเคราะห์ปัญหา เมื่อเห็นว่าเป็น เพราะแก้วปากเล็กไป ก็ออกแบบใหม่ให้ปากแก้วกว้างขึ้น มีการออกแบบถาดเพื่อสะดวกในการ เก็บล้าง หรือใช้ผ้าเช็ดจานแทนการใช้กระดาษเพื่อความประหยัด เป็นต้น เพอร์เซอร์ได้ให้เหตุผลว่าเป็นการศึกษาให้สมาชิกมีนิสัยช่างสังเกตและชอบการพัฒนา เพื่อเป็นพื้นฐานนิสัยที่สมาชิก วอลเดิน ฑู ควรจะมี "A constantly experimental attitude toward everything - that's all we need." (Walden Two, p. 30)

2. รูปแบบรัฐ

รัฐของสกินเนอร์ยังเป็นสังคมที่ต้องการการพัฒนาตามรูปแบบสังคมอุดมคติในยุคนั้น เช่น เรื่อง อะ รมเติร์น ยูโทเปีย และ เมืองนิมิตร เพอร์เซอร์ได้บอกว่าถ้าต้องการให้ สังคมคงอยู่ต่อไป ก็ยังมีงานที่ต้องทำอีก สังคม วอลเดิน ฑู เป็นเพียงการทดลองที่ยังไม่สมบูรณ์ แบบ "And that's another reason why we can't be satisfied with a static culture. This's work to be done, if we are to survive:" (Walden Two, p. 28.)

สกินเนอร์ได้แสดงให้เห็นว่ารัฐของเขาได้มีการพัฒนาไปจริง ๆ เมื่อเขาได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับบทความทางจิตวิทยาชื่อ Upon further reflection ในบทที่ 3 สกินเนอร์ ได้เขียนเรื่อง "News from Nowhere, 1984" เป็นการเล่าของบุร์ริสถึงเหตุการณ์ ของ วอลเดิน ฑู ในปี ค.ศ.1984 มีเหตุการณ์หลายอย่างที่เปลี่ยนไปจากเหตุการณ์เมื่อปี ค.ศ. 1948 เช่น สกินเนอร์ ได้กล่าวถึงใน วอลเดิน ฑู ว่าประชากรมีการแต่งงานเร็ว และ ขณะที่ช่วงอายุระหว่างคนแต่ละรุ่นในสังคมภายนอกจะห่างกัน 30 ปี แต่ใน วอลเดิน ฑู . อายุแต่ละรุ่นของประชากรจะห่างกันแค่ 20 ปี สมัยเมื่อเขียน วอลเดิน ฑู ในครั้งแรก สกินเนอร์ไม่คิดว่าผลของการเพิ่มประชากรจะเป็นปัญหาเพราะสังคมวอลเดิน ฑู เพิ่งเริ่ม และยังมีขนาดเล็กมาก การเพิ่มประชากรจึงไม่มีผลเสีย แต่เมื่อเขียน "News from Nowhere, 1984" เขาก็ยอมรับว่าความคิดเรื่องการคุมกำเนิดเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมวอลเดิน ฑู เสียแล้ว

ดังบทสนทนาระหว่าง แบลร์ (Blair) ตัวละครในเรื่อง "New from Nowhere, 1984" และเพอร์เซอร์

"You certainly weren't doing very much," said Blair, "when your young women were having babies before they were twenty. You were adding an extra generation every hundred years, I remember how shocked I was when I read Burris's book."

"Burris was wrong, of course" said Frazier "It's all very well to say that those intelligent enough to control their number should not do so because more intelligent people are needed, but if we are to design a way of life that will solve the problems of the world at large it must be a way that stabilizes the population. Even when we were breeding too soon, Walden Two was eliminating all the spurious reasons for having children - The social pressure, the need for children as helpers in the family, accidental conception...and giving everyone who loves children a chance to be with them without breeding them."⁹

รัฐของสกินเนอร์จึงไม่ใช่ว่ารัฐที่สมบูรณ์แต่ต้องมีการพัฒนาไปตามสภาวะแวดล้อม
 ความสำคัญอีกประการของรัฐในทรรศนะของสกินเนอร์คือเป็นรัฐที่ไม่ใช้กำลังในการปกครอง
 ซึ่งสิ่งนี้เป็นเหมือนความฝันของนักเขียนสังคมอุดมคติ เขามองเห็นปัญหาการใช้อำนาจ
 อำนาจทางที่ผิดว่า "Governments which use force are based upon bad principles of human engineering"

⁹Skinner, B.F., Upon further reflection (The United states of America: Prentice - Hall, Inc 1987), p. 45.

สกินเนอร์ให้เหตุผลว่าด้วยวิธีการสร้างเงื่อนไขให้ประชาชนปฏิบัติตามด้วยความพอใจ
รัฐบาลก็สามารถให้ประชาชนปฏิบัติตามได้โดยไม่ต้องใช้อำนาจบังคับ

สกินเนอร์ยกตัวอย่างรัฐบาลสมัยแรกขึ้นอยู่กับเงื่อนไขการลงโทษเป็นการที่ผู้แข็ง
แรงกว่าควบคุมคนอ่อนแอกว่า แต่สังคมวอลเดิน ทุ เปลี่ยนจากสังคมของการแข่งขันที่คนหนึ่งจะ
ได้รับรางวัลจากการโจมตีลงโทษอีกฝ่าย มาสู่สังคมที่อยู่กันด้วยความร่วมมือ

Now early forms of government are naturally based on punishment. It's the obvious technique when the physically strong control the weak. But we're in the throes of a great change to positive reinforcement from a competitive society in which one man's reward is another man's punishment, to a cooperative society in which no one gains at the expense of anyone else.

(Walden Two, p. 261)

ความคิดของสกินเนอร์ตรงกับ เวลส์ และ ม.ร.ว. นิมิตรมงคล เช่นในเรื่อง
เมืองนิมิตร ม.ร.ว. นิมิตรมงคลได้กล่าวถึงการปกครองของสยามอนาคตว่า รัฐบาลแห่ง
เศรษฐกิจในอนาคตจะไม่มีอำนาจในการปกครอง คือไม่ใช้อำนาจในการกดขี่ประชาชน แต่มี
เพื่อช่วยเหลือประชาชน

"...ถ้าหากรัฐบาลได้ตั้งขึ้นโดยประชาชนและเพื่อประชาชนจริง
แล้วรัฐบาลเช่นนั้นย่อมจะไม่กดขี่ข่มเหงราษฎรแม้แต่คนเดียวและทั้งไม่ทอดทิ้ง
ราษฎรที่ประสบภัยโดยไม่ให้การช่วยเหลือแม้แต่คนเดียว อย่างนี้จึงจะนับว่าเป็น
การปกครองตนเองแท้..."

(เมืองนิมิตร, หน้า 228)

สังคม วอลเติน ทุ มีกลุ่มบริหารที่เรียกว่า "Board of Planners" เป็นผู้กำหนดนโยบายสำคัญของรัฐ ทุแลรัฐ และกิจกรรมทางศาล ผู้เป็น Planners จะอยู่ในตำแหน่ง 10 ปี กลุ่ม Managers จะเป็นผู้เสนอชื่อให้เลือก Planners พวกเขาจะได้รับค่าจ้างแรงงานจากรัฐและไม่ได้มีอำนาจมากหรือเป็นที่ยกย่องเพื่อป้องกันลัทธิขบวนการสังคมนิยม ส่วน Managers ก็มาจากการแต่งตั้งเช่นกัน โดยเลือกจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา เช่นสาขาแพทย์ สุขภาพ ศิลปะ ฯลฯ สกินเนอร์มีความเห็นเช่นเดียวกับเวลส์และนิมิตรมงคลเกี่ยวกับผู้บริหารว่า เป็นผู้เชี่ยวชาญและมีการฝึกหัดมาอย่างดี จึงไม่ได้ให้ประชาชนเป็นผู้เลือก

3. การควบคุมมนุษย์

สกินเนอร์ได้ใช้ทฤษฎีการเสริมแรง* เพื่อควบคุมพฤติกรรม ซึ่งการควบคุมดังกล่าวมาจากเงื่อนไขผลกรรมซึ่งแบ่งออกเป็นเงื่อนไขการลงโทษ (Contingency of Punishment) ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการทำให้ผลกรรมที่คนไม่ต้องการ และเงื่อนไขการเสริมแรง (Contingency of Reinforcement) ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการทำให้ผลกรรมที่คนต้องการ¹⁰

ตัวอย่างการควบคุมด้วยเงื่อนไขการลงโทษในเรื่อง วอลเติน ทุ คือการควบคุมฝูงแกะให้อยู่ในเขตที่ต้องการกำหนด

สกินเนอร์สามารถทำให้แกะเหล่านี้กลัวรั้วเชือกด้วยวิธีคล้ายการวางเงื่อนไขของพาฟลอฟที่ทำให้สิ่งเร้าที่เป็นกลางสามารถสร้างปฏิกิริยาตอบสนองได้ด้วยการเรียนรู้ ในขั้นแรก

*ทฤษฎีการเสริมแรงเป็นการทำให้ความสนใจกับสิ่งจูงใจให้เกิดพฤติกรรมมากกว่าความต้องการที่เป็นแรงขับให้เกิดพฤติกรรม ทฤษฎีนี้พัฒนาจากกฎแห่งกรรม (Law of Effect) ของธอร์นไดค์ (Thorndike, 1874-1949) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันซึ่งเชื่อว่าพฤติกรรมจะเกิดขึ้นตามผลกรรม พฤติกรรมที่ยังผลเป็นที่พอใจแก่ผู้กระทำย่อมเกิดขึ้นอีก และพฤติกรรมที่ไม่ดีซึ่งผลไม่เป็นที่พอใจของผู้กระทำ พฤติกรรมนั้นย่อมหดหาย

¹⁰ชัยพร วิชาวุธ . มूलสารจิตวิทยา, หน้า 141.

เขาจะกินรีไฟฟ้า เมื่อแกะเหล่านี้กระทบถูกรีก็จะถูกไฟดูด ทาแบบนี้บ่อยครั้งจนกระทั่งแกะเกิดการเรียนรู้ ดังนั้นแม้เอาเชือกมาจึงแทนรีไฟฟ้าแกะก็จะกลัวไม่กล้าเข้าใกล้เชือก ส่วนลูกแกะที่เกิดใหม่ก็จะเกิดการเรียนรู้ผ่านพันธุกรรม มันจะไม่ออกนอกเชือกแม้จะไม่เคยถูกไฟดูดมาก่อน

The curious thing is that most of these sheep have never been shocked by the fence. Most of them were born after we took the wire away. It has become a tradition among our sheep never to approach string.

(Walden Two, p. 20)

การเสนอความคิดเรื่องการถ่ายทอดลักษณะทางพฤติกรรมจากบรรพบุรุษไปสู่ลูกหลานที่เรียกว่าพันธุศาสตร์พฤติกรรม (Behavior Genetics) แสดงให้เห็นอิทธิพลจากการทดลองของไทรอัน (Tryon:1942) เพื่อศึกษาการถ่ายทอดลักษณะพฤติกรรมที่กระทำอย่างเป็นระบบเป็นครั้งแรก¹¹

การควบคุมพฤติกรรมอีกประการ คือการวางเงื่อนไขการเสริมแรง เพื่อทำให้เกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนา สกินเนอร์ได้ใช้เงื่อนไขการเสริมแรงในการวางแผนเศรษฐกิจในรูปของระบบหน่วยแรงงานแทนเงิน พฤติกรรมที่พึงปรารถนาในสังคมจะได้รับหน่วยแรงงานเฉลี่ย ชั่วโมงละ 1 หน่วยแรงงาน สมาชิกทุกคนมีสิทธิเลือกทำงานที่ตนถนัดและสนใจเพื่อสะสมหน่วยแรงงานให้ได้ 1,200 หน่วยในเวลา 1 ปี เฉลี่ยประมาณวันละ 4 หน่วยเทียบกับการทำงานประมาณวันละ 4 ชั่วโมงงานใดที่สังคมต้องการให้คนทำมากขึ้นก็ให้หน่วยแรงงานมากขึ้นเพื่อเป็นแรงจูงใจ ในทางกลับกันงานใดที่มีคนทำมากเกินไปและต้องการให้มีคนทำลดลงก็จะลดค่าหน่วยแรงงาน ผู้ที่สนใจและรักจะทำงานนี้ก็ต่อไปก็ต้องใช้เวลาทำงานมากขึ้น หากไม่ยอมทำก็ไม่สามารถเลือกทำงานอื่น ๆ ที่ตนสนใจได้ สมาชิกที่ทำงานได้หน่วยแรงงานครบตามที่กำหนดก็จะมีสิทธิที่จะรับบริการทุกอย่างจากรัฐบาลอย่างเท่าเทียมกันทุกคน

11 เรื่องเดียวกัน , หน้า 79-80.

การวางแผนเศรษฐกิจด้วยการใช้เงินราชการเสริมแรงนี้นอกจากจะสามารถตัดงานที่ฟุ่มเฟือยและไร้ประโยชน์จากรัฐแล้ว ในขณะเดียวกันก็ให้เสรีภาพแก่สมาชิกเลือกงานที่ตนถนัดและสนใจได้โดยไม่มีกำบังข้อผูกมัดให้ทำ

ตามทฤษฎีของสกินเนอร์แล้ว วิธีการควบคุมมนุษย์มีอยู่ 2 วิธีดังกล่าว แต่วิธีการลงโทษเป็นวิธีของรัฐบาลแบบดั้งเดิมซึ่งสกินเนอร์ไม่เห็นด้วย เขาเห็นว่าการลงโทษโดยให้สิ่งเร้าที่ไม่พึงปรารถนาไม่อาจประสบความสำเร็จเสมอไป เพราะผู้ถูกลงโทษอาจหนีไปได้

สกินเนอร์ได้เปรียบเทียบการควบคุมฝูงแกะในเรื่องกับมนุษย์ โดยผ่านบทสนทนา ระหว่างเพรเซอร์และบรูร์ริสซึ่งได้คุยกันเมื่อภายหลังปรากฏว่ามีแกะได้หนีออกจากฝูง สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าการลงโทษมาใช้วิธีควบคุมพฤติกรรมไม่ได้ตลอด ดังนั้นจึงมีการฝ่าฝืนพฤติกรรมที่ไม่ต้องการให้กระทำอยู่เสมอ

ในอีกทางหนึ่งเพรเซอร์ได้ยกตัวอย่างบิชอปสุนัขเฝ้าแกะที่ไม่เคยหลีกเลี่ยงหน้าที่เพราะการกระทำนั้นเป็นสัญชาตญาณของมัน และมนุษย์ได้ให้ที่อยู่ อาหารเป็นการตอบแทน ทั้งคู่ได้ควบคุมกันด้วยแรงเสริมทางบวกคือต่างก็กระทำสิ่งที่ตนพอใจจึงเกิดเป็นความร่วมมือกัน

ข้อสรุปความต้องการของสกินเนอร์ก็คือการร่วมมือกันในสังคมแทนที่การควบคุมด้วยการกดขี่ เขามองเห็นการใช้อำนาจของรัฐบาลเป็นการกดขี่เหมือนวิธีการที่ควบคุมฝูงแกะในเรื่อง "Society isn't likely to convert to positive reinforcement in the control of its sheep," (Walden Two, p. 302)

ความปรารถนาของสกินเนอร์ก็คือสังคมที่ควบคุมกันด้วยความพอใจและอยู่ด้วยความร่วมมือกันของทุกฝ่าย

4. วิศวกรรมพฤติกรรม (Behavioral Engineering)

สกินเนอร์เสนอให้ประยุกต์ความรู้ทางจิตวิทยาเข้าใช้ในการสร้างสังคม เขาเรียก หลักการนี้วิศวกรรมพฤติกรรม (Behavioral Engineering)

Any group of people could secure economic self-sufficiency with the help of modern technology, and the psychological problems of group living could be solved with available principles of "behavioral engineering".

(Walden Two, p. 14)

หลักการดังกล่าวของสกินเนอร์คือการสร้างพฤติกรรมที่พึงปรารถนา โดยการเอาชนะใจตนเอง ซึ่งเขาเรียกว่าเป็นชัยชนะของคนที่มีเหนือธรรมชาติ "He preferred to talk about his beloved behavioral engineering or of man's triumph over nature" (Walden Two, p. 78)

สกินเนอร์ถือว่าเป็นความจำเป็นสำหรับการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ "The fact is we not only can control human behavior we must." (Walden Two, p. 257) เขาจึงเริ่มการปฏิบัติตั้งแต่การเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก

กลวิธีการควบคุมสะท้อนอยู่ในขั้นตอนต่าง ๆ ในพัฒนาการของเด็กในขั้นแรกเด็ก ๆ จะถูกฝึกให้อดกลั้นจากอารมณ์ขุ่นเคือง เช่น เด็ก ๆ จะได้แทงลูกกวาดพร้อมกับคำสั่งห้ามแตะต้องมัน โดยแทงลูกกวาดจะร้อยแบ่งไว้ ถ้าเด็กแตะจะเป็นรอยรู้ได้ หรือปล่อยให้เด็กที่หิวยื่นหน้าขามขุปร้อน ๆ ซึ่งการกระทำดังกล่าวถูกวิจารณ์จากคาสเติลว่าเป็นรูปแบบของการทรมาน แต่เพรเซอร์ได้อธิบายให้เข้าใจชัดเจนว่าวิธีของเขาเป็นการสร้างสถานการณ์ขึ้นมา และสามารถให้ความช่วยเหลือประคับประคองอารมณ์ของเด็กให้ผ่านวิกฤตการณ์นี้ไปได้ ขณะที่ถ้าเด็กต้องพบสถานการณ์อันน่าขุ่นเคืองโดยธรรมชาติ เด็กจะเรียนรู้การโกรธ อิจฉา โดยไม่มีใครสอน ให้เขารู้จักระงับ อดกลั้น จิตใจของเด็กจะเต็มไปด้วยอารมณ์ร้ายแรงเหล่านี้และเมื่อเป็นผู้ใหญ่เขาก็จะมีอารมณ์เหล่านี้ติดตามไปด้วย สำหรับคนที่โรคติดก็จะเรียนรู้วิธีระงับ อดกลั้นอารมณ์ด้วยตนเองโดยบังเอิญ แต่ถ้าเขาโรคร้ายไม่สามารถควบคุมได้ก็จะกลายเป็นพวกสุขภาพจิตเสื่อมด้วยเหตุนี้สังคมของ วอลเติน ทุ จึงฝึกเด็กให้รู้จักอดกลั้นต่ออารมณ์ที่ไม่พึงปรารถนา

"We set up a system of gradually increasing annoyances and frustrations against a background of complete serenity. An easy environment is made more and more difficult as the children acquire the capacity to adjust."

(Walden Two, p. 111)

ผลการฝึกดังกล่าวนี้ทำให้จิตใจของสมาชิก วอลเดิน ๗ ไม่มีความอิจฉาซึ่งกันและกัน ไม่มีอารมณ์ร้ายซึ่งตามความเห็นของสกินเนอร์เป็นสิ่งบั่นทอนสุขภาพของคน

5. ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์

สกินเนอร์ได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ว่ามีมากแต่วิทยาศาสตร์ได้ช่วยแก้ปัญหาบนโลกได้แค่ไหน

ครั้งหนึ่งเมื่อมีการสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่อง วอลเดิน ๗ สกินเนอร์ได้พูดถึงปัญหาความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ว่า

"Yes, we can get a man on the moon, but we can't clear up ghetto for you, that's a problem. Do we have a science!"¹²

สกินเนอร์ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ไว้ในเรื่อง วอลเดิน ๗ ว่ามีการใช้วิทยาศาสตร์ในทางที่ผิด เช่น การผลิตอาวุธสงครามเพื่อการทำลายล้าง "We become aware of it when an atomic bomb blasts an open gulf." (Walden Two, p. 291)

¹²Everett, Mendelson Nineteen Eighty-Four: Science between Utopia and Dystopia (Netherlands: D Reidel Press, 1987), p. 14.

เขาได้อ้างถึงความตระหนักภัยทางวิทยาศาสตร์เรื่อง เอเรกอน (Erewhon) นวนิยายแนวยูโทเปียซึ่งแสดงผลของสงคราม อาวุธสงครามและจรวดถูกเก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์ แต่เขาก็ไม่เห็นด้วยกับการกระทำดังกล่าว เขาเห็นว่าทางที่ถูกคือเราต้องพัฒนาปัญญาและความรับผิดชอบของคนผู้ซึ่งจะถูกต้อง

ด้วยเขาตระหนักความสำคัญของวิทยาศาสตร์ สังคม วอลเดิน ทุ จึงมีการพัฒนาทางด้านนี้มากเพื่อเป็นการจัดงานที่หนักและน่าเบื่อหน่าย ดังที่เขาบอกว่า "No one is more interested in saving labor than me." (Walden Two, p.76)

ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมามีบทบาทต่อการศึกษา เมื่อสกินเนอร์เขียนเรื่อง "News from Nowhere, 1984" วอลเดิน ทุ ปี ค.ศ.1984 ไม่มีโรงเรียนอีกต่อไป และเครื่องคอมพิวเตอร์เข้ามาแทนที่ครูผู้สอน

The school in Walden Two were no longer as I had described them. Teaching machines had come into use-at first rather crude mechanical devices, but then computers.¹³

สกินเนอร์ได้พัฒนาการศึกษาจาก วอลเดิน ทุ ในปี ค.ศ.1948 ซึ่งแม้ว่าเดิม โรงเรียนใน วอลเดิน ทุ จะคิดกว่าโรงเรียนทั่วไป แต่ก็ยังมีครูสอนอยู่เพียงแต่สกินเนอร์ไม่เคยเน้นถึงเปลือกนอกของการศึกษา อาทิเช่น อาคารสถานที่ต้องเป็นแบบแผน

อาคารเรียนจะสร้างแบบง่าย ๆ ไม่ได้เรียนอยู่ในห้องเรียนแต่เรียนจากประสบการณ์จริง ไม่มีการศึกษาต่อในระดับวิทยาลัยเพราะในชั้นเรียนปกติจะสอนเกี่ยวกับวิธีการศึกษาค้นคว้า จากนั้นก็จะเป็นเรื่องที่แต่ละคนจะศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองต่อไป ไม่มีการทำให้คะแนนเป็นสิ่งส่อใจ แต่เด็กก็มีแรงจูงใจจากความอยากรู้อยากเห็นซึ่งเป็นพื้นฐานที่แท้จริงของการศึกษา ด้วยปรัชญา

¹³Skinner, B.F, Upon further reflection, p. 42.

การศึกษาด้วยตนเองและไม่ยึดติดกับเปลือกนอกดังกล่าวแล้วการที่สกินเนอร์ให้ วอลเดิน ฑู ปี ค.ศ. 1984 ไม่มีโรงเรียนจึงไม่ใช่สิ่งที่เป็นไปไม่ได้ และการศึกษาจากคอมพิวเตอร์ก็เป็น ขั้นตอนการศึกษาด้วยตนเองได้อย่างหนึ่ง เพียงแต่มนุษย์ยังมีความอยากรู้อยากเห็นก็เป็นแรง จูงใจที่แท้จริงของการศึกษา

6. ความหมายของชีวิตที่ดี

สกินเนอร์ได้เสนอรัฐธรรมนูญของ วอลเดิน ฑู เพื่อเป็นข้อปฏิบัติให้เกิดความสุขในชีวิต และการกำจัดความเบื่อก็เป็นการสร้างความสุขให้ชีวิตอย่างหนึ่ง สกินเนอร์เห็นว่าการที่คนติดเหล้าก็เพราะรู้สึกเหนื่อยและเบื่อหน่ายความยุ่งเหยิงของสังคม

สกินเนอร์มีความเห็นว่าชีวิตที่ดี หมายถึงการพ้นจากกิจกรรมที่นำเบื่อหน่ายและงานที่น่าเบื่อนี้สามารถหลีกเลี่ยงได้ด้วยความก้าวหน้าทางวิทยาการ ดังนั้นสังคมวอลเดิน ฑู จึงยอมรับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เพื่อทุบแรงแทนที่งานหนัก

"The secret of our economic success" said Frazier as we were having lunch, "is this: we avoid the goat and loom."

(Walden Two, p. 75)

นอกจากนี้เห็นว่างานที่เกินความจำเป็นเป็นสิ่งไร้ประโยชน์ด้วยเหตุนี้วอลเดิน ฑู จึงไม่มีโรงงานลูกกวาด ไม่มีห้องแสดงเสื้อผ้า ไม่มีห้องแสดงรถ และอื่น ๆ ที่สกินเนอร์เห็นเป็นความฟุ่มเฟือย

สังคมของสกินเนอร์อยู่แบบ เรียบง่ายและประหยัด เช่น บ้าน จะปลูกสร้างเพื่อประโยชน์ใช้สอยจริง ๆ บ้านสร้างด้วยอิฐหินแบบง่าย ๆ ราคาถูก รูปทรงสร้างแบบสามารถต่อเติมไปได้เรื่อย ๆ ในลักษณะอาคารรวมกัน (Cooperation housing) บ้านลักษณะดังกล่าว

สามารถบรรจุสมาชิกเป็นพันคนและยังสะดวกในการปรับอุณหภูมิ ทำให้ไม่ต้องออกไปเผชิญอากาศ
ไม่ดีข้างนอก แต่ละห้องของสมาชิกจะเชื่อมติดต่อกัน โดยมีห้องกลางร่วมกันได้แก่ ห้องอาหาร
โรงภาพยนตร์ ห้องสมุด

เพอร์เซอร์เป็นตัวแทนของสกินเนอร์ในการอธิบายหลักการสร้างบ้านของเขาว่า " You
must remember that we were forced to build Walden Two by easy stages."
(Walden Two, p. 26)

สมาชิกวอลเดิน ทุ มีการอุปโภค บริโภคเท่าที่จำเป็น ไม่ได้มาจากอิทธิพลของการ
โฆษณา เช่น การแต่งกาย จะหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงตามสมัยนิยมซึ่งจะทำให้สิ้นเปลือง
ในวอลเดิน ทุ จึงไม่มีนักออกแบบเพื่อการค้า (Commercial designers) ทำให้เสื้อผ้าไม่มี
สมัย

หลักปฏิบัติข้อสำคัญข้อหนึ่งของวอลเดิน ทุ จึงยึดหลักการประหยัด ใช้ในสิ่งที่จำเป็นตั้ง
การปฏิบัติของ ฮอร์ ผู้ประพันธ์เรื่อง วอลเดิน

"It's true, we enjoy a high standard of living,"
said Frazier. "But our personal wealth is actually very
small. The goods we consume don't come to much in dollars
and cents. We practice the Thoreauvian Principle of
avoiding unnecessary possessions."

(Walden Two, p. 63)

ด้วยการประหยัดจากสิ่งฟุ่มเฟือยทำงานหลายประเภทถูกตัดทิ้ง ประชาชนทำงานที่จำ
เป็นกับชีวิตจริง ๆ จึงสามารถทำงานเพียงวันละ 4 ชั่วโมง

สังคมวอลเต็น ทุ ก็เช่นเดียวกับสังคมในเมืองนิมิตรและ อะ รมเดิร์น ยูโรเปีย คือ ทุกคนต้องทำงานเพื่อไม่ให้เกิดขึ้นพวกกินแรงงานสังคม

ขณะที่การแบ่งงานในเมืองนิมิตรจะแบ่งให้แต่ละคนทำงานไปทางด้านเดียว เช่นพวก อินทรเวทจะทำงานด้านสมอง เอ็กซ์โทรเวทจะทำงานด้านร่างกาย แต่ทั้งคู่ก็ถือว่าเป็นส่วนสำคัญของสังคมเท่ากัน ส่วนในเรื่อง วอลเต็น ทุ นั้น สกินเนอร์ เห็นว่าคนเราต้องทำงานทั้งสมองและร่างกายควบคู่กันไป

ตัวอย่างเช่น Planners, Manager และนักวิทยาศาสตร์คนพวกนี้ทำงานด้านสมอง แต่ก็ต้องให้ส่วนหนึ่งของแรงงานกับงานที่ใช้ร่างกายด้วย สกินเนอร์ให้เหตุผลว่าการที่ให้พวกนี้ทำงานสมองด้านเดียว นานไปก็จะรู้สึกว่างานของตนสำคัญกว่าคนอื่น อันเป็นเหตุให้เกิดชนชั้นฟุ่มเฟือยขึ้นในอนาคตถึงแม้ว่าจะยังไม่ปรากฏชัดในขณะนี้

"A leisure class would grow like a cancer until the strain upon the rest on the community became intolerable."

(Walden Two, p. 57)

เหตุผลอีกประการที่ควรให้ชนชั้นมันสมองต้องทำงานทางกายด้วยเพื่อหักล้างเนื้อแข็งแรงและยังเป็นประโยชน์ต่องานหน้าที่คือพวกมันสมองซึ่งทำหน้าที่เหมือนฝ่ายบริหารเหล่านี้จะได้เข้าใจความต้องการของชนชั้นอื่นด้วย จุดหมายในการสร้างงานจึงเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งในหลักการปฏิบัติของ วอลเต็น ทุ

เป็นที่น่าสังเกตว่าสกินเนอร์ไม่ได้กล่าวถึงพวกคนงาน (workers) จะทำงานทางสมองด้านใด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของสกินเนอร์ต่อ 3 ชั้นแรก ทั้งนี้เพราะจะเป็นชนชั้นที่มีโอกาสเป็นพวกชนชั้นฟุ่มเฟือย (leisure class) ได้ ถ้าสังคมวางระเบียบไม่ดีพอ

สกินเนอร์และม.ร.ว. นิมิตรมงคลมีมุมมองความสำคัญของงานกับชีวิตมนุษย์เหมือนกัน เขาเห็นเป็นธรรมชาติของมนุษย์ต้องการทำงาน ดังนั้นถ้ามีคนไม่ยอมทำงาน แสดงว่าคนนั้นมีความผิดปกติ ต้องส่งให้นักจิตวิทยาทำหน้าที่ทดสอบว่ามีปัญหาอย่างไร

"But what if a man did poor work, or none at all, in every job you put him on?" said Castle.

"The disease would be judged quite serious, and the man would be sent to one of our psychologists."

(Walden Two, p. 173)

ส่วนในเรื่องเมืองนิมิตร์ได้กล่าวถึงความสำคัญว่าทุกคนต้องทำงาน "...และหน้าที่การงานอื่น ๆ ก็ต้องมอบแก่คนที่เหมาะสมแก่งาน ทุกรายไป โดยอาศัยคำแนะนำของนักจิตวิทยา...ถ้าเขาถูกออกจากงานเพราะ กระทบความผิด เขาจะต้องถูกลงโทษตัดสันดานแล้วส่งตัวกลับไปทำงานตามเดิม ถ้าเขาออกจากงานเพราะหย่อนความสามารถหรือเกียจคร้าน รัฐจะต้องหา งานอื่นให้ทำ"

(เมืองนิมิตร์, หน้า 214)

การทำงานจึงเป็นหน้าที่สำคัญของสมาชิกในวอลเดิน ทุ และสังคมของเมืองนิมิตร์ กล่าวโดยสรุปแล้ว ชีวิตที่ดำเนินความหมายของการอยู่ร่วมกันในสังคมวอลเดิน ทุ คือ การที่ทุกคนได้แสดงความสามารถในการทำงาน มีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย ประหยัด

7. ครอบครั้ว

ครอบครั้วเป็นสถาบันที่สำคัญมีผลในการสร้างทัศนคติและแนวคิดของบุคคล เพราะ เห็นว่าครอบครั้วเป็นสิ่งแวดล้อมแรกที่บุคคลต้องพบ สถาบันนี้มีส่วนเสริมสร้างความรู้สึกรัก อารมณ์ และการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล ที่สำคัญคือทัศนคติพื้นฐาน (basic attitude) ซึ่งจะเป็น

เครื่องนําคคลาปตลอดชีวิต¹⁴

ด้วยเหตุผลดังกล่าว สกินเนอร์ไม่ต้องการสร้างอคติที่มีพื้นฐานมาจากครอบครัว เขาจึงสร้างระบบการเลี้ยงเด็กแบบรวม "Group care is better than parental care." เพื่อเป็นประโยชน์ในการควบคุมพฤติกรรม

สกินเนอร์มีความเห็นเหมือนเพลโตในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เขาไม่เห็นว่าการอบรมจะเป็นสถานที่เหมาะสม

"only Skinner follows Plato in trying to weaken the family. The community is said to replace the family not only as economic unit but also as a social and psychological unit!"¹⁵

คู่สมรสในวอลเต็น ทุ จะมีห้องเป็นส่วนตัวและการแต่งงานเป็นแบบสามีภรรยาเดี่ยว แต่ในความสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครอบครัวจะถูกทำให้ไม่มีการผูกพันด้วยการเลี้ยงดูแบบรวม พ่อแม่จะถือเสมือนเด็กทุกคนเป็นลูกของตน และเด็กทุกคนจะถือว่าผู้ใหญ่เป็นพ่อแม่ของเขาทุกคน ประโยชน์ในการเลี้ยงดูเด็กแบบรวม คือ เด็กไม่มีปัญหาการหนีที่พ่อแม่หย่าร้าง และในกรณีที่พ่อแม่เป็นแบบอย่างที่ไม่ดี เด็กก็สามารถเลียนแบบผู้ใหญ่คนอื่นที่มีความสุข ส่วนผู้ใหญ่ที่ไม่มีบุตรก็สามารถจะรักเด็กอื่นเหมือนลูกตนเองโดยไม่ต้องว่าตนไม่สามารถมีบุตรได้ นอกจากนี้แม่หรือภรรยาไม่รู้สึกที่ตัวเองมีภาระผูกพันเป็นพิเศษกับครอบครัว เธอสามารถเลือกงานทำได้เท่าเทียมกับผู้ชาย ผู้หญิงไม่เข้าหาสถานเรือนเบี้ยอีกต่อไป ขณะเดียวกันความผูกพันของผู้หญิงกับครอบครัวไม่ใช่ว่าที่ ดังนั้นการที่จะทำให้ลูกรักเธอผู้เป็นแม่จะต้องพยายามทำตัวให้ดีที่สุด

¹⁴จรรยา สุภาพ, หลักรัฐศาสตร์ , หน้า 325.

¹⁵Eramus, Charles J, In search of the common good : Utopia Experiments past and future (The United States of America: Free Press, 1977), p. 212.

ในความเห็นของสกินเนอร์ความรู้สึกว่าผูกพันทางครอบครัวหรือสายเลือดเป็นเรื่องของการสั่งสอนทางวัฒนธรรม

"Love and affection are psychological and cultural, and blood relationships can be happily forgotten."

(Walden Two, p. 143)

สกินเนอร์ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างพลเมืองที่ดีเขาจึงเริ่มว่า ระเบียบสังคมตั้งแต่การแต่งงาน คู่สมรสในวอลเดิน ทุ แต่งงานเร็ว คือในช่วงอายุ 10 กว่าปี เมื่อผู้หญิงอายุประมาณ 22 ปี เธอก็จะมีลูกหมดแล้ว สกินเนอร์เห็นว่าการที่สังคมภายนอกไม่ยอมรับการแต่งงานในช่วงวัยรุ่นเนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจและความแตกต่างทางสิ่งแวดล้อมทำให้ทัศนคติของวัยรุ่น เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะมีความแตกต่างไป ซึ่งจะเป็นปัญหาต่อไปว่าคู่สมรสมีทัศนคติที่ไม่ตรงกัน ทำให้เกิดการหย่าร้างได้ภายหลัง

สังคมวอลเดิน ทุ ไม่มีปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ ไม่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมทางการศึกษา คู่สามีภรรยาจึงยังคงมีทัศนคติไปในทางเดียวกัน สำหรับผลดีในการที่คู่สมรสแต่งงานในช่วงวัยรุ่นจะทำให้บุตรได้ง่าย และช่องว่างระหว่างวัยของพ่อแม่ลูกไม่มีมาก ปู่ย่าตายายของเด็กยังมีชีวิตอยู่ทันทีจะสอนประสบการณ์ของตนแก่เด็ก สังคมของวอลเดิน ทุ จึงจะเป็นสังคมที่อยู่กันด้วยความเข้าใจซึ่งกันและกัน

ใน วอลเดิน ทุ ก็เช่นเดียวกับรัฐใน อะ โรมเคิร์น ยูโทเปีย ที่ได้มีส่วนสำคัญในการตรวจสอบความเหมาะสมของคู่สมรส คู่รักในวอลเดิน ทุ ที่ประสงค์จะแต่งงานกันจะต้องไปหา Manager of Marriage เพื่อทดสอบความสนใจระดับการศึกษา สุขภาพ ถ้าผลการทดสอบออกมาว่าทั้งคู่มีทัศนคติที่ต่างกัน การแต่งงานจะถูกลบออกเลื่อนไปซึ่งนั้นก็หมายถึงการบอกเลิกกันโดยปริยาย เพราะจะไม่มีใครแต่งงานของคนคู่ไหนที่สุด เหตุผลทั้งนี้ก็เพื่อให้ได้คู่สมรสที่เหมาะสมกันจะได้ไม่มีการหย่าร้างในภายหลัง

ในกรณีที่คู่สมรสต้องการจะหย่าร้างกัน รัฐจะส่งนักจิตวิทยาไปทบทวนหน้าที่ประธานรอยรั่ว มีหลายคู่ที่สามารถปรองดองกันได้ดั้งเดิม แต่ถ้าไม่สำเร็จด้วยต่างฝ่ายต่างหมัดรักกันแล้ว รัฐก็อนุญาตให้มีการหย่าร้างได้ สังคมไม่มีใครซุบซิบนินทา คู่สมรสที่ต้องหย่าร้างไม่ต้องรู้สึกว่าการหย่าร้างทำให้ไม่มีมด้อย

จะเห็นได้ว่ารัฐในวอลเต็น ฑู เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นฐานครอบครัวของบุคคลมาก ทั้งนี้ก็เพราะสกินเนอร์ตระหนักถึงรากฐานที่สำคัญของสังคมว่ามาจากครอบครัวนี้เอง

8. ความคิดต่อต้านลัทธิชาตินิยม

สมัยที่สกินเนอร์เขียนเรื่อง วอลเต็น ฑู เป็นสมัยที่ลัทธิชาตินิยมกำลังคุกคามโลก และเป็นต้นเหตุในสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 เวลส์และม.ร.ว. นิมิตรมงคลก็ได้ประสบปัญหาสังคมอันเนื่องจากลัทธิชาตินิยมเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงมีแนวความคิดเกี่ยวกับต่อต้านลัทธิชาตินิยมปรากฏอย่างเด่นชัดในเรื่อง อะ โมเดิร์น ยูโทเปีย เรื่อง เมืองนิมิตร ดังได้กล่าวไปแล้ว และดังจะวิเคราะห์ต่อไปในเรื่อง วอลเต็น ฑู

ในความหมายของลัทธิชาตินิยมได้รวมเอาความเชื่อมั่น 2 ประการ เข้าด้วยกัน คือ ความเชื่อมั่นในตัวบุคคล และความเชื่อมั่นว่าเชื้อชาติของตนดีกว่าผู้อื่น

สภาพสังคมของวอลเต็น ฑู ได้เสนอตรงกันข้ามจากลัทธิชาตินิยมอย่างสิ้นเชิง โดยในประการแรกสังคมของวอลเต็น ฑู จะไม่มีความยึดมั่นกับคำว่าวีรบุรุษ "This is a world without heroes." (Walden Two, p.234)

สังคมวอลเต็น ฑู เห็นความสำคัญของทุกคน จึงไม่มีใครที่สำคัญเป็นพิเศษกว่าใคร นายแพทย์ไม่มีค่าเรียกว่าดอกเตอร์ให้แปลกกว่าอาชีพอื่น หรือตำแหน่งของ Planner ก็ถือเป็นหน้าที่อย่างหนึ่ง ผู้คนไม่จำเป็นต้องรู้จักผู้ทำหน้าที่นี้เป็นพิเศษ เพอร์เซอร์ผู้ค้นพบวอลเต็น ฑู ก็ทำหน้าที่ตำแหน่งนี้ด้วย แต่เขาไม่ต้องการยกตนเป็นวีรบุรุษ ไม่ต้องการให้มีการยึดมั่นตัวบุคคล สกินเนอร์แสดงเจตนาอย่างมั่นคงนี้เมื่อเขาเขียน "News from Nowhere, 1984" เพอร์เซอร์ไม่ได้เป็น Planner อีกต่อไป และเนื่องจากทุกอาชีพมีความสำคัญเท่ากันจึงไม่มีใครแก่งแย่งที่

จะทําหน้าที่อื่นที่ไม่ถนัดเพียงเพราะต้องการชื่อเสียง ไม่มีการแข่งขันกีฬา เพราะสิ่งเหล่านี้จะสร้างวีรบุรุษจอมปลอม

ทั้งนี้ต่อมาสังคมวลเต็น ฑู เป็นสังคมของความร่วมมือกัน มิใช่เพื่อการแข่งขันชิงดีชิงเด่น

สังคมวลเต็น ฑู ไม่มีการขอบคุณ ซึ่งถือเป็นกฎของสังคมด้วย "The deliberate expression of thanks is prohibited by the Gods." ทั้งนี้เพราะถือว่าการกระทำของทุกคนเป็นสำนึกในหน้าที่ มิใช่ความพิเศษเฉพาะใครคนใดคนหนึ่งจึงไม่มีการขอบคุณ

สกินเนอร์ได้กล่าวถึงความคิดพลาดของรัฐบาลในการยึดถือวีรบุรุษ "The state is power ,and the hero is the last what a faulty political design." เพราะผู้นำเหล่านี้จะถือประโยชน์ที่ได้จากความศรัทธาของประชาชนไปในทางสนับสนุนอำนาจตน

สกินเนอร์ใช้วิธีเปลี่ยนแปลงค่านิยมในสังคมที่เรียกว่า "Cultural engineering" โดยเริ่มที่ระบบครอบครัว การเลี้ยงเด็กแบบรวมทําให้เด็กไม่ยึดภาพใครเป็นวีรบุรุษโดยเฉพาะ

ส่วนในระบบการศึกษาของวอลเต็น ฑู ไม่มีการส่งเสริมวิชาประวัติศาสตร์ในหลักสูตรการเรียน เพราะประวัติศาสตร์จะเขียนถึงแต่วีรบุรุษเพื่อเป็นตัวแทนของยุค ประวัติศาสตร์จึงกลายเป็นการสอนให้บุคคลมัวเมาในวีรบุรุษ สกินเนอร์ได้ยกตัวอย่างของฮิตเลอร์ที่เข้าประวัติศาสตร์เพื่อสร้างชาตินิยมและนำไปสู่สงครามแนวคิดของสมาชิกในวอลเต็น ฑู ไม่ได้สอนให้ยึดตนเองเป็นสำคัญแต่สอนให้ตระหนักความสำคัญของทุกคน แม้ใครคนใดคนหนึ่งไม่สามารถทําหน้าที่ของตนได้ก็ยังมีคนอื่นมารับแทนต่อไป

"The community would go on just as smoothly tomorrow if any one of us died tonight."

(Walden Two, p. 147)

สังคมวอลเดิน ๗ ไม่มีรูปแบบของการปลุกใจให้เห็นว่าชาติตนเด่นเหนือชาติอื่น ดังเช่นสังคมทั่วไปที่ต้องการปลุกใจคนให้รักชาติด้วยเพลงชาติ เป็นต้นแนวคิดในการต่อต้านชาตินิยมจึงเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดรูปแบบสังคมวอลเดิน ๗ ๖ ได้กล่าวมาแล้ว

9. เสรีภาพ

สกินเนอร์ไม่เชื่อว่ามนุษย์มีเสรีภาพอย่างแท้จริง เขาได้อ้างถึงว่า ใดๆที่แท้จริงแล้วพฤติกรรมของมนุษย์ถูกควบคุมด้วยความต้องการ สิ่งจูงใจแรงเสริม ดังนั้นเมื่อคาดเดาได้ว่าตนมีเสรีภาพ บุรุษจึงได้แย้งว่า

"Could he really believe that he was free of codes and psychological suasions? Could he look upon his life as a succession of deliberate acts?"

(Walden Two, p. 309)

สำหรับสกินเนอร์แล้วเห็นว่าการตัดสินใจของมนุษย์ขึ้นอยู่กับคนแวดล้อมรอบตัวเขา เช่น พระ นักการเมือง นักการศึกษา นักจิตวิทยา ด้วยเหตุนี้ การตัดสินใจของมนุษย์จึงไม่ได้เป็นของตัวเองอย่างแท้จริง มนุษย์จึงอ้างไม่ได้ว่าตนมีเสรีภาพ

ดังนั้นถ้ามนุษย์ถูกควบคุมโดยคนไม่ดี ย่อมจะเกิดการปฏิบัติในทางที่ผิดได้

The techniques of controlling human behavior were obvious enough. The trouble was, they were in the hands of the wrong people—or of feeble repairmen.

(Walden Two, p. 308)

และโดยเหตุที่สกินเนอร์เชื่ออยู่แล้วว่ามนุษย์ไม่มีเสรีภาพในการตัดสินใจ เขาจึงเห็นว่าการควบคุมพฤติกรรมไม่ใช่การเผด็จการ เพราะเขาไม่ได้ทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

ลักษณะความเชื่อของสกินเนอร์จะเห็นได้ว่าประยุกต์เข้ากับความคิดเรื่องจิตวิเคราะห์ของ فروยด์ที่แบ่งจิตเป็น 3 ส่วนคืออิด (Id) คือจิตไร้สำนึกเป็นแรงผลักดันที่เรามีอยู่โดยไม่รู้สึกรู้ตัว อีโก้ (Ego) จิตส่วนที่เรารู้ตัว อีโก้จะกระทำตามแรงผลักดันของอิดในบางส่วน แต่บางส่วนก็อยู่ในความควบคุมของซูเปอร์อีโก้ (Super-Ego) หรือมโนธรรมที่อยู่ในจิตของแต่ละบุคคล เป็นความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดี ซูเปอร์อีโก้เป็นผลที่เกิดจากการอบรมสั่งสอนของสังคม เพื่อควบคุมอิดและอีโก้ให้มีพฤติกรรมอยู่ในทางนอกลองธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม¹⁶ เมื่อเป็นตามทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ فروยด์แล้ว เราจะเห็นถึงความจริงแล้วมนุษย์ตัดสินใจตามแรงผลักดันและสิ่งแวดล้อมที่กำหนดทั้งสิ้น มนุษย์จึงไม่มีเสรีภาพอย่างแท้จริงตามลักษณะการมองของนักจิตวิทยา

ขณะเมื่อเปรียบเทียบประเด็นการมองเรื่องเสรีภาพในเรื่อง อะโม่เดิร์น ยูโทเปีย เวลส์จะมองเสรีภาพในแง่พฤติกรรมที่แสดงออกเท่านั้นโดยไม่คำนึงถึงแรงผลักดันทั้งจากสัญชาตญาณและสิ่งแวดล้อม ถ้าพฤติกรรมมาถูกจำกัดขอบเขตก็ถือว่าขาดเสรีภาพ การทำให้เสรีภาพจึงออกมาทางด้านกายภาพ เช่น เสรีภาพในการเดินทาง เสรีภาพในการแต่งงาน เป็นต้น

โดยสรุปแล้วแม้ว่าสกินเนอร์และ เวลส์จะมองเสรีภาพคนละจุด แต่ทั้งคู่ก็ต่างมีความเห็นร่วมกันว่าต้องมีการควบคุมเสรีภาพให้มนุษย์มีพฤติกรรมในทางที่ถูกต้อง เพียงแต่ด้วยศาสตร์ทางจิตวิทยาแบบสกินเนอร์ เริ่มปรับจากจิตเพื่อให้ได้พฤติกรรมตามที่ต้องการ แต่เวลส์จำกัดขอบเขตที่กาย และเมื่อเห็นว่าเสรีภาพใดที่การปฏิบัติไม่เป็นการละเมิดต่อส่วนรวม เขาก็จะให้เสรีภาพต่อสิ่งนั้น

เมื่อพิจารณาภาพสังคมอุดมคติของสกินเนอร์แล้วจะเห็นได้ว่าผู้เขียนสร้างขึ้นด้วยศาสตร์ทางจิตวิทยาเป็นหลักเกณฑ์สำคัญ ซึ่งแม้ว่าศาสตร์ดังกล่าวจะได้รับการพิสูจน์ให้ตั้งเป็นทฤษฎีได้ แต่เมื่อมาปฏิบัติในสังคมก็เหมือนจะเป็นสิ่งขัดกับความเป็นจริงเพราะ "วิศวกรพฤติกรรม" เป็นการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติมนุษย์

¹⁶ชัยพร วิชชาวุธ, มูลสารจิตวิทยา, หน้า 14-15.

แต่สกินเนอร์ก็ได้ยืนยันหลักการของเขาว่าสามารถเป็นความจริงได้ในบทความชื่อ "Some Thought About The Future" ของเรื่อง Upon further reflection

"What the protagonist in Walden Two called a behavioral technology was at the time still science fiction, but it soon moved in to the real world. Curiously enough, there does not seem to have been a comparable interest in total control in basic reserh."¹⁷

สังคมของสกินเนอร์จึงวางนโยบายโดยมีนักจิตวิทยา นักวิทยาศาสตร์เป็นผู้บริหารรัฐ

ศึกษาเปรียบเทียบภาพสังคมอุดมคติในเรื่อง อะโอมเคิร์น ยูโทเปีย เรื่องเมืองนิมิตร และ เรื่องวอลเติน ทู

เมื่อวิเคราะห์ภาพสังคมอุดมคติตามทรรศนะนักเขียนทั้ง 3 ท่านแล้วจะพบว่ามีส่วนที่ต่างและเหมือนดังต่อไปนี้

1. ภาพรัฐในอุดมคติ

นักรัฐศาสตร์ได้นิยามคำว่ารัฐ หมายถึง "ที่รวมของมนุษย์ (Association) หรือ สังคม (Society) หรือชุมชน (Community) หรือสิ่งที่ดำรงอยู่ (Entity) รัฐมีหน้าที่สำคัญ คือ การรักษาวัตถุประสงค์ร่วมกันของบรรดาสมาชิก อันได้แก่ประชาชน"¹⁸

ภาพรัฐในอุดมคติจึงเป็นการเสนอรูปแบบการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ตามที่ผู้เขียนบรรยายในการศึกษาวิเคราะห์งานทั้ง 3 เรื่องนี้พบว่าผู้เขียนมีความเห็นเหมือนกันในการมองรัฐแบบเป็นพลวัต คือต้องมีวิวัฒนาการต่อไป ถ้ารัฐหยุดวิวัฒนาการ

¹⁷Skinner, B.F., Upon further reflection, p.194.

¹⁸จรูญ สุภาพ, หลักรัฐศาสตร์, หน้า 2.

ย่อมหมายถึงความเสื่อมเริ่มปรากฏ นักเขียนทั้งสามท่านเห็นว่ารัฐย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมเพื่อความอยู่รอด เช่น

"But the Modern Utopia must be not static but kinetic, must shape not as a permanent state but as a hopeful stage,"

(A Modern Utopia, p. 5)

"And that's another reason why we can't be satisfied with a static culture. There's work to be done, if we're to survive."

(Walden Two, p.290)

"...รัฐบาลย่อมเกิดขึ้น และจะเป็นแบบใดนั้นก็สุดแต่อำนาจสิ่งแวดล้อม"

(เมืองนิมิตร์, หน้า 20)

จากตัวอย่างจะสะท้อนให้เห็นความคิดรวบยอดของนักเขียนในการมองความก้าวหน้าของรัฐ อีกประการหนึ่งที่นักเขียนทั้งสามเรื่องนี้มองเห็นร่วมกันก็คือ เมื่อรัฐให้อำนาจรัฐบาลในการปกครองประเทศ รัฐบาลนั้นไม่ควรใช้อำนาจเพื่อการกดขี่ข่มเหงประชาชนเพราะหน้าที่โดยแท้จริงของรัฐแล้วจะเป็นไปเพื่อรักษาประโยชน์ให้ประชาชน

นักเขียนทั้ง 3 ท่าน เห็นเหมือนกันว่ายังไม่มียุทธศาสตร์การปกครองใดบนโลกที่ไม่ใช้อำนาจกดขี่ประชาชน แม้แต่ระบบประชาธิปไตยซึ่งได้รับการกล่าวขวัญว่าเป็นระบอบ "โดยประชาชน และเพื่อประชาชน" ก็ยังเป็นลักษณะการกดขี่ชนกลุ่มน้อยโดยชนกลุ่มใหญ่

สกินเนอร์ได้วิจารณ์การปกครองแบบประชาธิปไตยว่า

"democracy is Power and rule. It's not the will of the people, remember; it's the will of the majority."

(Walden Two, p. 268)

เช่นเดียวกัน ม.ร.ว. นิมิตรมงคล ได้มองระบอบการปกครองทุกระบบในขณะนั้นว่า

"...ทั้งนี้แม้อวดอ้างกันมาว่าการปกครองในบางประเทศ เป็นการปกครองตนเอง ที่แท้ไม่เคยมีชาติปกครองตนเองเลย ลักษณะของกษัตริย์บรมราชและลักษณะของกษัตริย์ไม่สวมมงกุฎอย่างฮิตเลอร์ก็คือการกดขี่คนส่วนมากโดยคนส่วนน้อย ลักษณะประชาธิปไตยอย่างที่เราเห็นในยุโรปบางประเทศ ก็คือการกดขี่คนส่วนน้อยโดยคนส่วนมาก และการปกครองตามลัทธิคอมมิวนิสต์ในรัสเซียก็คือการกดขี่คนทุกชั้นที่มีชักรกรรมกรโดยหัวหน้ากรรมกร...ถ้าหากรัฐบาลใดได้ตั้งขึ้นโดยประชาชนและเพื่อประชาชนจริงแล้ว รัฐบาลเช่นนั้นย่อมจะไม่ขมเหงาราชฎมแม้แต่คนเดียว..."

(เมืองนิมิตร, หน้า 227-228)

สำหรับเวลส์ ได้มองเห็นว่าตั้งแต่มนุษย์รวมตัวกันเป็นสังคม มนุษย์ก็หมดเสรีภาพ สิ่งที่ทำาให้มนุษย์หมดเสรีภาพตามนัยนี้ก็คืออำนาจการปกครองในรูปของการกดขี่นั่นเอง

"But for all men, since man is a social creature, the play of will must fall short of absolute freedom. Perfect human liberty is possible only to despot who is absolutely and universally obeyed."

(A Modern Utopia, p. 32)

รูปแบบของรัฐบาลจากนวนิยายทั้ง 3 เรื่องจึงมีลักษณะเดียวกันคือ เป็นรัฐบาลที่ไม่ใช้อำนาจกดขี่ประชาชน เช่นรัฐของเวลส์ให้เสรีภาพแก่ประชาชนมากแม้แต่พวกนอกกฎหมายก็มีสิทธิตั้งรัฐบาลของตนบนเกาะส่วนตัว ส่วนรัฐของสกินเนอร์ใช้แรงเสริมทางบวกแก่ประชาชน สิ่งที่รัฐกำหนดให้ทำก็คือสิ่งที่ประชาชนพออาจทำอยู่แล้วจึงไม่มีการบังคับ และสำหรับ ม.ร.ว. นิมิตรมงคลก็ได้แสดงความปรารถนารัฐอุดมคติที่มีรัฐบาลยังประหยชนำให้ประชาชนอย่างแท้จริง เช่นเดียวกับรัฐบาลขององคาพยพที่ใหม่เคยทำร้ายส่วนในร่างกายมีแต่จะช่วยเหลือ ดังที่ผู้เขียน

เปรียบเทียบว่า "...รัฐบาลของมนุษย์เคยยิงเข้าพลเมืองของตน แต่มันสมองของมนุษย์ไม่เคยสังหารจุลินทรีย์ในร่างกายของตนเลย...มนุษย์จะมีความสุขได้ก็ที่มีรัฐบาลที่ดี อย่างเดียวกับรัฐบาลขององคคัพพแห่งจุลินทรีย์..." (เมืองนิมิตร, หน้า 228)

วัตถุประสงค์ของรัฐบาลในนวนิยายทั้ง 3 เรื่องนี้จึงมีจุดหมายเดียวกันดังกล่าแล้ว และสำหรับตัวแทนผู้ทำหน้าที่บริหารรัฐนี้ นวนิยายทั้ง 3 เรื่องสะท้อนภาพความคิดเหมือนกันคือไม่ไว้ใจมอบอำนาจให้คนส่วนใหญ่ของรัฐบาลปกครองกันเอง แต่มีตัวแทนเป็นชนกลุ่มน้อยที่เป็นนักปราชญ์ ใต้รับการอบรมสั่งสอนมาเป็นอย่างดี

ชนชั้นชาวมูราของเวลส์เป็นชนชั้นปกครองที่ได้รับการเลือกสรรด้วยการทดสอบจากชนชั้น Poietic และ Kinetic ซึ่งเป็นพวกมีความรู้ความสามารถและมีคุณธรรม

พวก Planners ในสังคมของสกินเนอร์เป็นนักบริหารที่พวก Managers เสนอชื่อมาอีกทีหนึ่ง พวก Managers ถือเป็นพวกที่คลุมเครือในสายอาชีพของตน สกินเนอร์ไม่ไว้ใจวางใจให้สมาชิกทั้งหมดเป็นผู้เลือกเพราะถือว่าตำแหน่งผู้บริหารต้องมีการอบรมสั่งสอน มีความสามารถ โดยเฉพาะ

ส่วนผู้บริหารในทรศนะของม.ร.ว. นิมิตรมงคลได้เปรียบเทียบกับรัฐบาลขององคคัพพว่า

"รัฐมนตรีของมันเป็นมิใช่เลือกตั้งขึ้นแล้วก็เปลี่ยนกัน 4 ปี หรือ 8 ปี ต่อหนึ่งครั้ง มันเลือกตั้งรัฐมนตรีของมันโดยกำหนดตัวไว้ตั้งแต่ยังเป็นทารก และให้เป็นรัฐมนตรีทันทีที่สามารถทำงานได้ การพ้นจากหน้าที่ของรัฐมนตรีมีโอกาสเดียวคือแก่ชราหรือตาย"

(เมืองนิมิตร, หน้า 228.)

จะเห็นได้ว่านักปกครองในทรศนะของผู้เขียน คล้ายกับกษัตริย์ในระบบสมบูรณาญาสิทธิราช ซึ่งเป็นนักปกครองโดยสืบสันตติวงศ์และเป็นจนตลอดชีวิต แต่ก็มิใช่เช่นนั้นทีเดียว

เพราะผู้เขียนได้เสนอแล้วว่าระบบดังกล่าวยังเป็นการกดขี่โดยคนส่วนน้อย แต่สิ่งที่แตกต่างคือ การนำหลักจิตวิทยา มาใช้สร้างคนให้เป็นนักปกครองโดยกำเนิด และนักปกครองที่มีพรสวรรค์นี้จะ เป็นนักปกครองที่ดีได้มากกว่าทุกระบบ

ม.ร.ว. นิมิตรมงคลและสกินเนอร์ไม่ไว้ใจฝูงชนเพราะเขาเห็นว่าขาดการตัดสินใจที่ดี และเรียกพวกฝูงชนประเภทพวกมากลากไปว่า "เสื่อ เฮ! The fool multitude!" และสกินเนอร์วิจารณ์พวกนี้ว่าเป็นเครื่องมือถูกชักจูงไปโดยพวกผู้นำเผด็จการ "The mob rushes in where individuals fear to tread, and Führers deceive themselves as to their support." (Walden Two, p. 44)

เมื่อมีทฤษฎีว่าฝูงชนไว้ใจไม่ได้ อำนาจการบริหารจึงอยู่ในอำนาจของคนส่วนน้อยที่มีปัญญาและมีศีลธรรมเป็นเครื่องควบคุมจิตใจ

แม้ว่าผู้เขียนจะมีวิธีการในการสร้างภาพสังคมอุดมคติตามทฤษฎีของแต่ละบุคคล ทว่าภาพรวมที่ได้เมื่อวิเคราะห์แล้วจะเห็นถึงจุดหมายหลักร่วมกัน คือการสร้างรัฐที่มีเสรีภาพ ความเสมอภาคและภราดรภาพ

เสรีภาพของรัฐใน อะโรมเดิร์น ยูโรเปีย เป็นหลักการสำคัญในการกำหนดการปฏิบัติของคนในสังคม รัฐให้เสรีภาพแก่คนอย่างมากภายใต้การกระทำนั้นไม่ขัดต่อผลประโยชน์ของส่วนรวม เช่นให้เสรีภาพในการเดินทาง เสรีภาพในการเลือกจะทำงานหรือไม่ทำ เสรีภาพในการประพาศิแหวกกฏเกณฑ์สังคม เช่นพวกนักดื่ม พวกอันธพาลจะถูกเนรเทศไปอยู่เกาะซึ่งเขาสามารถใช้ชีวิตตามที่ตนพอใจโดยไม่ข้องเกี่ยวกับสังคมอื่น รัฐของอะโรมเดิร์น ยูโรเปียไม่มีคำสั่ง แต่มีข้อห้ามไว้แทน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้เวลส์จะให้เสรีภาพอย่างมากแต่ เสรีภาพก็ต้องมีขอบเขตจำกัดที่จะไม่ไปรบกวนสิทธิและผลประโยชน์ส่วนรวม

ส่วนในเรื่อง วอลเต็น ทุ สกินเนอร์มองเสรีภาพในแง่ของนักจิตวิทยาที่มองอำนาจการตัดสินใจของมนุษย์มาจากแรงผลักดันโดยสัญชาตญาณและอำนาจสิ่งแวดล้อมในขณะนั้น

มนุษย์จึงไม่มีเสรีภาพในการตัดสินใจอย่างแท้จริง การที่สกินเนอร์ควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ เขาจึง
 วมถือว่าเป็นการเผด็จการ เพราะมนุษย์ไม่เคยมีเสรีภาพทางใจอยู่แล้ว แต่ส่วนที่เป็นเสรีภาพ
 ภายนอกตามสามัญชนปฏิบัติ เขาก็ได้ให้โอกาสประชาชนอย่างเต็มที่ในการเลือกงานที่ตนพอใจ

ส่วน ม.ร.ว. นิมิตรมงคล มองขอบเขตเสรีภาพทางใจของมนุษย์ตามหลักทางจิตวิทยา
 เช่นเดียวกับสกินเนอร์ ดังที่กล่าวว่า

"...แม้ตั้งแต่อำนาจในการควบคุมอนาคตของตนเองถึงหากมีก็น้อยเต็มที
 เพราะธรรมชาติยังมีอำนาจเหนือมนุษย์อยู่ เช่น ความหนาว ความร้อน
 ความชื้น ซึ่งบังคับให้มนุษย์ต้องดัดแปลงตนเองตามไป ยิ่งกว่านั้นสิ่งทั้งหลายที่อยู่
 รอบตัวเราย่อมมีอิทธิพลแก่เราไม่มากนักน้อย ซึ่งช่วยกันบรู้งแต่งตัวเรา และประ
 คองความตกลงใจของเราในทุก ๆ กรณี กล่าวโดยสรุป คือ มนุษย์ย่อมมีชีวิต
 ภายใต้อำนาจสิ่งแวดล้อม"

(เมืองนิมิตร, หน้า 18-19)

เมื่อเรามองเสรีภาพทางกายก็ดูเหมือนว่าการปฏิบัติของคนจะอยู่ในเจตจำนงของรัฐ
 เป็นผู้กำหนดมาตั้งแต่เกิดว่าพื้นฐานเป็นคนประเภทใดและควรถูกฝึกอบรมให้ทำงานด้านใด
 เช่นพวกเอ็งกัทรเวทถูกกำหนดให้ทำงานด้านแรงงานด้วยความสมัครใจ เนื่องจากถูกปลูกฝัง
 อบรมมาให้ชอบเช่นนั้นด้วย แต่ของสกินเนอร์ คนสามารถเลือกทำงานตามความถนัดและสนใจ

ส่วนเสรีภาพในกรรมสิทธิ์ส่วนตัวนั้นทั้งเวลส์และม.ร.ว. นิมิตรมงคล เห็นว่าคงมีอยู่และ
 แม้สกินเนอร์จะไม่ได้เน้นถึงโดยตรงแต่ก็แสดงให้เห็นว่ารัฐเป็นผู้ให้บริการหมดไม่ว่าเสื้อผ้า ที่
 อยู่อาศัย อาหาร ฯลฯ กรรมสิทธิ์ส่วนตัวจึงไม่มีแต่การมีกรรมสิทธิ์ใน อะ รมเดิร์น ยูโทเปีย
 และ เมืองนิมิตร เป็นเพียงเสรีภาพส่วนบุคคลไม่ถึงขั้นสะสมเป็นกำไร ซึ่งม.ร.ว. นิมิตรมงคลมอง
 เห็นว่า

"...การนี้เองเป็นสิ่งที่เพาะวิญญาณสงครามหรือวิญญาณแข่งขัน..."

(เมืองนิมิตร, หน้า 182)

เมื่อเปรียบเทียบทฤษฎีเกี่ยวกับเสรีภาพของนักเขียนทั้งสามท่านจะเห็นว่าเวลส์
ทำให้เสรีภาพกับคนมากที่สุด แต่เสรีภาพนั้นต้องมีขอบเขตว่าไม่ก่อความเดือดร้อนให้ส่วนรวม
ส่วน ม.ร.ว. นิมิตรมงคลมองเสรีภาพเป็นการประสานประโยชน์ระหว่างรัฐและประชาชน โดย
รัฐบาลไม่ต้องออกคำสั่งว่าประชาชนต้องทำอะไร แต่รัฐจะเป็นผู้รู้ดีว่างานชนิดใดเหมาะกับใครจึง
มอบหมายงานนั้นให้ ประชาชนจะไม่รู้สึกถูกบังคับเพราะตนพอใจและรัฐก็ได้ประโยชน์ ซึ่งก็
เหมือนกับสกินเนอร์ที่รัฐจะควบคุมพฤติกรรมมนุษย์อยู่เบื้องหลังให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อรัฐ และ
ประชาชนเองก็ไม่รู้สึกว่าตนถูกกดขี่

แม้เสรีภาพในแต่ละเรื่องจะมีขอบเขตไม่เท่ากัน และขอบเขตในการตัดสินใจจะมีอิทธิ
พลอย่างอื่นมาเป็นแรงผลักดันการตัดสินใจ แต่การตัดสินใจในขั้นสุดท้ายก็ยังเป็นการกระทำ
ของมนุษย์เองซึ่งสิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงการมีเสรีภาพของมนุษย์ที่ยังเหลืออยู่ ทฤษฎีดังกล่าวนี้จะ
เห็นได้ชัดจากนักเขียนทั้งสามท่านที่ปฏิเสธความเชื่อเรื่องบาปดั้งเดิมหรือพรหมลิขิต

งานเรื่อง อะ รม เดิร์น ยูโทเปีย มีหลักศาสนา คือปฏิเสธความคิดเรื่องบาปดั้งเดิม

"The leading principle of the Utopian religion
is the repudiation of the doctrine of original sin; the
Utopians hold that man, on the whole, is good."

(A Modern Utopia, pp. 299-300.)

ส่วนงานเรื่อง เมืองนิมิต แม้จะไม่มี ความเชื่อเรื่องบาปดั้งเดิมตามแบบคริสตศาสนา
แต่ก็มีการปฏิเสธเรื่องพรหมลิขิต ซึ่งเป็นการกำหนดชะตาที่พ้นขอบเขตอำนาจมนุษย์เช่นเดียวกับ
กับบาปดั้งเดิม

"...และเรื่องโชคชะตาที่จารึกไว้ล่วงหน้าก็ไม่จริงเช่นเดียวกัน..."

ศาสตราจารย์จิตวิทยายืนยันว่าอำนาจตกลงใจเป็นของมนุษย์ ซึ่งเป็นการตรง
ข้ามกับความเชื่อในเรื่องพรหมลิขิต..."

(เมืองนิมิต, หน้า 18)

และสำหรับสกินเนอร์แล้ว ไม่เชื่อว่ามีสิ่งใดจะมากกำหนดมนุษย์ไว้ตั้งแต่กำเนิด เขาเชื่อ
อีกว่า ธรรมชาติของมนุษย์ว่างเปล่าไม่มีทั้งความดีความเลว มนุษย์เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมภายหลัง

"I have none at all," said Frazier bluntly, "if you mean that men are naturally good or naturally prepared to get along with each other. We have no truck with philosophies of innate goodness-or evil, either, for that matter.

(Walden Two, p. 196.)

โดยสรุปแล้วนักเขียนทั้งสามท่านยังคงมองเห็นถึงความมีเสรีภาพเป็นปัจจัยสำคัญ
ของประชาชน เพียงแต่ขอบเขตของเสรีภาพจะมีเพียงใดขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญของแต่ละบุคคล
จุดหมายหลักที่สำคัญอีกประการในการสร้างรัฐคือให้ความสำคัญกับประชาชน
เพราะความเสมอภาคคือการให้ความสำคัญยุติธรรมและสร้างศักดิ์ศรีให้กับประชาชน

ในเรื่อง อะ โรมเดิร์น ยูโทเปีย นั้น เวลส์เสนอให้ทุกชาติมีความเสมอภาคทาง
วัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา การแต่งกาย ความประพฤติตามขนบธรรมเนียม ถ้าเป็น
เช่นนี้แล้วมนุษย์ก็จะไม่ดูถูกกัน เพราะในทรรศนะของเวลส์การที่ชาวยุโรปบางคนรังเกียจคนจีน
และคนผิวดำก็เป็นเพราะรังเกียจการปฏิบัติตน แนวความคิดของเวลส์ตรงกันกับม.ร.ว.
นิมิตรมงคล เขาได้กล่าวถึงอุปสรรคที่ขัดขวางความรู้สึกเสมอภาคของชาวโลกก็คือจารีตประเพณี
อันล้าสมัย และการด้อยการศึกษาทำให้เป็นข้อรังเกียจ แต่ถ้าทุกคนมีความรู้เท่าเทียมกันก็ไม่มี
ใครด้อยกว่าใครอีก แม้แต่อาชีพกรรมกรก็มีเกียรติและศักดิ์ศรี

"กรรมกรไทยนอกจากเรียนรู้ภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศอีกบาง
ภาษาแล้ว เขาจะต้องเรียนรู้ภาษาของโลกซึ่งขณะนี้ได้มีผู้คิดขึ้นแล้ว เช่นภาษา
เบสิกอิงริชคิดโดยโรเบิร์ต ซี. เค. ออกเต็น กรรมกรที่ถึงพร้อมด้วยการศึกษา
เช่นนี้แหละจึงควรได้รับความนับถือให้ปกครองตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตย"

(เมืองนิมิตร, หน้า 225)

สำหรับม.ร.ว.นิมิตรมงคล แล้วไม่ว่าคนเราจะมีอาชีพใดก็มีความเสมอภาคได้รับความนับถือเท่ากันหมดเพราะทุกคนได้ทำงานตามหน้าที่และความถนัดของตน

จากแนวคิดเรื่องความเสมอภาคในนวนิยายทั้ง 3 เรื่องจะพบว่า วอลเต็น ทุ เน้นความคิดนี้มากเป็นพิเศษ

สกินเนอร์เสนอว่างานทุกหน้าที่มีความสำคัญต่อสังคมเสมอกันหมดไม่ว่าจะเป็น Planners หรือคนเลี้ยงหมู ถ้าทุกคนทำงานตามที่รัฐกำหนดก็จะได้สิทธิการปันผลจากรัฐเท่ากัน ไม่ว่าอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ยังรวมถึงไม่มีการยกย่องให้ใครเป็นวีรบุรุษโดยเฉพาะ เช่นเพอร์เซอร์ผู้ค้นพบ วอลเต็น ทุ และทำหน้าที่เป็น Planner แต่ตัวเขาไม่ได้ให้ความสำคัญว่าตัวเองเป็นบุคคลสำคัญและสมาชิกก็ให้ความสนใจเขาเท่า ๆ กับคนทั่วไป สังคมวอลเต็น ทุ ไม่มีการแข่งขันไม่มีใครแย่งกันเป็นนักร้องเพราะทุกคนไม่เห็นความสำคัญของการเด่นขึ้นเหนือคนอื่น ทั้งนี้เป็นผลจากการปฏิบัติวัฒนธรรม (Cultural Engineering) ในสังคมวอลเต็น ทุ

ความคิดเรื่องความเสมอภาคจึงเป็นแนวสำคัญประการหนึ่งในการสร้างสังคมตามอุดมคติด้วยจุดหมายหลักที่สำคัญประการสุดท้ายในการสร้างรัฐอุดมคติ คือสร้างภราดรภาพที่เกิดขึ้นบนโลก

เวลส์และม.ร.ว.นิมิตรมงคลได้เสนอความคิดหลักที่สำคัญที่สุดในเรื่อง อะ รัม เดิร์น ยูโรปเปีย และ เมืองนิมิตร คือการสร้างภราดรภาพที่เกิดขึ้นบนโลก ขึ้นตอนนำไปสู่เป้าหมายดังกล่าวคือการมีรัฐโลกที่ปกครองโดยรัฐบาลโลก มีระบบเศรษฐกิจร่วมกันทั้งโลก มีภาษาราชการสื่อเหมือนกัน ทุกประเทศเลิกแบ่งความเป็นเชื้อชาติ

เวลส์ได้โจมตีการใช้ศาสตร์ในทางที่แบ่งแยกเชื้อชาติตนว่าเป็นเผ่าพันธุ์ต่างกัน ทำให้คนเกิดการแบ่งแยก เวลส์ให้ความหวังว่าสังคมที่มีภราดรภาพเช่นรัฐโลกจะเกิดขึ้นได้ในที่สุด

"Utopias will have come to be working drawings, and the whole world will be shaping the final World State, the fair and great and fruitful World State, that will only not be a Utopia because it will be this world."

(A Modern Utopia, p. 370)

ในเรื่อง เมืองนิมิต ผู้เขียนได้เสนอแนวคิดนี้ไว้เช่นกัน

"ชาติมนุษยทั้งโลกได้แบ่งออกไปทางภูมิศาสตร์ ตั้งชื่อให้เห็นแปลกกันว่านั้นเป็นฝรั่งเศส นั้นเป็นจีน นั้นเป็นไทย แต่ที่จริงคือเลือดเนื้อก้อนเดียวกัน ชาวจีนคนหนึ่งก็เป็นหน่วยหนึ่งในชีวิตแห่งโลกเท่ากับกับคนไทยหนึ่ง ต่างคนต่างมีหน้าที่ทำภาระงานประสานกันเป็นประโยชน์ของมนุษยทั้งโลก ...ไม่ต้องสงสัยเลยว่าไม่ช้าโลกทั้งโลกจะปกครองโดยรัฐบาลเดียวกันและดำเนินเศรษฐกิจในระบบเดียวกันซึ่งจะเป็นยุคใหม่ในประวัติโลก โดยเป็นการตั้งต้นที่มนุษยจะได้ลิ้มรสความสมบูรณ์พูนสุข อันไม่เคยปรากฏมาแต่ก่อนเลย"

(เมืองนิมิต, หน้า 202)

แนวความคิดสำคัญของการสร้างภราดรภาพก็เพื่อต่อต้านลัทธิชาตินิยมอันสมัยนั้นที่กำลังแพร่หลาย ส่วนในเรื่อง วอลเติน ทู นั้น แม้ว่าจะไม่ได้มีการสร้างรัฐโลกเช่นในสองเรื่องแรก แต่ความคิดทำลายความยึดมั่นในเชื้อชาติก็มีอยู่

ตัวอย่างเมื่อคาสเติลบอกถึงข้อแตกต่างทางเชื้อชาติที่มีความผูกพันทางสายเลือดเป็นพื้นฐานทางชีวภาพและแยกคนออกเป็นเชื้อชาติต่าง ๆ สกินเนอร์ได้โต้แย้งผ่านทางทฤษฎะบูรริสว่า โดยแท้จริงไม่มีความรู้สึกผูกพันทางสายเลือด แต่การที่รู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกันเป็นเรื่องการอบรมทางวัฒนธรรม ความคิดเรื่องการแบ่งเชื้อชาติ เพราะความผูกพันทางสายเลือดจึงเป็นสิ่งจอมปลอม

"The family was only a little race, and it had better go. It was no longer an efficient economic or

social unit or transmitter of culture its current failure was increasingly evident. A unit of another magnitude would have to dispense with "blood ties," as Frazier clearly saw."

(Walden Two, p. 310.)

จุดประสงค์การเสนอแนวความคิดนี้ก็เพื่อให้ คลายอคติเรื่องเชื้อชาติ เมื่อจิตาจมมนุษย์ กว้างขวางยอมรับความสำคัญว่า ทุก ๆ คนบนโลกไม่มีความแตกต่างทางสายเลือดหรือเผ่าพันธุ์ สังคมที่มีภราดรภาพก็จะเกิดตามมา

เมื่อเปรียบเทียบภาพสังคมอุดมคติในนวนิยายทั้ง 3 เรื่องนี้แล้วจะเห็นได้ว่าผู้เขียน ต้องการรัฐที่ไม่กดขี่พลเมืองและให้สิทธิความเสมอภาค เสรีภาพ และความเป็นภราดรภาพอย่างแท้จริง

2. ความสุขของชีวิต (Good life)

นอกเหนือจากการจัดสร้างรูปแบบที่ดีของรัฐแล้ว สิ่งที่สำคัญอีกประการคือความสุขของคนในสังคมซึ่งเป็นผลผลิตที่จะแสดงให้เห็นว่ารัฐประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดในการแก้ปัญหาที่พลเมืองของตนใน วอลเดิน ทุ สกินเนอร์ได้เสนอให้เห็นว่าความสุขของพลเมืองมาเป็นจุดมุ่งหมายอันดับหนึ่งที่รัฐจะต้องจัดสรรให้

"Happiness is our first goal, but an alert and active drive toward the future is our second."

(Walden Two, p. 209)

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเรื่อง อะ รม เดิร์น ยูโทเปีย และ เมืองนิมิตร แล้วก็จะพบว่ากฎปฏิบัติต่าง ๆ ในสังคมก็ล้วนแล้วแต่สร้างขึ้นเพื่อขจัดปัญหาและสร้างความสุขให้พลเมืองทั้งสิ้น ความสุขดังกล่าวรวมอยู่ที่จุดหมาย คือความมีสุขภาพดี การได้รับสวัสดิภาพในชีวิตและทรัพย์สินและการได้รับความนิยมนับถือ

ในส่วนของการมีสุขภาพดีนั้น เป็นการสนองต่อความต้องการทางสรีระ ซึ่งเป็นความต้องการขั้นแรกสุดคือเรื่องปากท้องของประชาชนจนถึงเรื่องสุขภาพอนามัย ประชาชนไม่ต้องการเรื่องความต้องการพื้นฐาน เนื่องจากฐานะอุดมคติมีงานให้ทุกคนทำ จึงไม่ต้องห่วงเรื่องจะไม่มีค่าใช้จ่าย

ส่วนเรื่องสุขภาพอนามัยนั้น รัฐบาลวอลเดิน ทุ และอะ รมเดิร์น ยูทเปีย มีความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และได้ดำเนินการส่งเสริมสุขภาพอนามัย

ในเรื่อง อะ รมเดิร์น ยูทเปีย อยู่ในสมัยที่ความก้าวหน้าด้านพันธุศาสตร์ของกาลตันได้แพร่หลาย เวลส์ได้อ้างถึงไว้ด้วยว่า "Mr. Francis Galton now calls "Eugenics," in the mating of the members, and there was also a limitation of offspring." (A Modern Utopia, p. 211.)

ความรู้ดังกล่าวช่วยในการคุมกำเนิด และความรู้ทางพันธุกรรมศาสตร์มีผลให้รัฐบาล อะ รมเดิร์น ยูทเปียมีการวางแผนแก่คู่สมรสต้องมีสุขภาพดีเพื่อให้ได้พลเมืองที่มีสุขภาพดีต่อมา และความรู้ทางวิทยาศาสตร์ยังช่วยแม่และเด็กจำนวนมากไม่ทำให้เสียชีวิตเพราะการคลอดบุตร

ในเรื่อง วอลเดิน ทุ ก็มีการตรวจสุขภาพคู่สมรสเช่นกัน แม้ในเรื่อง เมืองนิมิตร จะไม่กล่าวถึงองค์การรัฐที่ทาหน้าที่ตรวจสุขภาพคู่สมรสแต่ก็กล่าวถึงคู่สมรสควรมีคุณลักษณะเด่นคนละด้านเพื่อความสมบูรณ์แบบของครอบครัว

สกินเนอร์ได้ยกย่องวิทยาศาสตร์ประยุกต์เชิงการแพทย์ในเรื่อง วอลเดิน ทุ ประชาชนมีสุขภาพดีเนื่องจากความก้าวหน้าของรัฐแต่วิทยาศาสตร์การแพทย์ก็มิได้หยุดนิ่ง เมื่อแพทย์มีเวลามากก็เข้าห้องทดลองค้นคว้าเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าด้านงานของตนให้มากยิ่งขึ้น เช่นกรณีของทันตแพทย์

"They spend a lot of time in the laboratory-preventive dentistry, you know. They're trying Fluorine

in our nursery now, I believe. If they're quite successful, we shall have practically no use for dentists at all in another generation."

(Walden Two, pp. 190-191)

นอกจากนี้ที่นำเพื่อนายไร่ประโยชน์ยังถูกตัดทิ้งไปบน วอลเดิน ทุ และใน อะ
รัมเดิร์น ยูโทเปีย ประชาชนจะไม่สะสมมาก เมื่อทำงานพอสมควรแล้วเขาจะท่องเที่ยวไปเป็น
การได้พักผ่อนทั้งกายใจ

ความหมายของสุขภาพดีในสังคมอุดมคติสมัยใหม่จึงเป็นผลประโยชน์ ส่วนหนึ่งมา
จากก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ดังที่นักเขียนเสนอไว้ และอีกส่วนคือการได้เป็นอิสระจากการ
งานที่ผูกมัดตัวเองทำให้ชีวิตรู้สึกน่าเบื่อหน่าย

ความสุขของชีวิตอีกประการคือการได้รับการประกันสวัสดิภาพ ได้แก่ ความต้อง
การความปลอดภัย มีที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ปราศจากความกลัวการสูญเสียและภัยอันตรายทั้งปวง

สังคมของอะ รัมเดิร์น ยูโทเปีย ได้ให้หลักประกันว่าประชาชนจะได้รับบริการการศึกษา
ษาจากรัฐ มีเงินประกันให้บุตรเมื่อตนต้องเสียชีวิตไป สวัสดิการของรัฐบาลในยูโทเปียจึงเป็นการ
ให้ความมั่นใจกับพลเมืองว่าสามารถอยู่อย่างมีความสุขได้และเมื่อตายก็ไม่ต้องห่วงกังวลสิ่งใด
รัฐยังให้หลักประกันทางทรัพย์สินส่วนบุคคลสามารถตกทอดให้บุตรหลานได้

ในเรื่อง เมืองนิมิตร ผู้เขียนได้ชี้ถึงปัญหาความรู้สึกไม่ปลอดภัยของคนในสังคมใน
ทุกชนชั้น ได้แก่ชนชั้นกรรมกรหาเช้ากินค่ำรู้สึกไม่เป็นสุขเพราะห่วงเรื่องเงินไม่พอใช้เมื่อ
คราวภรรยาคลอดบุตร คราวตนล้มป่วย และห่วงยามตายจะไม่มีใครเลี้ยงดูบุตรและภรรยา
ของตน ชนชั้นกลางที่พอมีหลักทรัพย์อยู่บ้างก็เกิดกลัวอุบัติเหตุมากมายที่จะทำให้เขาหมดเงินไปบน
พริบตาด้วยสาเหตุจากรจรผู้ร้าย อัคคีภัย การเปลี่ยนแปลงการปกครอง ส่วนพวกชั้นสูงก็กลัว
ระบบคอมมิวนิสต์จะมาเปลี่ยนแปลงสภาพของตน ตราบเท่าที่ความหวุ่นวิตกยังคงคุกคามแล้วประชาชน
ย่อมไร้ความสุข

ความหวุ่นวิตกที่ผู้เขียนเสนอมาเป็นปัญหาความหวุ่นวิตกของคนทุกยุคทุกสมัย ด้วยเหตุนี้
สังคมเมืองนิมิตร์จึงสร้างสวัสดิการให้ความมั่นใจแก่คนในรัฐว่า

"จะไม่มีเหตุการณ์อย่างใดเกิดขึ้นที่จะทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของเขา
เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้คือรัฐต้องสามารถป้องกันอุบัติเหตุทั้งหมดได้ เช่นมิให้เกิด
อุทกภัย อัคคีภัย โจรภัย โรคระบาด และมิให้เกิดยศอำนาจการปกครอง จลาจล
และสงคราม"

(เมืองนิมิตร์, หน้า 166)

ส่วนในเรื่อง วอลเติน ู นั้น อาจจะเรียกว่ารัฐสวัสดิการเลยก็ได้เพราะรัฐเข้า
มามีส่วนในชีวิตประจำวันของพลเมืองอยู่มาก ไม่ว่าระบบเศรษฐกิจหรือสังคม รัฐจะเป็นเจ้า
ของกิจการทั้งหมดเพียงผู้เดียวและกระจายงานสู่ประชาชนที่ทำงานที่ต่าง ๆ ทุกคนทำงานเพื่อ
ประโยชน์ของรัฐ โดยมีรัฐกำหนดหน่วยแรงงานของแต่ละบุคคลไว้ เมื่อประชาชนทำงานครบ
ตามกำหนดก็มีสิทธิได้รับสวัสดิการทุกอย่างจากรัฐ ได้แก่ เสื้อผ้า อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษา
โรค สิ่งบันเทิง การอบรมเลี้ยงดูและการศึกษา ประชาชนในวอลเติน ู จึงไม่ต้องหวุ่นกลัว
ความเปลี่ยนแปลงอื่นใดที่จะเกิดในอนาคต ประชาชนจึงได้รับความสุขสมดังที่เพรเซอร์ได้อ้างไว้ว่า
"Happiness is our first goal." เมื่อมนุษย์ไม่ต้องห่วงกังวลเรื่องปากท้อง เรื่องความ
ปลอดภัยซึ่งเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ที่ต้องการการสนองตอบเพื่อดำรงชีวิตอยู่ได้ ความสุขของมนุษย์
จึงพัฒนาพ้นขั้นความสุขจากการสนองตอบตามสัญชาตญาณไปสู่ความสุขขั้นการเป็นที่ยอมรับของสังคมมี
ความภูมิใจและมีศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์

รัฐที่ดีจึงไม่เพิกเฉยที่จะสร้างความภูมิใจในศักดิ์ศรีของมนุษย์ดังปรากฏอยู่ในสังคม
อุดมคติทั้ง 3 เรื่องนี้

ใน อะ รมเติร์น ยูโทเปีย ของเวลส์ได้เสนอภาพบุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตน
"He walks, as most Utopians walk, as though he
had reason to be proud of something, as though he had no
reason to be afraid of anything in the world."

(A Modern Utopia, p. 340)

ความภูมิใจดังกล่าวจะมีได้ก็ด้วยเหตุ 2 ประการคือประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เพราะการศึกษาจะพัฒนาสติปัญญาของคนและลบล้างอคติหรือวิชาต่าง ๆ ทำให้เกิดความเสมอภาคทางวัฒนธรรม เช่นในสังคม ยูโรเปีย เมื่อทุกคนได้รับความรู้มาจากแหล่งเดียวกัน ความประพฤติและความเชื่อจะถูกหล่อหลอมให้เป็นไปในทางเดียวกัน เชื้อชาติต่าง ๆ จะไม่รู้สึกลถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมอีก หรือใน เมืองนิมิตร ประชาชนไทยต้องได้รับการศึกษาตลอดหลักสูตร รวม 17 ปี รวมทั้งกรรมกรของไทยก็ต้องศึกษาตามหลักสูตร 17 ปีนี้ด้วยและยังต้องรู้ภาษาต่างประเทศด้วย ด้วยเหตุนี้ "กรรมกรที่ถึงพร้อมด้วยการศึกษาเช่นนี้แหละจึงควรได้รับความนับถือให้ปกครองกันเอง" (เมืองนิมิตร, หน้า 225)

อีกประการคือการทำงานเป็นความภาคภูมิใจของมนุษย์ได้ด้วยทางหนึ่งเพราะการทำงานคือการได้ทำประโยชน์เพื่อตัวเองและเพื่อสังคม โดยความเป็นจริงแล้วงานทุกชนิดก่อเกิดประโยชน์ต่อสังคมทั้งสิ้นเพราะเป็นองค์ประกอบในการพัฒนาสังคม แต่บทบาทของงานและรายได้ที่ต่างกันของงานนั้น ทำให้บางงานถูกมองว่าด้อยค่า และคนที่ทำก็พลอยรู้สึกไม่มีความสำคัญไปด้วย

ดังนั้นสิ่งที่จำเป็นที่รัฐอุดมคติพึงกระทำคือปลูกฝังค่านิยมที่ถูกต้องในการมองความสำคัญของงาน ความแตกต่างของอาชีพมาจากความถนัดและความสนใจที่แตกต่างกัน จึงเป็นหน้าที่ของรัฐจะต้องจัดสรรงานให้เหมาะสมกับความสามารถของประชาชนในรัฐ เช่นใน อะ รัม เดิร์น ยูโรเปีย จะมีสำนักจัดหางานของรัฐทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง คนที่ต้องการงานจะต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเองทางสำนักจัดการงานจะพิจารณาคคุณสมบัติและส่งไปทำงานที่เหมาะสมกับความถนัด

ส่วนในเรื่อง เมืองนิมิตร เป็นหน้าที่ของนักจิตวิทยาที่จะทดสอบความสามารถของบุคคลและเลือกงานที่เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของแต่ละบุคคล ส่วนในเรื่อง วอลเต็น ทุ ก็เช่นกัน ประชาชนจะทำงานตามความถนัดและสนใจโดยไม่ถือว่างานใดเป็นงานมีเกียรติเป็นพิเศษจะต้องแย่งชิงกัน เพราะรัฐได้ปลูกฝังค่านิยมว่าไม่มีใครที่สำคัญกว่าใคร ทุกคนมีส่วนในการงานของตน สิ่งนี้คือความภูมิใจ ดังที่เพอร์เซอรัได้กล่าวกับผู้มาเยี่ยมชมวอลเต็น ทุ ของเขาว่า

"Here a men can hold up his head and say, 'I've done my share!"

(Walden Two, p.57)

และตั้งที่รัฐได้กล่าวถึงการงานในเมืองนิมิตร์ว่า

"งานที่รัฐมอบให้มันจะทำให้เขาเกิดความเยื่อหยิ่งในตน และเกิดความขยันเอาการเอางานโดยไม่ต้องมีใครมาควบคุมบังคับ เมื่อเขาทำงานได้เรียบร้อย รัฐก็ต้องคุ้มครองให้ปลอดภัยก่อนอื่นต้องให้เขามีฐานะทางเศรษฐกิจเสมอกับคนที่ออกแรงทำงานเท่ากัน โดยตัดปัญหาเรื่องเป็นผลแก่รัฐเท่ากันนี้หมายความว่าคนกวาดถนนจะต้องมีรายได้สูงเท่าช่างตัดผม เท่าช่างไม้ คนขายขนมเท่าปลาร้าและปลาทู ทั้งต้องได้รับความนับถือเท่ากันหมด"

(เมืองนิมิตร์, หน้า 165-166)

จะเห็นได้ว่าในสังคมอุดมคติของนวนิยายทั้ง 3 เรื่องได้ให้ความสำคัญแก่งานทุกชนิดเท่ากัน แต่ในเมืองนิมิตร์แตกต่างมาบ้างในการให้ราคาค่าจ้างแก่ทุกงานเท่าเทียมกันด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาว่าเมื่อมีการปฏิบัติจริงแล้วยังไม่เกิดความเป็นธรรมเพราะแม้ทุกงานจะมีคุณค่าเท่ากัน แต่ความหนักเบา ยากง่ายของงานมีไม่เท่ากันในระบบแรงงานแบบเรื่อง วอลเต้น ที่เป็นการกำหนดว่างานใดที่รัฐต้องให้คนทำมากก็ให้ค่าหน่วยแรงงานมากจึงสร้างประโยชน์ให้รัฐได้มากกว่า แต่อย่างไรก็ตามการที่เมืองนิมิตร์เสนอราคาค่าตอบแทนแรงงานให้เท่ากันทุกอาชีพย่อมแสดงให้เป็นความคิดของผู้เขียนว่ามองเรื่องเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดความสำคัญของงานด้วย ดังนั้นจึงเสนอให้ค่าแรงงานทุกอาชีพเสมอกันหมด ทุกอาชีพจะได้รับความสำคัญเท่าเทียมกันด้วย

กล่าวโดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าภาพสังคมอุดมคติที่ปรากฏในนวนิยายทั้ง 3 เรื่องที่นำมาวิเคราะห์ ต่างก็มีจุดหมายปลายทางร่วมกันคือ การจัดวางระเบียบเงื่อนไขรัฐที่ดีที่สุดเพื่อความสุขโดยทั่วหน้าของประชาชน

เวลส์ได้เรียกวันที่โลกจะพบความสุขที่แท้จริงนั้นว่าเป็นยุคทองของมนุษย์ "But that golden age, that perfect world, comes out into the possibilities of space and time." (A Modern Utopia, p.7)

ส่วนสกินเนอร์เห็นว่ายุคทองจะเกิดได้เมื่อเราสามารถหลุดพ้นจากปัญหาทางเศรษฐกิจและการเมือง ตัวอย่างที่เขายกมาคือ เมื่อสังคมสงบสุข ศิลปะ ดนตรี วิทยาการอื่น ๆ ที่เป็นความเจริญจะเกิดตาม

สกินเนอร์ได้เสนอภาพความสำเร็จของวอลเต็น ทุ ว่าสามารถสร้างศิลปินได้โดยไม่จำเป็นต้องมีพรสวรรค์ สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าสกินเนอร์เชื่อในสิ่งแวดล้อมของสังคมว่าเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์มากกว่า และการที่เขาแสดงให้เห็นว่าสังคมวอลเต็น ทุ สามารถสร้างศิลปินได้มากมายย่อมแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของสังคมในการจัดระบบเศรษฐกิจ การเมืองได้ดี จึงสามารถสร้างยุคทองให้เกิดกับโลกได้จริง ๆ

ความคิดเรื่องยุคทองเป็นแนวความคิดของคน ตะวันตกที่ได้อิทธิพลจากฮิซอียดนักปราชญ์ชาวกรีก และความคิดนี้ค่อนข้างเป็นสากลที่มนุษย์ทุกคนจะปรารถนาความสุขสมบูรณ์ของโลก เพียงแต่เราอาจไม่ได้ใช้ภาษาเรียกตรงกันว่าเป็น "Golden age" แต่ทว่าภาพหวังถึงความสุขสมบูรณ์ในชีวิตนั้นยังมีอยู่

ในเรื่อง เมืองนิมิต นั้นผู้เขียนก็ได้วาดหวังถึงโลกของความสมบูรณ์พูนสุขดังกล่าวจะเป็นความจริงได้เมื่อ ความสับสนวุ่นวายจากระบบเศรษฐกิจและการเมืองบนโลกถูกจัดสรรให้เรียบร้อยแล้ว

"...ไม่ต้องสงสัยเลยว่า ทั่วโลกทั้งโลกจะปกครองโดยรัฐบาลเดียวกัน และดำเนินเศรษฐกิจจาณะเปียบเดียวกัน ซึ่งจะเป็ญคาหม่าในประวัติโลกโดยเป็นการตั้งต้นที่มนุษย์จะได้ลิ้มรสความสมบูรณ์พูนสุข อันไม่เคยปรากฏมาแต่ก่อนเลย"

(เมืองนิมิต, หน้า 202)

จากการศึกษาเปรียบเทียบภาพสังคมอุดมคติในนวนิยายทั้ง 3 เรื่องนี้แล้ว จะพบว่าผู้เขียนอาจมีความคิดทั้งที่เป็นข้อเหมือนและข้อแตกต่างในการสร้างภาพสังคมอุดมคติ แต่เมื่อวิเคราะห์ถึงจุดประสงค์ในการสร้างภาพดังกล่าวก็จะถึงข้อสรุปที่เหมือนกันได้ว่า นักเขียนทั้ง 3 ท่าน คือ เวลส์ ม.ร.ว. นิมิตมงคล และสกินเนอร์ ต่างมีความมุ่งหมายและวาดหวังให้ ความสงบสุขที่แท้จริงได้มีขึ้นบนโลก ทั้งนี้เพื่อประชาชนทุกชาติทุกภาษาจะได้พบความสุขในชีวิตอันเป็นยอดปรารถนาของทุกคน

อนึ่งภาพสังคมอุดมคติที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อมายังผู้อ่านนั้น แม้ว่าจะดูดีกว่าสังคมปัจจุบันสักเพียงใดก็ตาม แต่ก็ยากที่จะทำให้ถูกใจทุกคนและทุกฝ่าย ในนวนิยายสังคมอุดมคติทั้ง 3 เรื่อง จึงได้เสนอทฤษฎีของฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับสังคมอุดมคติในนามของตัวละครฝ่ายปรปักษ์ ดังนั้นข้อคิดเห็นหรือความรู้สึกไม่พอใจของตัวละครฝ่ายปรปักษ์จึงเป็นข้อที่น่านศึกษาสังเกตไว้ด้วยเช่นกัน

ในเรื่อง อะ รม เดิร์น ยูท เปีย มีตัวละครปรปักษ์สำคัญคือ นักพฤกษศาสตร์ ประเด็นสำคัญที่นักพฤกษศาสตร์ยอมรับไม่ได้คือการทำลายความเป็นชาตินิยมจากบริบทในเรื่อง อะ รม เดิร์น ยูท เปีย ผู้อ่านอาจจะรู้สึกว่า "ชาตินิยม" เป็นความเลวร้ายเนื่องจากถูกนำมาเป็นอคติในการทำลายล้างชาติอื่น รวมทั้งตัวละครผู้แสดงความเห็นชาตินิยมในเรื่องนี้คือ นักพฤกษศาสตร์ เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมน่าเบื่อหน่ายหลายประการ เช่น หงุดหงิดง่าย หมกมุ่นแต่เรื่องความรักของตัวเอง แต่ก็ไม่กล้าจะหาวิธีช่วยหญิงที่ตนรักได้อย่างไร เพื่อให้หญิงนั้นพ้นจากสามีที่ชั่วเหี้ยมเกริบเหี้ยม นักพฤกษศาสตร์จึงดูเป็นคนตื้อตึงที่ชี้ขาดพลอยทำให้พฤติกรรมดังกล่าวจูงใจผู้อ่านให้รู้สึกว่าความชาตินิยมของเขาก็เป็นเรื่องของความใจแคบด้วย

เวลส์สร้างเกียจลัทธิชาตินิยม ในภาพสังคมที่เสนอจึงทำลายของเขตความเป็นชาติ เพื่อให้โลกเป็นอันหนึ่งอันเดียว แต่จุดหนึ่งที่เวลส์มองข้ามไปคือชาตินิยมเป็นความรู้สึกที่ฝังแน่นในจิตวิญญาณมนุษย์มาช้านาน และเป็นพลังที่สำคัญของชีวิตชนาคนมนุษย์ยอมเสียสละชีวิตของตนเองได้เพื่อชาติ

เวลส์สร้างเกียจความเป็นชาตินิยมของฮิตเลอร์ และเมื่อฮิตเลอร์นำเยอรมนีเข้าสู่สงคราม เวลส์ได้ประณามและทำนายว่าฮิตเลอร์ต้องแพ้สงครามแต่ต้นโดยเหตุผลส่วนใหญ่ที่ว่าฮิตเลอร์เป็น "คนพิการตัวเล็กที่แผดร้อง" (screaming little defective) และผู้ที่มีเหตุผลคงจะปฏิเสธลัทธิชาตินิยมที่รุนแรงของฮิตเลอร์

George Orwell นักประพันธ์ชาวอังกฤษได้เขียนบทความชื่อ Wells, Hitler, and the World State (1941) แลงในจุดที่เวลส์มองพลาดไปเกี่ยวกับพลังของลัทธิชาตินิยมว่า

"อิตเลอร์เป็นโรคจิตอาชญากร และอิตเลอร์มีกองทัพที่ประกอบด้วยคน เป็นจำนวนล้าน มีเครื่องบินนับเป็นพัน ๆ มีรถถังนับหมื่น ๆ คัน ชาตินิยมใหญ่มี ความเต็มใจ ที่จะทำงานเกินตัวเป็นเวลาหกปีเพื่อเขาและหลังจากนั้นที่จะสู้รบ เป็นเวลาอีกสองปี ซึ่งในสาระสำคัญเป็นโลกทัศน์ที่ถือว่าความสูงเป็นยอด ของความดี ซึ่งนายเวลส์กล่าวอ้างนั้น โดยสามัญสำนึกแล้วไม่มีมนุษย์คนใดยอม เสียเลือดเนื้อเป็นโหน้ ๆ ก่อนที่ท่านจะสามารถจะพูดถึงการบูรณะโลกหรือแม้กระทั่ง สันติภาพ ท่านต้องจัดการขจัดอิตเลอร์เสียก่อนซึ่ง หมายถึงการสร้างพลัง อำนาจซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นแบบเดียวกับพวกนาซี แต่บางทีอาจจะแทบไม่เป็นที่รับ รองของผู้ที่ "ตรัสรู้" และถึงความสุขเป็นยอดแห่งความดีอะไรเล่า ที่ทำให้ อังกฤษยืนอยู่บนขาของตนเองได้ในปีที่ผ่านมานั้น ส่วนหนึ่งที่ไม่ต้องสงสัย ได้แก่ ความคิดที่เลือนรางเกี่ยวกับอนาคตที่ดีกว่า แต่ส่วนใหญ่ได้แก่อารมณ์ที่สืบแต่บรรพบุรุษ เกี่ยวกับความรักชาติ ความรู้สึกที่ฝังแน่นของชาติพูดภาษาอังกฤษว่า ตนเหนือชาว ต่างประเทศ ในระยะยี่สิบปีที่ผ่านมานี้ วัตถุประสงค์ของปัญญาชนฝ่ายซ้ายของ อังกฤษก็คือการทำลายความรู้สึกนี้ลงและพวกนี้ทำสำเร็จเราอาจจะได้เห็นพวกทหาร เอส.เอส. (นาซี ผู้แปล) เดินตรวจถนนในลอนดอนขณะนี้ ในท่านองเดียวกัน ทำไมชาวรัสเซียจึงต้องต่อสู้เหมือนกับเสือ เพื่อต่อต้านการรุกรานของเยอรมัน ส่วนหนึ่งบางทีอาจเป็นเพราะว่าเพื่ออุดมคติที่ทำได้เพียงครั้งหนึ่งซึ่งบางอย่างเกี่ยวกับ ลัทธิสังคมนิยมสมบูรณ์แบบ แต่ส่วนใหญ่เพื่อป้องกันประเทศรัสเซียอันศักดิ์สิทธิ์ ("พื้นแผ่นดินศักดิ์สิทธิ์ของเมืองบิเดร" ฯลฯ) ซึ่งสตาลินได้ปลุกขึ้นมาใหม่ในรูปแบบที่ เปลี่ยนแปลงไปเพียงเล็กน้อย"¹⁹

ดังนั้นชาตินิยมจึงเป็นความคิดหลักประการหนึ่งในการสร้างสังคมนี ซึ่งอาจมีผู้นำไปใช้ใน ทางที่ผิด แต่ก็มีความจำเป็นในการใช้ชาตินิยม "เพื่อรวมคนในชาติที่ทรณะของ "นักพฤษ ศาสตร์" จึงเป็นตัวแทนของคนบางกลุ่มในสังคมนีหรือในความคิดเรื่องรัฐโลกของผู้เล่า แต่ "นัก พฤษศาสตร์" คัดค้านถึงความเป็นไปได้ ถ้าดูในความเป็นจริงแล้ว

¹⁹มิลเลอร์, จี.ดี.พี., ลักษณะการเมือง แปลโดย สุเทพ อัทธการ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2518), หน้า 132-133.

"รัฐโลก" เป็นความช่างฝันอยู่มาก ดังที่ Orwell ได้คัดค้านว่า "มีประโยชน์อันใดที่จะกล่าวที่เราจำเป็นต้องมีการควบคุมอาหารโดยสหพันธ์โลก? ปัญหาทั้งหมดอยู่ที่ว่าเราจะได้การควบคุมนั้นอย่างไร มีประโยชน์อันใดที่จะชี้ให้เห็นว่ารัฐโลกเป็นสิ่งปรารถนา? สิ่งสำคัญอยู่ที่ว่าไม่มีมหานาจอทางทหารทั้งห้าประเทศที่คิดจะยอมอยู่ใต้การควบคุมดังกล่าวคนที่มีความคิดทั้งหมดได้มีความเห็นพ้องต้องกันมาหลายสิบปีแล้ว เกี่ยวกับที่ Wells กล่าว แต่คนที่มิได้ผลไม่มีอำนาจและในหลายกรณีเหลือเกินที่ไม่มีความร่วมมือซึ่งจะเสียสละตนเอง²⁰

หรือในเรื่อง เมืองนิมิตร และ วอลเดิน ๗ ซึ่งเป็นโลกที่นักจิตวิทยาเข้ามา มีบทบาทในการควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ จึงอาจถูกมองว่าเป็นโลกเผด็จการได้ตามที่ คาสเติลคัดค้าน ในส่วน เมืองนิมิตร นักจิตวิทยาเข้ามาอบรมเลี้ยงดูเด็กอาจกลายเป็นพวกนักจิตวิทยาตั้งตัวเป็นเผด็จการเสียเอง ความขัดแย้งของตัวละครปรัชญา เช่น คาสเติล หรือ นักพฤษศาสตร์จึงไม่ไร้เหตุผลเสียทีเดียว

ภาพสะท้อนแนวคิดในการแสวงหาสังคมอุดมคติเป็นสาระสำคัญของเรื่อง เพื่อช่วยในการวิเคราะห์ถึงปัญหาและความต้องการของแต่ละสังคมตามทรรศนะของผู้ประพันธ์ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามภาพสะท้อนที่แสดงออกมาย่อมแฝงไว้ด้วยพื้นฐานความคิดหลากหลาย ดังนั้น "ปรัชญาความคิด" ที่ปรากฏในนวนิยายและในส่วนที่เป็นอัตวิสัยของผู้ประพันธ์จึงมีความสำคัญมิใช่น้อย ดังจะได้วิเคราะห์เปรียบเทียบให้เห็นถึงปรัชญาร่วมหรือแตกต่างในการแสวงหาสังคมอุดมคติจากนวนิยายทั้ง 3 เรื่องนี้

²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 143.